

1.nodevums

“Dzīvokļa pakalpojuma apraksts un vadlīnijas (neaprobētā versija)”

Saskaņā ar Bērnu aizsardzības centra un personu apvienības, kas sastāv no nodibinājuma “Latvijas Bērna atbalsta fonds” un biedrības “Resiliences centrs”, 2025. gada 18.jūnijā noslēgto līgumu Nr. 4.2-4/94 par multidisciplinārā atbalsta pakalpojuma apraksta, vadlīniju un mācību programmas izstrādi un multidisciplinārā atbalsta pakalpojuma aprobāciju 3.daļa

Eiropas Sociālā fonda Plus līdzfinansētā projekta Nr. 4.3.6.5/1/24/I/001 “Atbalsta pasākumi bērniem ar uzvedības un atkarību problēmām un to ģimenēm” ietvaros

Pasūtītājs: Bērnu aizsardzības centrs

Izpildītājs: Personu apvienība, kas sastāv no nodibinājuma “Latvijas Bērna atbalsta fonds” un biedrības “Resiliences centrs”

2026. gada 29.jūnijs

Saturs

Saīsinājumi	3
Termini	5
Ievads.....	10
1. Dzīvokļa pakalpojuma nosaukums.....	11
2. Vispārīgā informācija par Dzīvokļa pakalpojumu.....	12
3. Prasības dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vietai	21
4. Dzīvokļa pakalpojuma organizēšanas un īstenošanas kārtība	23
5. Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas risku vadība un krīžu vadība	72
6. Izmaksu noteikšanas metodika un cenas aprēķins.....	78
6.1. Izmaksu kategorijas apraksts un pamatojums	78
6.2. Vienas vienības izmaksas	83
6.3. Inflācijas ietekme uz cenu	85
6.4. Dzīvokļa pakalpojuma finansēšanas kārtība.....	86
Pielikumi.....	87
Dzīvokļa pakalpojuma iekšējās kārtības noteikumi	88
Drošības protokols.....	92
Jaunieša pašnovērtējuma anketa.....	94
Jaunieša situācijas progresu novērtēšanas anketa.....	98
Pārejas plāns jauniešiem pēc dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanas.....	107
Dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes un rezultātu novērtēšanas anketa (speciālistiem).....	110
Dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes un rezultātu novērtēšana jauniešiem	112
Jaunieša dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes un rezultātu novērtēšanas anketa.....	114
Informācijas avoti	117

Saīsinājumi

ASEBA ¹	Ahenbaha empīriskās balstītās novērtēšanas sistēma (Achenbach System of Empirically Based Assessment, ASEBA).
Individuālais sociālās rehabilitācijas plāns (Atbalsta plāns)	Sociālās rehabilitācijas pakalpojuma sniedzējs katrai sociāli rehabilitējamai personai izstrādā un īsteno individuālās sociālās rehabilitācijas plānu. ² Sociālās rehabilitācijas plāns (<i>social rehabilitation plan</i>) ir individuāls, integrēts un strukturēts atbalsta pasākumu plānojums. Tiek izmantots sociālās rehabilitācijas programmās, sociālajos pakalpojumos, veselības aprūpes sistēmā, atkarību ārstēšanā, darbā ar vardarbībā cietušajiem, onkoloģijas pacientiem, kā arī citām klientu mērķgrupām konkrētu problēmu mazināšanā, lai atjaunotu, saglabātu vai attīstītu cilvēka prasmes un spējas, kas sekmē viņa neatkarīgu dzīvi. Tā mērķis ir veidot saturisko un laika ietvaru, lai abas iesaistītās puses (plāna izstrādātājs un klients) skaidri saprastu, kas, kāpēc, ar kādu mērķi un kādā laikā notiks un kas par ko būs atbildīgs. Plāns ir vērsts uz cilvēka pašaprūpes, mobilitātes, funkcionēšanas neatkarības un sociālās līdzdalības veicināšanu. Plāna nepieciešamību nosaka multidisciplināra izvērtējuma rezultātā un to izveido, ņemot vērā cilvēka individuālās sociālās, psiholoģiskās un arī medicīniskās problēmas. Plāns var būt arī sociālā pakalpojuma veida elements, ar kuru konkrētā sociālā pakalpojuma veida saturs tiek individualizēts atbilstoši konkrētā klienta vajadzībām. ³
Atbalsta pakalpojums	Atbalsta pakalpojums ģimeniskā vidē, bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības risku un to ģimenēm, t.sk. audžuģimenēm un aizbildņiem.
Dzīvokļa pakalpojums	Dzīvokļa pakalpojums jauniešiem ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības risku vecumā no 16 līdz 24 gadiem.
ESF	Eiropas Sociālais fonds
EUR	euro
h	stundas
MA pakalpojums	Multidisciplinārā atbalsta pakalpojums bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības risku un to ģimenēm, t.sk. audžuģimenēm un aizbildņiem.
mēn.	Mēnesis

¹ ASEBA oficiāla mājaslapa. pieejams: https://aseba.org/wp-content/uploads/2025_ASEBA-Catalog.pdf

² Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums, 24.pants, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

³ Latvijas Universitāte, "Sociālā darba vārdnīca" (2023), 437.lpp., pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/sociala-darba-vardnica>

m2	kvadrātmetri
Nr.	Numurs
NVO	Nevalstiskā jeb nevaldības organizācija ⁴
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
Skat.	skatīties
Atlīdzības likums	Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumus
MK noteikumi Nr.262	Ministru kabineta 2022.gada 26.aprīļa noteikumi Nr. 262 “Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs, amatu klasifikācijas un amatu apraksta izstrādāšanas kārtība”
STIS	Starpinstitucionālās sadarbības tikšanās
UDHS	Uzmanības deficīta un hiperaktivitātes sindroms ⁵
u.c.	un citi
VDA regula	Vispārīgā datu aizsardzības regula

⁴ Sabiedrības integrācijas fonds - *Nevaldības organizācijas* (NVO) ir bezpeļņas organizācijas, kas darbojas kopienas, nacionālā vai starptautiskā līmenī neatkarīgi no valsts pārvaldes, pieejams: <https://www.sif.gov.lv/lv/nevaldibas-organizacijam>

⁵ Slimību profilakses un kontroles centrs, *Uzmanības deficīta un hiperaktivitātes sindroma (UDHS) diagnostika un ārstēšana bērniem un pusaudžiem*, 2025.gads, 5.lpp., pieejams: <https://www.spkc.gov.lv/lv/media/24419/download?attachment>

Termini

Antisociāla uzvedība	Uzvedība, kas sistemātiski pārkāpj sociālās normas, citu personu tiesības vai sabiedrībā pieņemtos noteikumus (piem., agresija, vardarbība, mantas bojāšana, krāpšana); bērnu un pusaudžu vecumā tā tiek vērtēta attīstības kontekstā. ⁶
Atkarība	Atkarība (<i>addiction, dependence</i>) ir grūti pārvarama tieksme lietot psihoaktīvas vielas, veidot noteiktus uzvedības modeļus un/vai atrasties noteiktās attiecībās, lai gan ir zināms par negatīvajām biopsihosociālajām sekām. Atkarībām ir dažādi veidi: vieliskās, uzvedības un cilvēkatkarības. ⁷
Atkarību problēmas	Biopsihosociāla slimība, kas nosaka indivīda bioloģisko, psihisko un sociālo veselību un uzvedību; primāra, hroniska (pastāvīga un ilgstoša), progresējoša slimība, kas palielina invaliditātes veidošanās un mirstības risku; nav izārstējama, BET – ir ārstējama; rada apkārtējos cilvēkos līdzatkarību (ģimenē, darbā, jebkurā sociālā vidē). ⁸
Audžuģimene	Ģimene vai persona, kas nodrošina aprūpi bērnam, kuram uz laiku vai pastāvīgi atņemta viņa ģimeniskā vide vai kura interesēs nav pieļaujama palikšana savā ģimenē, līdz brīdim, kad bērns var atgriezties savā ģimenē vai, ja tas nav iespējams, tiek adoptēts, viņam nodibināta aizbildnība vai bērns ievietots bērnu aprūpes iestādē. ⁹
Autiskā spektra traucējumi	Autiskā spektra traucējumi (<i>autism, autism spectrum disorders</i>) ir daudzveidīgi un dažādas pakāpes, taču individuāli neiroloģiskie attīstības traucējumi, kas izpaužas kā samazinātas komunikācijas spējas, iztēle, domāšanas elastība, tādēļ to raksturošanai lieto jēdzienu “autiskā spektra traucējumi”. ¹⁰ Autiskā spektra traucējumi ir viens no attīstības traucējumu veidiem, kas pieder plašākai neirālās attīstības traucējumu grupai. Klīniski šo sindromu raksturo grūtības sociālajā komunikācijā, sociālajā mijiedarbībā, stereotipiski uzvedības modeļi un ierobežotas intereses, sindroma pamatā ir polietioloģiska, heterogēna nervu sistēmas attīstības traucējumu kopa. ¹¹

⁶ American Psychological Association, Antisocial behavior. Pieejams: <https://dictionary.apa.org/antisocial>

⁷ Latvijas Universitāte, “Sociālā darba vārdnīca” (2023), 42.lpp.,

pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/sociala-darba-vardnica>

⁸ SPKC “Ieteikumi bērnu un pusaudžu atkarību izraisīto vielu lietošanas un procesu atkarības pazīmju agrīnai atpazīšanai, profilaksei un palīdzības iespējām”, 3.lpp.

Pieejams: <https://www.spkc.gov.lv/lv/media/11773/download?attachment>

⁹ Bērnu tiesību aizsardzības likuma, 1.panta 3.punkts,

pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums>

¹⁰ Latvijas Universitāte, “Sociālā darba vārdnīca” (2023), 48.lpp.,

pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/sociala-darba-vardnica>

¹¹ Slimību profilakses un kontroles centrs, *Autiskā spektra traucējumu (AST) agrīna diagnostika un ārstēšana*, 2020. gads, 15.-16.lpp. pieejams: <https://www.spkc.gov.lv/lv/media/6033/download>

Ambivalence ¹²	Vienlaicīga pretrunīgu jūtu un attieksmju pastāvēšana, piemēram, patīkamība un nepatīkamība vai draudzīgums un naidīgums, attiecībā uz vienu un to pašu personu, objektu, notikumu vai situāciju.
Bērns	Bērns ir persona, kas nav sasniegusi 18 gadu vecumu, un viņa tiesības aizsargātas saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumu, ietverot tiesības uz dzīvību, attīstību, aizsardzību un līdzdalību. ¹³
Bērnu aprūpes iestāde	Iestāde, kurā tiek nodrošināta sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija bāreņiem vai bez vecāku gādības palikušiem bērniem, kā arī bērniem, kuriem nepieciešama sociālā rehabilitācija vai īpaša aprūpe veselības stāvokļa dēļ. ¹⁴
Biopsihosociālā pieeja ¹⁵	Biopsihosociālais pieeja (modelis) tiek raksturota kā gan klīniskās aprūpes filozofija, gan praktisks klīniskais ceļvedis, kas uzsver bioloģisko, psiholoģisko un sociālo faktoru integrētu ietekmi uz veselību.
Devianta uzvedība	Devianta uzvedība ir uzvedības novirze, kas ir pretrunā ar sabiedrībā pieņemtajām tikumiskajām, ētiskajām un tiesiskajām normām un standartiem. ¹⁶
Disfunkcija ģimenē (family dysfunction)	Ir situācija, kad kāda no būtiskām ģimenes funkcijām iztrūkst vai netiek īstenota sociāli vēlamā veidā, kā rezultātā tiek ietekmēta gan visas ģimenes kā sistēmiska veseluma labvēlīga funkcionēšana, gan atsevišķu ģimenes locekļu vajadzību apmierināšana. rodas, ja pietrūkst resursu (materiālo, finansiālo, laika resursu, psihoemocionālo un morālo resursu) ģimenes funkciju izpildei. var izpausties kā: 1) nepieciešamo funkciju trūkums (daļa no ģimenes funkcijām netiek īstenota); 2) funkcijas tiek īstenotas destruktīvā veidā (piem., miesas sodi kā bērnu disciplinēšanas veids); 3) konfliktējoši uzskati par ģimenes funkcijām (ģimenes locekļu atšķirīga attieksme pret funkciju nozīmi, to īstenošanas veidiem un pienākumiem starp ģimenes locekļiem). ¹⁷
Dzimumu līdztiesība	Vienādas tiesības, iespējas un atzinība neatkarīgi no dzimuma, balstīta uz humānisma un diskriminācijas nepieļaušanas principiem. ¹⁸

¹² APA Psiholoģijas vārdnīca. <https://dictionary.apa.org/ambivalence>

¹³ Labklājības ministrija (LM.gov.lv), "Bērnu tiesību aizsardzības likums" (2023), 3.pants. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums>

¹⁴ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1.panta 8. apakšpunkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums>

¹⁵ Borrell-Carrió u.c., 2004 <https://www.annfamned.org/content/annalsfm/2/6/576.full.pdf>

¹⁶ Latvijas Universitāte, "Sociālā darba vārdnīca" (2023), 84.lpp., pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/sociala-darba-vardnica>

¹⁷ Turpat, 88.lpp.,

¹⁸ Latvijas Universitāte, "Sociālā darba vārdnīca" (2023), 97.–98.lpp., pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/sociala-darba-vardnica>

Ētiskie jautājumi	Filozofiski un normatīvi jautājumi, kas skar cilvēka rīcības morālo izvērtējumu, analizējot principus, vērtības un normas, pēc kurām nosaka, kas ir pareiza vai nepareiza, laba vai slikta rīcība noteiktā sociālā, profesionālā vai teorētiskā kontekstā. ¹⁹
Ģimene	Ģimene ir divu vai vairāku cilvēku veidota mazā sociālā grupa, kuras locekļus vieno asinsradniecība, laulība vai nozīmīgas emocionālas saiknes un kurā tiek īstenotas vairākas ģimenes locekļu eksistencei un attīstībai svarīgas funkcijas. ²⁰
Ģimenes sistēma	Ģimene kā savstarpēji saistītu elementu kopums, kurā attiecību dinamika ietekmē katra locekļa funkcionēšanu. ²¹
Intelektuālās attīstības traucējumi	Intelektuālās attīstības traucējumi (<i>intellectual disability, intellectual development disorders; IDD</i>) ir viens no trim nervu sistēmas attīstības traucējumu veidiem (piemēram, autiska spektra traucējumi, uzmanības deficīta un hiperaktivitātes sindroms). Intelektuālās attīstības traucējumi cilvēkam ir kopš dzimšanas, bet tos grūti identificēt agrīni, tādēļ diagnosticē galvenokārt līdz 18 gadu vecumam. Tas ir pastāvīgs stāvoklis, kam raksturīgas pazeminātas intelektuālās spējas (pazemināta spēja kognitīvi funkcionēt, spriest, plānot, veidot loģiskas asociācijas, ikdienā izmantot iemācīto vai pieredzēto). Cilvēkam ir grūtības adaptēties dzīvei, funkcionēt ikdienā, komunicēt, būt neatkarīgam. Personām ar kognitīvās spējas, valodas, motoriskās un sociālās iemaņas var būt pastāvīgi pazeminātā līmenī, tomēr atsevišķos gadījumos var novērot pakāpenisku uzlabošanos mācīšanās un rehabilitācijas procesā.
Jaunietis	Personu vecumā no 13 līdz 24 gadiem ieskaitot. ²²
Klīniskais psihologs	Klīniskais psihologs sniedz psiholoģisko palīdzību dažādu garīgo, emocionālo un uzvedības traucējumu, kā arī citu psiholoģisko problēmu gadījumos, tā galvenās darbības jomas ir psiholoģiskā izpēte, izvērtēšana, psiholoģiskā konsultēšana un rehabilitācija. ²³
Kognitīvi biheiviorālā terapija ²⁴	Psihoterapijas pieeja, kas balstās uz domu, emociju un uzvedības savstarpējo saistību un palīdz mainīt neadaptīvus domāšanas un uzvedības modeļus.
Likumiskais pārstāvis	Bērna mamma, tētis, aizbildnis, bērnu aprūpes iestādes vadītājs vai tā pilnvarotais pārstāvis vai audžuģimene. Lai arī bāriņtiesa pilda audžuģimenē ievietota bērna likumiskā pārstāvja pienākumus, šo

¹⁹ Singer, P. (2026). *Ethics*. pieejams: <https://www.britannica.com/topic/ethics-philosophy>

²⁰ Latvijas Universitāte, "Sociālā darba vārdnīca" (2023), 145.lpp., pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/sociala-darba-vardnica>,

²¹ Turpat, 149.lpp.,

²² Jaunatnes likums. 1.pants. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/175920-jaunatnes-likums>

²³ Profesiju pasaule, pieejams: <https://www.profesijupasaule.lv/kliniskais-psihologs>, MK 23.05.2017. noteikumi Nr. 264 "Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām", pielikuma 308.punkts, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/291004>

²⁴ APA Dictionary of Psychology Saite: <https://dictionary.apa.org/cognitive-behavior-therapy>

	nodevumu kontekstā audžuģimenē ievietota bērna likumiskais pārstāvis ir audžuģimene, ja bāriņtiesas lēmumā ir paredzēts šāds pilnvarojums (piemēram, bērna interešu aizstāvība, saņemot sociālās rehabilitācijas pakalpojumu). Ja šāds pilnvarojums nav iekļauts lēmumā, tad pakalpojumu saņemšanas uzsākšanas brīdī, šādu pilnvarojumu bāriņtiesai lūdz nodrošināt. Ja bāriņtiesa atsakās izsniegt šādu pilnvarojumu konkrētai audžuģimenei, tad tā nosaka, kas pilda konkrētā ārpusģimenes aprūpē esoša bērna likumiskā pārstāvja pienākumus. Šī nodevuma kontekstā likumiskais pārstāvis var būt un var nebūt piesaistes persona (piemēram, ārpusģimenes aprūpē esošam bērnam bērnu aprūpes iestādes vadītājs). Termins tiek lietots gadījumos, kad tiek pārstāvētas bērna likumiskās tiesības (piemēram, iesnieguma parakstīšanai MA pakalpojuma saņemšanu, līguma parakstīšanai u.c.).
Neadaptīva rīcība (neadaptīva uzvedība)	Uzvedība vai funkcionēšanas veids, kas neatbilst vides prasībām un kavē personas spēju efektīvi pielāgoties, risināt ikdienas prasības un sasniegt attīstībai nozīmīgus mērķus. ²⁵
Pieredzē un darbībā balstīta mācīšanās	“Pieredzē un darbībā balstīta mācīšanās” (<i>angļu val. “Learning by Doing”</i>) ir viens no centrālajiem principiem pieredzē balstītajā mācīšanās procesā, kas uzsver aktīvu iesaisti un tiešu darbību kā galveno mācīšanās avotu. ²⁶
Opozicionāra izaicinoša uzvedība	Ilgstošs negatīvas, izaicinošas, nepaklausīgas un provokatīvas uzvedības modelis attiecībā pret autoritātēm (piem., vecākiem, pedagogiem), kas pārsniedz vecumam raksturīgas robežas un būtiski traucē sociālo funkcionēšanu. ²⁷
Piesaistes persona	Likumiskais pārstāvis, ar kuru bērnam ir izveidojušās stabilas un emocionāli drošas attiecības, un kura nodrošina bērnam emocionālu atbalstu, drošības sajūtu un attiecību nepārtrauktību ikdienā. Gadījumos, ja bērns atrodas ārpusģimenes aprūpē bērnu aprūpes iestādē, tās vadītājs/likumiskais pārstāvis nosaka, kurš no speciālistiem tiek deleģēts kā bērna piesaistes persona MA pakalpojuma saņemšanā.
Individuālais sociālās rehabilitācijas plāns (Atbalsta plāns)	Sociālās rehabilitācijas pakalpojuma sniedzējs katrai sociāli rehabilitējamai personai izstrādā un īsteno individuālās sociālās rehabilitācijas plānu.²⁸ Sociālās rehabilitācijas plāns (<i>social rehabilitation plan</i>) ir individuāls, integrēts un strukturēts atbalsta pasākumu plānojums. Tiek izmantots sociālās rehabilitācijas programmās, sociālajos pakalpojumos, veselības aprūpes sistēmā, atkarību ārstēšanā, darbā ar

²⁵ American Psychological Association, Maladaptation. Pieejams: <https://dictionary.apa.org/maladaptation>

²⁶ Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. New York: Macmillan.

²⁷ Slimību profilakses un kontroles centrs (SPKC), SSK-10: F91.3 – Opozicionāri izaicinoši traucējumi. Pieejams: <https://ssk10.spkc.gov.lv/ssk/F913>

²⁸ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums, 24.pants, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

	vardarbībā cietušajiem, onkoloģijas pacientiem, kā arī citām klientu mērķgrupām konkrētu problēmu mazināšanā, lai atjaunotu, saglabātu vai attīstītu cilvēka prasmes un spējas, kas sekmē viņa neatkarīgu dzīvi. Tā mērķis ir veidot saturisko un laika ietvaru, lai abas iesaistītās puses (plāna izstrādātājs un klients) skaidri saprastu, kas, kāpēc, ar kādu mērķi un kādā laikā notiks un kas par ko būs atbildīgs. Plāns ir vērsts uz cilvēka pašaprūpes, mobilitātes, funkcionēšanas neatkarības un sociālās līdzdalības veicināšanu. Plāna nepieciešamību nosaka multidisciplināra izvērtējuma rezultātā un to izveido, ņemot vērā cilvēka individuālās sociālās, psiholoģiskās un arī medicīniskās problēmas. Plāns var būt arī sociālā pakalpojuma veida elements, ar kuru konkrētā sociālā pakalpojuma veida saturs tiek individualizēts atbilstoši konkrētā klienta vajadzībām.²⁹
Uzmanības deficīta hiperaktivitātes sindroms (UDHS)	(<i>Attention deficit hyperactivity disorder, ADHD</i>) ir psihiski traucējumi, ko raksturo nespēja noturēt uzmanību, grūtības koncentrēties, impulsīva uzvedība un izteikti pastiprināta aktivitāte. UDHS sākas zīdaiņa vecumā, bērnībā vai jaunībā un var saglabāties visas dzīves laikā.³⁰ Neiroattīstības traucējums, kam raksturīgs uzmanības deficīts, hiperaktivitāte un impulsivitāte, kas var saglabāties arī pieaugušā vecumā.

²⁹ Latvijas Universitāte, "Sociālā darba vārdnīca" (2023), 437.lpp., pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/sociala-darba-vardnica>

³⁰ Turpat 482.lpp.

Ievads

Pēdējo gadu laikā pieaug bērnu skaits ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības risku. Tomēr joprojām Latvijā trūkst agrīnas, koordinētas un ģimenei draudzīgas palīdzības šiem bērniem. Valsts un pašvaldību līmenī atbalsts ir nepietiekams un nevienmērīgi pieejams.

Tādejādi, lai risinātu trūkumus esošajā sistēmā, Eiropas Sociālā fonda Plus līdzfinansētā projekta Nr. 4.3.6.5/1/24/I/001 “Atbalsta pasākumi bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmām un to ģimenēm” ietvaros nodibinājums “Latvijas Bērnu atbalsta fonds” sadarbībā ar biedrību “Resiliences centrs” saskaņā ar Bērnu aizsardzības centra pasūtījumu, ir izstrādājuši dzīvokļa pakalpojuma aprakstu un vadlīnijas bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības risku un viņu ģimenēm.

Dzīvokļa pakalpojuma apraksts un vadlīnijas (neaprobētās versijas) ir strukturēts sešās nodaļās, kas secīgi apraksta dzīvokļa pakalpojuma būtību, praktisko ieviešanu un uzraudzību. Pirmajā nodaļā ir definēts pakalpojuma nosaukums. Otrajā nodaļā noteikts pakalpojuma mērķis un uzdevumi, uzsverot tā lomu bērnu un jauniešu ar uzvedības un atkarību problēmām atbalstīšanā, nodrošinot drošu dzīvesvietu un sociālo rehabilitāciju.

Trešā nodaļā noteiktas prasības pakalpojuma sniegšanas vietai, bet ceturtajā nodaļā aprakstīts pakalpojuma organizēšanas un īstenošanas kārtība.

Piektajā nodaļā aprakstīta pakalpojuma īstenošanas risku un krīžu vadība. Bet sestajā nodaļā detalizēti aprakstīta izmaksu noteikšanas metodika.

Dokumenta pielikumos ir iekļauti metodiskie materiāli, tostarp bērnu/jauniešu profilēšanas instrumenti, jaunieša lietas satura uzskaitījums, kā arī sadarbības līgumu un atbalsta plānu paraugi.

Dzīvokļa pakalpojuma vadlīnijas savstarpēji papildina Multidisciplinārā atbalsta pakalpojuma aprakstu un vadlīnijas (neaprobēto versiju), Starpdisciplinārā atbalsta pakalpojuma aprakstu un vadlīnijas (neaprobēto versiju) un atbalsta pakalpojuma aprakstu un vadlīnijas (neaprobēto versiju). Dzīvokļa pakalpojums ir viens no Multidisciplinārā atbalsta pakalpojuma veidiem.

Nodevumā izstrādātais Dzīvokļa pakalpojuma apraksts var tikt precizēts un papildināts izmēģinājumuprojekta laikā, kā arī veiktie precizējumi un papildinājumi, nepieciešamības gadījumā, tiks aprobēti izmēģinājumuprojektā.

1. Dzīvokļa pakalpojuma nosaukums

Šis saraksts ar ieteikumiem par Dzīvokļa pakalpojuma iespējamiem nosaukumiem ir izveidots, apkopojot Latvijas un ārvalstu (Vācijas un Norvēģijas, Īrijas) līdzīgu pakalpojumu aprakstu tendences, kā arī ekspertu viedokļus no multidisciplinārā atbalsta pakalpojuma komandas (sociālie darbinieki, psihologi, bērnu tiesību aizsardzības speciālisti u.c.). Dzīvokļa pakalpojuma mērķis ir nodrošināt ilgspējīgu pāreju uz jaunieša patstāvību, neatkarību un pēc iespējas atkārtotu recidīvu novēršanu. Tas tiek veidots, balstoties uz labās prakses piemēriem bērnu un jauniešu atbalsta programmās, kas veicina motivāciju, prasmju nostiprināšanu un ģimenes stabilitāti.

Iespējamie Dzīvokļa pakalpojuma nosaukumi:

1. Terapeitiskā māja;
2. Dziedinošā māja;
3. Atveseļošanās māja;
4. Māja drošībā;
5. Māja patvērumā;
6. Siltā māja;
7. Drošā pajumte;
8. Siltā pajumte;
9. Atbalsta māja;
10. Drošais jumts;
11. Māja kopā;
12. Solis uz mājām – *komandas izvēles variants*;
13. Dzīves telpa;
14. Patstāvības māja – *komandas izvēles variants*;
15. Atbalsta dzīvokļi;
16. Jauns sākums.

Pēc jauniešu balsojuma par diviem augstāk minētajiem pakalpojuma nosaukumiem, lielāko punktu skaitu ieguva nosaukums “Solis uz mājām”.

Tādējādi, izvērtējot augstāk minēto, Dzīvokļa pakalpojumam tiek izvēlēts nosaukums Dzīvokļa pakalpojums “Solis uz mājām”.

2. Vispārīgā informācija par Dzīvokļa pakalpojumu

Viens no MA pakalpojuma veidiem ir Dzīvokļa pakalpojums. Vispārīgo informāciju par Dzīvokļa pakalpojumu skatīt 2.1. tabulā.

2.1. tabula. Vispārīgā informācijas par Dzīvokļa pakalpojuma

<i>Dzīvokļa pakalpojuma definīcija</i>	Dzīvokļa pakalpojums ir sociālās rehabilitācijas pakalpojums ar vides maiņu, kura ietvaros tiek nodrošināta speciāli pielāgota dzīvesvieta jauniešiem, kuriem nepieciešama neatkarīga/cita vide, lai veicinātu viņu attīstību un sociālo integrāciju.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma mērķi</i>	1. Veicināt jaunieša pakāpenisku pāreju uz patstāvīgu dzīvi, nodrošinot drošu un atbalstošu dzīves vidi un attīstot patstāvīgai dzīvei nepieciešamās prasmes. 2. Mazināt uzvedības, atkarību un sociālās atstumtības riskus, stiprinot jaunieša sociālās, emocionālās un pašregulācijas prasmes un veicinot pozitīvas dzīvesveida izvēles. 3. Veicināt jaunieša integrāciju sabiedrībā, atbalstot iesaisti izglītībā, profesionālo prasmju attīstīšanā, nodarbinātībā un citās sociālajās aktivitātēs, atbilstoši jaunieša individuālajām vajadzībām un nepieciešamajam atbalsta līmenim.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma uzdevumi</i>	1. Īstenot jaunietim izstrādāto individuālo Atbalsta plānu, nodrošinot tajā paredzēto sociālo, psiholoģisko un praktisko atbalstu, kā arī nepieciešamības gadījumā precizēt Atbalsta plāna aktivitātes atbilstoši jaunieša attīstības dinamikai un esošām vajadzībām. 2. Nodrošināt jaunietim drošu, strukturētu un uzraudzītu dzīves vidi, kurā tiek veidota stabila ikdienas kārtība un skaidri noteikumi, kas veicina atbildīgu rīcību un savstarpēji cieņpilnas attiecības. 3. Stiprināt un praktiski attīstīt patstāvīgai dzīvei nepieciešamās prasmes, tai skaitā mājāsaimniecības vadīšanu, finanšu plānošanu, pašaprūpi, laika plānošanu un darba meklēšanas prasmes. 4. Nodrošināt individuālajām vajadzībām atbilstošu psihosociālo atbalstu uzvedības un atkarību problēmu mazināšanā, veicinot veselīgu dzīvesveidu un sociāli pieņemamu uzvedību. 5. Veicināt iesaisti izglītībā, profesionālo prasmju attīstībā vai nodarbinātībā, stiprinot mācību motivāciju, profesionālās intereses un darba prasmes. 6. Sadarboties ar iesaistītajām institūcijām un speciālistiem (piemēram, izglītības iestādēm, sociālajiem dienestiem, veselības aprūpes speciālistiem un darba devējiem), lai nodrošinātu jaunietim nepieciešamo atbalstu. 7. Sagatavot jaunieti pārejai uz patstāvīgu dzīvi, sniedzot praktisku atbalstu dzīvesvietas, nodarbinātības, izglītības un sociālās integrācijas jautājumu risināšanā.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma mērķa grupa</i>	Jaunieši vecumā no 16 līdz 17 gadiem (ieskaitot) vai līdz 23 gadiem (ieskaitot), kuri saskaras ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības risku vai vieglām līdz vidēji izteiktām sociālās funkcionēšanas

	grūtībām, taču kuriem ir saglabāta motivācija mācīties, strādāt un attīstīt patstāvīgas dzīves prasmes. Gadījumā, ja jaunietis ir uzsācis saņemt Dzīvokļa pakalpojumu līdz 18 gadu vecumam un konstatēta nepieciešamība to turpināt, tad pēc pilngadības sasniegšanas to turpina saņemt. Dzīvokļa pakalpojums nav paredzēts jauniešiem ar aktīvām atkarībām, regulāru vielu lietošanu vai smagām uzvedības problēmām, kam nepieciešama intensīva stabilizācija vai ārstnieciska intervence. Jaunietis var tikt virzīts uz Dzīvokļa pakalpojumu arī tad, ja viņš nāk no institucionālas aprūpes vai ģimenes vides ar paaugstinātiem sociālajiem riskiem (piemēram, vardarbības pieredze, vecāku atkarības, ilgstoša sociālekonomiska nestabilitāte), kā arī gadījumos, kad apkārtējā sociālā vide un vienaudžu loks rada paaugstinātu risku iesaistei atkarībās vai citās destruktīvās uzvedības formās. Pakalpojums šādos gadījumos paredz drošākas un attīstību veicinošas dzīves vides nodrošināšanu, lai mazinātu atkārtotas aprūpes maiņas un sociālās atstumtības risku. Latvijas normatīvie akti nosaka, ka pilngadība iestājas 18 gadu vecumā, taču personām, kas sasniegušas 16 gadu vecumu, Civillikumā ir piešķirtas konkrētas autonomijas tiesības, tostarp tiesības patstāvīgi rīkoties ar savu mantu³¹ un pilnvarot savu personas datu apstrādi³², kas līdz tam ir atkarīga no vecāku piekrišanas. Šis vecums tiesiskajā praksē tiek atzīts par sociāli nozīmīgu pašnoteikšanās un lēmumu pieņemšanas posmu, kas atbilst mērķa grupas funkcionālajām vajadzībām pakalpojuma kontekstā. Attīstības psiholoģijā vecumposms ap 16 gadu vecumu tiek uzskatīts par nozīmīgu pārejas punktu no agrīnās pusaudža attīstības uz vēlīno pusaudža vecumu, kurā būtiski pieaug jaunieša kognitīvā, emocionālā un sociālā autonomija. Saskaņā ar Erika Eriksona psihosociālās attīstības teoriju šajā vecumā aktualizējas identitātes veidošanās posms (<i>identity vs. role confusion</i>), kur jaunietis sāk apzināti reflektēt par sevi, savām vērtībām, lomām un nākotnes virzienu, pārejot no ārēji noteiktas uz iekšēji veidotu identitāti.³³ Šis attīstības posms ir īpaši piemērots strukturētam pārejas atbalstam, kurā jaunietis drošā vidē var praktiski attīstīt patstāvīgas dzīves prasmes un pieņemt arvien patstāvīgākus lēmumus. Papildus attīstības psiholoģijai un tiesiskajam regulējumam, 16 gadu vecums ir pamatots arī no bio–psiho–sociālās perspektīvas. Jauniešu neuroattīstības pētījumi rāda, ka ap 15–17 gadu vecumu būtiski attīstās izpildfunkcijas, plānošanas spējas un pašregulācija, lai gan pilnīga prefrontālās garozas nobriešana turpinās līdz agrīnajiem 20 gadiem (Steinberg, 2014).³⁴ Tas nozīmē, ka jaunietis šajā vecumā jau spēj
--	--

³¹ Tiesībsargs, Bērna mantiskās tiesības, pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/theme/bernu-tiesibas/berna-mantiskas-tiesibas/>

³² GDPR, Conditions applicable to child's consent in relation to information society services, pieejams: https://gdpr-info.eu/art-8-gdpr/?utm_source=chatgpt.com

³³ Erikson, E. H. *Identity: Youth and Crisis* (1968)

³⁴ Steinberg, L. (2008) A Social Neuroscience Perspective on Adolescent Risk-Taking

	pieņemt strukturētus, atbalstītus lēmumus, taču joprojām gūst būtisku ieguvumu no drošas, uzraudzītas pārejas vides. Starptautiskie pētījumi par jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes uzsver, ka pakāpeniska pāreja uz patstāvību ar strukturētu atbalstu (t.s. “<i>transitional living</i>” modeļi) būtiski samazina bezdarba, bezpajumtniecības un atkarību risku.³⁵ No bio–psiho–sociālās pieejas skatpunkta tas nozīmē, ka jauniešiem nepieciešama vienlaicīga individuālo prasmju attīstība, emocionālais atbalsts un stabila sociālā vide. Tādēļ 16 gadu vecums Dzīvokļa pakalpojumā tiek noteikts kā agrīns,³⁶ bet attīstības ziņā pamatots pārejas posms, kur jauniešiem jau ir pietiekami nobriedis, lai iesaistītos strukturētā patstāvības apgūvē, bet vēl atrodas periodā, kur preventīvs atbalsts ir visefektīvākais.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas komanda</i>	Dzīvokļa pakalpojumu īsteno Dzīvokļa pakalpojuma administratīvā un starpdisciplināra komanda. Dzīvokļa pakalpojuma administratīvo komandu veido: Dzīvokļa pakalpojuma vadītājs- plāno un veic Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas vietu iekārtošanu, plāno un organizē Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanu, atlasa starpdisciplināru speciālistu komandu, nodrošina Dzīvokļa pakalpojuma sasaisti ar pakalpojuma līmeņiem (nodrošina informācijas apriti ar MA pakalpojuma īstenošanas komandu, piedalās MA pakalpojuma vadības sapulcēs), uzrauga Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas gaitu un izvērtē Dzīvokļa pakalpojuma kvalitāti, organizē un vada Dzīvokļa pakalpojuma administratīvās komandas sanāksmes, uzrauga Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas risku pārraudzību un to iespējamu novēršanu, pārrauga Dzīvokļa pakalpojuma saimnieciskos resursus. Starpdisciplinārās komandas vadītājs- koordinē Dzīvokļa pakalpojuma starpprofesionāļu komandas reģionos, organizē un vada īstenošanas komandas sanāksmes, līdzdarbojas Dzīvokļa pakalpojuma risku pārraudzībā un iespējamo risku novēršanā. Nodrošina Dzīvokļa pakalpojuma dokumentācijas identificēšanu (piešķirot vienotu identifikācijas kodu (ID) katram pakalpojuma saņēmējam), sistematizāciju un uzglabāšanu visā izmēģinājumu projekta īstenošanas laikā, nodrošina dokumentācijas kvalitātes vadību. Saimniecības pārzinis- organizē inventāra (mēbeles, tehnika u.c.) sagādi un uzstādīšanu, veic nelielus remonta darbus, apzina saimnieciskās vajadzības, uzrauga saimniecības preču iegādi un patēriņu, seko līdzi ugunsdrošības prasību ievērošanai, palīdz jauniešiem un atbalsta personālam organizēt saimniecības procesus, sadarbojas ar jauniešiem organizējot mājsaimniecībai nepieciešamo lietu sagādi un kopā iepērkoties.

³⁵ Stein, M., & Munro, E. R. (Eds.). (2019). *Leaving care and the transition to adulthood: International contributions to theory, research, and practice*. Jessica Kingsley Publishers.

³⁶ Casey, B.J., Jones, R.M., & Hare, T.A. (2008) *The Adolescent Brain*

Finansists/grāmatvedis - vada izmēģinājumu projekta Dzīvokļa pakalpojuma budžeta sagatavošanu, kontrolē tā izpildi un naudas plūsmu, kā arī izstrādā priekšlikumus budžeta grozījumiem vai finanšu līdzekļu izlietošanas efektivitātes paaugstināšanai, nepieciešamības gadījumā, pārskata Dzīvokļa pakalpojuma cenu u.c.

Datu aizsardzības speciālists- nodrošina, ka Dzīvokļa pakalpojums tiek īstenots saskaņā ar VDA regulas prasībām.

Dzīvokļa pakalpojuma starpprofesionāļu komanda īsteno jaunieša atbalsta plāna izpildi, nodrošina informācijas apmaiņu starp iesaistītajiem speciālistiem, sagatavo informāciju MA pakalpojuma starpprofesionāļu komandai un veic nepieciešamās darbības Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanai.

Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas sastāvu veido:

Sociālais darbinieks nodrošina Atbalsta plāna īstenošanu, īstenošanas dinamikas izvērtēšanu un uzraudzību savas profesionālās kompetences ietvaros, t.sk. jaunieša resursu un risku identificēšanu Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas laikā, Dzīvokļa pakalpojuma procesa dokumentēšanu, regulāras informācijas apmaiņas organizēšanu Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas ietvaros, rekomendāciju sagatavošanu MA starpprofesionāļu komandai.

Klīniskais psihologs nodrošina jaunieša psiholoģiskās funkcionēšanas izvērtēšanu, novērošanu un psiholoģiskā atbalsta sniegšanu, kā arī metodisku ieguldījumu Atbalsta plāna īstenošanā. Klīniskā psihologa darbība ir vērsta uz jaunieša emocionālās stabilitātes, emociju un uzvedības pašregulācijas un attīstības potenciāla stiprināšanu, ievērojot bērna labākās intereses un noteikto metodisko ietvaru.

Mentors nodrošina jauniešiem stabilu un profesionāli atbalstošu pieaugušā klātbūtni, sekmējot jaunieša spēju apzināties savus resursus, pieņemt atbildīgus lēmumus un nostiprināt konstruktīvus ikdienas funkcionēšanas risinājumus. Mentors veicina jaunieša patstāvīgas dzīves prasmju attīstīšanu, sociālās atbildības un pašregulācijas stiprināšanu, kā arī jaunieša mērķtiecīgas līdzdalības veicināšanu izglītības, darba un sabiedriskajā vidē.

Mācību atbalsta speciālists nodrošina jauniešiem atbalstu mācību procesā, veic jaunieša mācību prasmju un izglītības vajadzību izvērtēšanu, sekmē mācību nepārtrauktību un pakāpenisku jaunieša iekļaušanos izglītības vai profesionālās sagatavošanās vidē, veicina mācību prasmju attīstīšanu nepieciešamības gadījumā piesaistot privātskolotājus, nodrošina individuālu pieeju mācību atbalstam, sniedz rekomendācijas par mācību slodzes un pieejas pielāgošanu jaunieša vajadzībām.

Karjeras prasmju speciālists nodrošina jaunieša karjeras vajadzību un potenciāla izvērtēšanu, izstrādā detalizētu karjeras attīstības plānu atbilstoši Atbalsta plānā noteiktajam mērķim, sniedz konsultācijas par izglītības un nodarbinātības iespējām, sniedz atbalstu jaunieša sagatavošanās procesā mācībām, praksēm vai darba tirgum.

	Dažādu jomu piesaistītie speciālisti (piemēram, atkarību profilakses speciālists vai narkologs, sporta treneris, uztura speciālists vai dietologs, mākslas terapeits, ergoterapeits, dabas un vides aktivitāšu speciālists, psihoterapeits, psihiatrs, kā arī citi speciālisti) tiek iesaistīti atbalsta pakalpojuma īstenošanā pēc nepieciešamības atbilstoši jaunieša individuālajām vajadzībām un Atbalsta plānā noteiktajiem mērķiem. Šo speciālistu darbība papildina starpdisciplinārās komandas darbu un ir vērsta uz specifisku grūtību, risku vai attīstības vajadzību profesionālu risināšanu, nodrošinot mērķtiecīgu, uz jaunieša attīstību vērstu atbalstu.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma specialistu atlases nosacījumi</i>	Pakalpojuma vadītājs: 1. Otrā cikla augstākā akadēmiskā vai profesionālā izglītība sociālajās, vadības vai tiesību zinātnēs. 2. Vismaz 3 gadu pieredze sociālā pakalpojuma un komandas vadīšanā. 3. Vēlams vismaz 3 gadu pieredze darbā ar mērķa grupu pēdējo 5 gadu laikā. 4. Spēja nodrošināt starpprofesionālu krīžu vadību, pieņemot koordinētus un profesionāli pamatotus lēmumus paaugstināta riska situācijās. 5. Spēja nodrošināt profesionālu konsekvenci un metodisko atbilstību. Starpdisciplinārās komandas vadītājs: 1. Otrā cikla augstākā akadēmiskā vai profesionālā izglītība sociālajās zinātnēs. 2. Pieredze iepriekšējo 3 (trīs) gadu laikā komandas vadībā. 3. Vēlams vismaz 3 gadu pieredze darbā ar mērķa grupu pēdējo 5 gadu laikā. 4. Spēja nodrošināt starpprofesionālu krīžu vadību, pieņemot koordinētus un profesionāli pamatotus lēmumus paaugstināta riska situācijās. 5. Spēja analizēt procesa dinamiku un identificēt nepieciešamās korekcijas atbalsta sniegšanā. Saimniecības pārzinis: 1. Vispārējā vidējā vai profesionālā izglītība, vēlams izglītība tehniskajā, saimniecības pārvaldības vai līdzīgā jomā. 2. Vismaz 2 gadu pieredze saimniecisko darbu organizēšanā un/vai inventāra pārvaldībā un/vai tehnisko darbu koordinēšanā. 3. Zināšanas par ēku uzturēšanu un nelieliem remonta darbiem. 4. Spēja savlaicīgi un operatīvi reaģēt. 5. Spēja organizēt saimnieciskos darbus un plānot resursus. 6. B kategorijas autovadītāja apliecība.

	7. Spēja darboties komandā. 8. Vēlama pieredze darbā ar mērķa grupu. 9. Pamatzināšanas par darba aizsardzību un ugunsdrošību. Finansists/grāmatvedis: 1. Otrā cikla augstākā izglītība finanšu vadībā, ekonomikā vai vadībzinātnēs. 2. Vēlama vismaz 2 gadu pieredze ES fondu finansētu vai citu finanšu instrumentu finansētu projektu finanšu vadībā. 3. Vismaz 3 gadu pieredze grāmatvedībā pēdējo 5 gadu laikā. Datu aizsardzības speciālists³⁷: 1. Pirmā cikla augstākā izglītība tiesību vai informācijas tehnoloģijas zinātnēs. 2. Pēdējo 3 gadu laikā profesionālā pieredze fizisko personu datu aizsardzības jomā. 3. Nepieciešams fizisko personu datu aizsardzības speciālista sertifikāts. Sociālais darbinieks³⁸: 1. Pirmā cikla augstākā izglītība sociālajā darbā vai karitatīvajā sociālajā darbā. 2. Pēdējo 2 (divu) gadu laikā pieredze darbā ar ģimenēm ar bērniem. 3. Kompetence darbā ar gadījumu vadību, sociālās situācijas analīzi un sociālās rehabilitācijas plānošanu. 4. Spēja strādāt starpprofesionālā vidē, ievērojot vienotu metodisko ietvaru. 5. Spēja profesionāli rīkoties riska situācijās, sadarbojoties ar citām iesaistītajām institūcijām savas kompetences ietvaros. Klīniskais psihologs³⁹: 1. Otrā cikla augstākā izglītība psiholoģijā. 2. Psihologa profesionālā kvalifikācija un reģistrācija Psihologu reģistrā atbilstoši Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem. 3. Profesionālā kvalifikācija klīniskajā psiholoģijā vai līdzvērtīga profesionālā sagatavotība. 4. Vismaz 2 gadu praktiska pieredze darbā ar jauniešiem, kuriem ir sociālās funkcionēšanas vai emocionālās pašregulācijas grūtības, kā arī atkarību veidošanās risks.
--	--

³⁷ Fizisko personu datu apstrādes likuma 18.panta pirmā daļa, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/300099>

³⁸ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 41.pants, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

³⁹ Psihologu likums, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/290115-psihologu-likums>, MK 29.05.2018. noteikumi Nr.301 "Psihologu noteikumi", pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/299322-psihologu-noteikumi>

	5. Papildu profesionālā apmācība vai vismaz 2 gadu praktiska pieredze darbā ar bērniem un jauniešiem, kuriem ir sociālās funkcionēšanas vai emocionālās pašregulācijas grūtības, kā arī atkarību veidošanās risks. 6. Zināšanas par bērnu un pusaudžu attīstības psiholoģiju, emocionālās un uzvedības regulācijas mehānismiem. 7. Izpratne par traumas ietekmi uz bērnu un jaunieša psiholoģisko funkcionēšanu un uzvedību. 8. Kompetence psiholoģiskajā izvērtēšanā, novērošanā un profesionālajā secinājumu formulēšanā. 9. Spēja analizēt jaunieša procesa dinamiku un sniegt metodiski pamatotas rekomendācijas atbalsta sniegšanai. 10. Spēja profesionāli rīkoties paaugstināta riska situācijās, ievērojot savas kompetences robežas un sadarbojoties ar citiem speciālistiem. Mentors: 1. Vismaz 21 gada vecums⁴⁰; 2. Atbilstība BTAL 72.panta piektās daļas prasībām; 3. Iegūta vismaz vispārējā vidējā vai profesionālā vidējā izglītība; 4. Spēja sazināties valsts valodā; 5. Izpratne par veselīga dzīvesveida pamatprincipiem; 6. Vēlams hobijs, kas var būt kā resurss sadarbības veidošanā ar jauniešiem; 7. Nav aizspriedumu vai diskriminējošas attieksmes pēc dzimuma, vecuma, ekonomiskā stāvokļa, tautības, reliģijas u.tml.; 8. Ir pieredze atbalsta sniegšanā bērniem (piemēram, brāļiem, māsām, veicot brīvprātīgo darbu, iepriekšējās darba vietās u.c.); 9. Ir motivācija izprast jauniešus ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības riskiem vajadzības; 10. Ir motivācija veidot ilgtermiņa sadarbību ar jauniešiem; 11. Ir motivācija pilnveidot zināšanas un prasmes, uzsākot darbu ar mentorējamo un tā izpildes laikā. Mācību atbalsta speciālists: 1. Otrā cikla augstākā izglītība pedagoģijā, izglītības zinātnēs, speciālajā vai sociālajā pedagoģijā, vai citā radniecīgā jomā. 2. Pieredze pēdējo 2 gadu laikā darbā ar bērniem un jauniešiem.
--	--

⁴⁰ Starting a Youth Mentoring Program: 6 Matching - MENTOR Mentors ir vismaz 3 gadus vecāks par mentorējamo. <https://mentoring.org/resource/matching/>

3. Vēlama papildu sagatavotība darbā ar jauniešiem ar mācību grūtībām vai sociālās atstumtības risku.
4. Zināšanas par Latvijas izglītības sistēmu un mācību organizēšanas principiem.
5. Spēja izvērtēt jaunieša zināšanu un mācību prasmju līmeni.
6. Zināšanas par mācīšanās grūtību cēloņiem un mācību motivācijas veicināšanas metodēm.
7. Prasme pielāgot mācību atbalstu jaunieša individuālajām spējām un funkcionēšanas līmenim.

Karjeras atbalsta speciālists

1. Otrā cikla augstākā izglītība pedagogijas, psiholoģijas vai sociālā darba jomā, kā arī vēlama 2 gadu pieredze darbā ar jauniešiem karjeras attīstības vai profesionālās orientācijas atbalstā.
2. Zināšanas par Latvijas izglītības un nodarbinātības sistēmu.
3. Spēja izvērtēt jaunieša intereses, spējas un profesionālās iespējas.
4. Prasme palīdzēt jaunietim izstrādāt individuālus karjeras mērķus un attīstības virzienus.
5. Spēja sadarboties ar izglītības iestādēm, darba devējiem un citiem atbalsta resursiem.

Dažādu jomu piesaistītie speciālisti

1. Otrā cikla augstākā izglītība attiecīgajā profesionālajā specialitātē atbilstoši normatīvajiem aktiem.
2. Vismaz 2 gadu profesionālā pieredze.
3. Atbilstoša profesionālā kvalifikācija un sertifikācija saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.
4. Reģistrācija attiecīgajos profesionālajos reģistros (ja piemērojams).
5. Zināšanas par bērnu un jauniešu attīstības īpatnībām, tostarp emocionālās, uzvedības un psihosociālās attīstības aspektiem.
6. Izpratne par traumas, hroniska stresa un nelabvēlīgas vides ietekmi uz bērna un jaunieša funkcionēšanu.
7. Spēja strādāt ar jauniešiem ar uzvedības grūtībām, emocionālām problēmām vai atkarību attīstības riskiem.
8. Prasme sadarboties starpdisciplināra komandā, ievērojot vienotu metodisko ietvaru un pakalpojuma mērķus.

	9. Spēja sniegt profesionālas rekomendācijas, kas ir praktiski īstenojamas Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros.
--	---

3. Prasības dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vietai

Dzīvokļa pakalpojuma nodrošināšanā būtisks nosacījums ir atbilstošas vides izvēle, kurā jauniešiem ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības riskiem tiek nodrošināta droša, stabila un attīstību veicinoša dzīves vide pārejai uz patstāvīgāku dzīvi. Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vietai jānodrošina apstākļi, kas vienlaikus respektē jaunieša privātumu, veicina atbildības uzņemšanos un patstāvīgas dzīves prasmju attīstību, kā arī ļauj īstenot Atbalsta plānā noteiktos atbalsta pakalpojumus.

Izstrādājot prasības Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vietai, tika ņemti vērā Ministru kabineta 19.04.2016. noteikumi Nr. 238 "Ugunsdrošības noteikumi", kā arī citi normatīvie akti, kas regulē dzīvojamo telpu ekspluatāciju, drošību un higiēnu.

Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vietai jānodrošina šādas prasības:

1. Dzīvesvietas izvēle un telpas piemērotība

- Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanai tiek izmantota dzīvojamā telpa (dzīvoklis vai dzīvojamā māja), kas tiek īrēta no fiziskas vai juridiskas personas, noslēdzot rakstveida īres līgumu;
- Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vieta atrodas drošā vidē un nodrošina piekļuvi sabiedriskajam transportam, izglītības iestādēm, veselības aprūpes pakalpojumiem un citiem jauniešiem nepieciešamiem resursiem;
- jauniešiem tiek nodrošināta atsevišķa dzīvojamā telpa, paredzot ne mazāk kā 6 m² dzīvojamās platības vienai personai, nodrošinot privātumu un personīgās telpas neaizskaramību;
- dzīvojamā telpa ir aprīkota pamata dzīves vajadzību nodrošināšanai un organizēta tā, lai jauniešiem būtu iespēja patstāvīgi veikt ikdienas darbības (piemēram, mantu glabāšanu, mācīšanos, atpūtu un pašaprūpi), kā arī pakāpeniski apgūt prasmes, kas saistītas ar dzīves telpas iekārtošanu, organizēšanu un uzturēšanu;
- Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vietā nodrošināta vieta vai zona mācībām, individuālām konsultācijām un pašizglītībai;
- Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vieta nodrošina iespēju nodrošināt internetu un digitālos resursus izglītības apguves, saziņas un informācijas iegūšanas vajadzībām;
- Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vietā ir pieejama virtuves zona ar pamata aprīkojumu ēdiena pagatavošanai, kas nodrošina jauniešiem iespēju patstāvīgi veikt ēdiena gatavošanu un citus ikdienas mājāsaimniecības darbus.

Kopējā platība Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vietai 38-50 m².

2. Drošība

- Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vietā tiek nodrošināta droša fiziskā vide, ievērojot prasības Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vietai, kur tika ņemti vērā Ministru kabineta 19.04.2016. noteikumi Nr. 238 "Ugunsdrošības noteikumi", kā arī citi normatīvie akti, kas regulē dzīvojamo telpu ekspluatāciju, drošību un higiēnu.

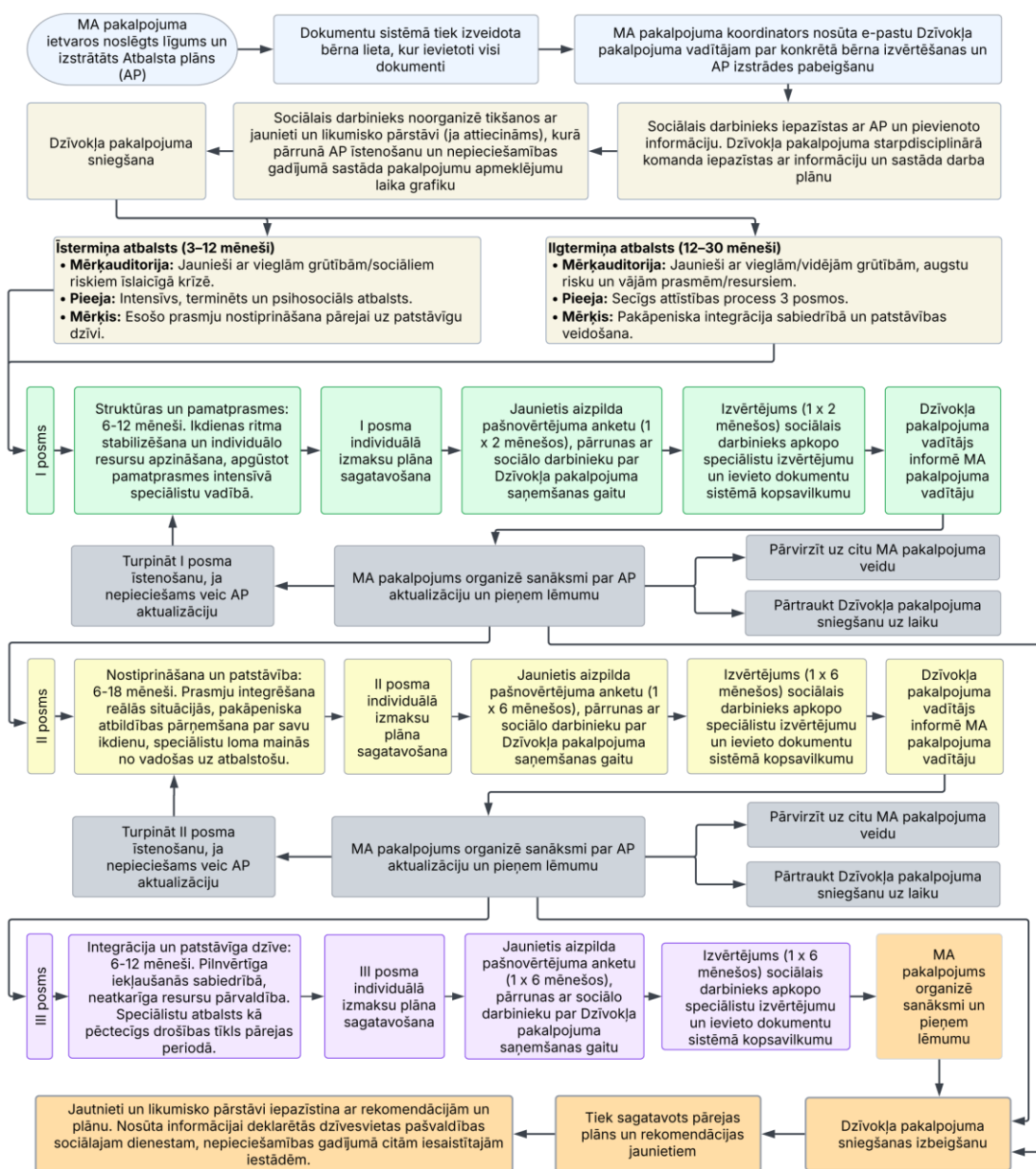
- piekļuve Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vietai tiek organizēta tā, lai nodrošinātu jaunieša drošību, privātumu un personas datu aizsardzību, nosakot piekļuves un trešo personu uzturēšanās kārtību Personu apvienības iekšējās kārtības noteikumos, ar kuriem jaunietis tiek iepazīstināts, uzsākot Dzīvokļa pakalpojuma saņemšanu;
- drošības nodrošināšanai var tikt izmantoti tehniskie risinājumi (piemēram, dūmu detektori, gāzes detektori vai signalizācijas sistēmas), ievērojot jaunieša tiesības uz privāto dzīvi un personas datu aizsardzības prasības;
- videonovērošana jaunieša privātajās telpās netiek izmantota;
- drošības riski tiek izvērtēti, uzsākot Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanu un pēc nepieciešamības, atbilstoši jaunieša situācijai un Atbalsta plānam.

3. Higiēna un sadzīves apstākļi

- Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas vietā pieejamas sanitārās telpas (duša vai vanna un roku mazgāšanas iespējas), nodrošinot privātumu un individuālu lietošanu;
- nodrošinātas iespējas veļas mazgāšanai un žāvēšanai;
- pieejami personīgās higiēnas līdzekļi vai nodrošināta iespēja tos iegādāties patstāvīgi vai ar atbalstu, ja tas nepieciešams;
- jauniešiem tiek sniegts atbalsts personīgās higiēnas paradumu un sadzīves prasmju attīstīšanā, tai skaitā apgūstot prasmes uzturēt dzīvojamo telpu tīru un kārtīgu, veicinot patstāvību un atbildības uzņemšanos.

4. Dzīvokļa pakalpojuma organizēšanas un īstenošanas kārtība

Dzīvokļa pakalpojums tiek īstenots kā pakāpenisks, uz jaunieša individuālajām vajadzībām balstīts atbalsta process, kura ietvaros tiek nodrošināta stabila dzīves vide, funkcionēšanas stabilizācija un sistemātisks darbs ar jaunieša emocionālo, uzvedības, sociālo un patstāvīgas dzīves prasmju attīstību. Praktiskā Dzīvokļa pakalpojuma norise tiek organizēta saskaņā ar Atbalsta plānu, kas izstrādāts, balstoties uz sākotnējo un turpmāko jaunieša izvērtēšanu, un tiek regulāri pārskatīts atbilstoši jaunieša attīstības dinamikai, sasniegtajam progresam un dzīvokļa pakalpojuma mērķiem. 4.1. attēlā atspoguļots Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas process un detalizēts apraksts 4.1. tabulā.

4.1. attēls. Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas shēma.

4.1. tabula. Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas procesa apraksts

<i>Rādītāja nosaukums</i>	<i>Rādītāja apraksts</i>
	<i>Sagatavošanās Dzīvokļa pakalpojuma uzsākšanai</i>
<i>Informācijas iegūšanas un datu apmaiņas kārtība Dzīvokļa pakalpojumā</i>	Ņemot vērā, ka Dzīvokļa pakalpojums ir MA pakalpojuma veids un tiek īstenots kā vienotas funkcionalitātes sastāvdaļa ar vairākām īstenošanas daļām, personas datu apstrāde tajā tiek veikta saskaņā ar Vispārīgo datu aizsardzības regulu un citiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem. Lai izvairītos no informācijas dublēšanās, kārtība, kas nosaka nepieciešamības gadījumā iegūstamās vai pieprasāmās informācijas avotus par pakalpojuma saņēmējiem no dažādām iestādēm un organizācijām, kā arī personas datu apmaiņas kārtību, drošības prasības un atbildības sadalījumu Dzīvokļa pakalpojuma nodrošināšanā, ir detalizēti noteikta MA pakalpojuma apraksta 5. nodaļā
<i>Horizontālie principi un jaunieša labāko interešu nodrošināšana</i>	Dzīvokļa pakalpojuma īstenošana balstās uz Latvijas Republikas Satversmi, Bērnu tiesību aizsardzības likumu un starptautiskajām tiesību normām, nodrošinot, ka jebkura profesionālā rīcība ir ne tikai tiesiska, bet arī ētiski pamatota. Dzīvokļa pakalpojums tiek veidots kā iekļaujošs un uz jaunieša tiesībām balstīts mehānisms, pilnībā respektējot personu cieņu un pamattiesības, jaunieša labāko interešu prioritāti, kā arī dzimumu līdztiesības, vienlīdzīgu iespēju un diskriminācijas novēršanas principus. Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros jauniešiem tiek nodrošināta vienlīdzīga pieeja atbalstam neatkarīgi no dzimuma, vecuma, invaliditātes, veselības stāvokļa, sociālā statusa, etniskās piederības, reliģiskās pārliecības vai citiem apstākļiem. Lēmumi par Dzīvokļa pakalpojuma piešķiršanu, saturu un intensitāti tiek pieņemti, balstoties uz individuālu jaunieša situācijas, vajadzību, drošības, attīstības interešu un ģimenes resursu izvērtējumu, vienlaikus nodrošinot, ka Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanā netiek pieļauta stigmatizējoša, diskriminējoša vai stereotipos balstīta pieeja. Jaunieša labāko interešu nodrošināšana ir cieši saistīta ar jaunieša tiesībām uz līdzdalību. Pakalpojuma ietvaros jauniešiem tiek aktīvi iesaistīti lēmumu pieņemšanā par savu ikdienu, atbalsta mērķiem un attīstības soļiem, veicinot viņu patstāvību un pašnoteikšanos. Jaunieša viedokļa prioritāte dzīvokļa pakalpojumā netiek uzskatīta par formālu prasību, bet par būtisku pamatu jaunieša patstāvības veicināšanai. Šī pieeja stiprina jaunieša pašvērtējumu, autonomiju un atbildības sajūtu patstāvīgas dzīves veidošanā Ņemot vērā, ka Dzīvokļa pakalpojums ir MA pakalpojuma veids un tiek īstenots kā vienotas funkcionalitātes sastāvdaļa ar vairākām īstenošanas daļām, dzimumu līdztiesība, vienlīdzīgas iespējas un diskriminācijas novēršanas principi ir aprakstīti MA pakalpojuma 4. nodaļā.
<i>Vispārējās prasības Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanā</i>	Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanā, ja tas ir saistoši, tiek ievērotas šādas prasības: • Dzīvokļa pakalpojuma izpildē tiek integrēti mērķi nodrošināt jaunieša vislabāko interešu aizstāvību, atbilstoši Bērnu tiesību

	aizsardzības likuma 6. pantam “Bērna tiesību aizsardzības princips”; • nodrošināta valstī noteikto epidemioloģisko drošības pasākumu ievērošanu; • nodrošināta ziņu sniegšana saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 51. pantā noteikto kārtību, gadījumos, ja rodas aizdomas, ka kāds pret izmēģinājumprojekta dalībnieku - jaunieci varētu būt veicis prettiesiskas darbības.
<i>Prasības Dzīvokļa pakalpojuma sniedzējiem</i>	SPS ir reģistrēts SPS reģistrā konkrētā sociālā rehabilitācijas pakalpojuma sniegšanai un sniedz vai plāno sniegt Dzīvokļa pakalpojumu saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu, Bērnu tiesību aizsardzības likumu, Ministru kabineta 02.04.2019. noteikumiem Nr.138 „Noteikumi par sociālo pakalpojumu saņemšanu”, Ministru kabineta 13.06.2017. noteikumiem Nr.338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” un Ministru kabineta 27.06.2017. noteikumiem Nr.385 „Noteikumi par sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrēšanu” un citiem normatīvajiem aktiem. Dzīvokļa pakalpojumu var sniegt juridiska persona, kuras sniegtais sociālais pakalpojums, šajā gadījumā Dzīvokļa pakalpojums, ir reģistrēts Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā. Šobrīd normatīvie akti neparedz fizisku personu reģistrēšanu SPS reģistrā. Dzīvokļa pakalpojuma nodrošināšanā tiek piesaistīti speciālisti, kuriem noteiktas atlases prasības.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma administratīvās un starpdisciplinārās komandas speciālistu atlase</i>	Pirms izmēģinājumprojekta uzsākšanas tiks piesaistīti administratīvās un starpdisciplinārās komandas speciālisti, izsludinot informāciju par pieejamajām vakancēm. Sadarbības piedāvājumiem Personu apvienības mājas lapā un sociālajos tīklos, kā arī sadarbības partneru pašvaldību mājas lapā vai sociālajos tīklos. Saņemtie pieteikumi tiks apkopoti, un Dzīvokļa pakalpojuma vadītājs tos izvērtēs, lai pārbaudītu, vai iesniegtā informācija atbilst noteiktajiem atlases nosacījumiem.
<i>Pakalpojuma sniedzēju/ speciālistu atlase</i>	MA pakalpojuma izstrādātajā Atbalsta plānā tiek iekļauti konkrēti pakalpojumi un atbilstoši tiem Dzīvokļa pakalpojuma komanda piesaista pakalpojuma sniedzējus/speciālistus. Klātienēs tikšanās laikā ar potenciālajiem pretendentiem tiks pārrunātas speciālista kompetences, pakalpojuma sniedzēja piedāvājums, pienākumi un iespējamā darba noslodze.

*Metodiskais ietvars un
pamatpieejas Dzīvokļa
pakalpojuma nodrošināšanā*

Dzīvokļa pakalpojuma metodiskais ietvars nosaka dzīvokļa pakalpojuma profesionālās darbības pamatu un vienotu pieeju darbā ar jauniem. Tas balstās mūsdienīgās sociālās rehabilitācijas un attīstības psiholoģijas pieejās, kas ļauj strukturēti izvērtēt jaunieša vajadzības, funkcionēšanas grūtības un attīstības potenciālu. Metodiskais ietvars vienlaikus ir par pamatu speciālistu ikdienas darbam, nodrošinot, ka Dzīvokļa pakalpojuma saturs ir mērķtiecīgs, pēctecīgs un pielāgots jaunieša situācijai. Nodaļā tiek definētas Dzīvokļa pakalpojuma metodiskās pamatpieejas un no tām izrietošie atbalsta modeļi, kas strukturē Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanu ilgtermiņā. Pieejas ir iepazītas pieredzes apmaiņas praksē (Īrijā, Vācijā un Norvēģijā).

4.2. attēls. Dzīvokļa pakalpojuma metodiskā ietvara pamatpieejas.

Dzīvokļa pakalpojuma metodiskā pamata centrā ir jauniešu dalījums pēc eksternalizētām un internalizētām uzvedības izpausmēm. Šis dalījums nosaka, kādā veidā jaunieša grūtības visbiežāk izpaužas, kādi ir galvenie riski un vajadzības, kā arī kāda Dzīvokļa pakalpojuma struktūra, intensitāte un intervencu veids konkrētajā gadījumā ir piemērots.

Pieeja (skatīt 4.2. tabula) balstās pieņēmumā, ka jaunieša emocionālās un uzvedības grūtības nav viendabīgas, bet konceptuāli iedalāmas divās savstarpēji saistītās, tomēr atšķirīgās dimensijās – grūtībās, kas pārsvarā izpaužas uz āru un ietekmē apkārtējo vidi, un grūtībās, kas galvenokārt norisinās indivīda iekšējā emocionālajā pieredzē. Šāda konceptualizācija ļauj strukturēt grūtības un pamatot atšķirīgu intervences loģiku, vides struktūras prasības un atbalsta intensitāti.

4.2. tabula. Dzīvokļa pakalpojuma metodiskā ietvara pamatpieejas.

Pieeja	Pieejas raksturojums
<i>Internalizēto⁴¹ un eksternalizēto⁴² grūtību divdimensionālā pieeja</i>	Internalizēto ⁴³ un eksternalizēto ⁴⁴ grūtību divdimensionālā pieeja kalpo kā sākumpunkts jaunieša uzvedības un emocionālo grūtību strukturēšanai. Šī pieeja nodrošina pamatu diferencētu atbalsta stratēģiju izvēlei, darba intensitātes noteikšanai un vides struktūras pielāgošanai, izvairoties no vienotas un vispārinātas pieejas jauniešiem ar atšķirīgām vajadzībām. Eksternalizētu grūtību gadījumā Dzīvokļa pakalpojuma plānošanā nepieciešams paredzēt augstāku strukturētības līmeni, skaidrus noteikumus, paredzamu ikdienas ritmu un konsekventu pieaugušo iesaisti, jo šādas grūtības bieži ir saistītas ar uzvedības pašregulācijas deficītiem un paaugstinātu impulsivitāti. Pētījumi ⁴⁵ rāda, ka jauniešiem ar eksternalizētām grūtībām efektīvākas

⁴¹ <https://dictionary.apa.org/internalizing>

⁴² <https://dictionary.apa.org/externalizing>

⁴³ <https://dictionary.apa.org/internalizing>

⁴⁴ <https://dictionary.apa.org/externalizing>

⁴⁵ Eckshtain, D., Kuppens, S., Ugueto, A., Ng, M. Y., Vaughn-Coaxum, R., & Weisz, J. R. (2020). Cognitive behavior therapy for externalizing disorders in children and adolescents in routine clinical care: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 81, 101893 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0272735820301422>

		ir intervences, kas apvieno uzvedības regulācijas prasmju attīstīšanu, skaidru robežu noteikšanu, lai nodrošinātu konsekveni dažādās vidēs. Savukārt internalizētu grūtību gadījumā Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanā uzsvars tiek likts uz emocionālās drošības nodrošināšanu, stabilu un uzticamu attiecību veidošanu ar speciālistu, kā arī pakāpenisku un individualizētu iesaistes intensitātes palielināšanu.
	<i>Biopsihosociālā pieeja</i> ⁴⁶	Pieeja skaidro cilvēka veselību un uzvedību kā trīs savstarpēji saistītu faktoru kopumu (George L. Engel): 1) bioloģiskie jeb fiziskie faktori (piem., ģenētiskie un iedzimtie priekšnosacījumi, centrālās nervu sistēmas darbība, temperaments, medikamentu vai psihoaktīvu vielu ietekme); 2) psiholoģiskie faktori (piem., garastāvoklis, raksturs, uzskati, paradumi, personība, piesaistes tips, adaptācijas modeļi, stresa pārvarēšanas stratēģijas); 3) sociālie faktori (piem., ģimene, draugi, nodarbošanās, starppersonu attiecības, sociālā atbalsta sistēma). Šī pieeja nodrošina holistisku skatījumu uz jauniešu un viņu vajadzībām nosakot nepieciešamību pielāgot atbalsta tempu, prasību līmeni un intervencu secību jaunieša regulācijas iespējām, kas tieši atspoguļojas Atbalsta plāna saturā un vajadzības gadījumā tiek pielāgotas jaunieša individuālajām vajadzībām.
	<i>Traumas izpratnē balstīta pieeja</i> ⁴⁷	Traumas izpratnē balstīta pieeja ⁴⁸ balstās izpratnē par psiholoģiskās traumas izplatību un ietekmi, atpazīst traumas pazīmes un integrē šo izpratni praksē, vienlaikus aktīvi izvairoties no atkārtotas traumatizācijas, kas sasaista neirobioloģisko izpratni ar

⁴⁶ Borrell-Carrió u.c., 2004 <https://www.annfammed.org/content/annalsfm/2/6/576.full.pdf>

⁴⁷ Hopper, E. K., Bassuk, E. L., & Olivet, J. (2010). *Shelter from the storm: Trauma-informed care in homelessness services*. The Open Health Services and Policy Journal, 3, 80–100.

⁴⁸ Hopper, E. K., Bassuk, E. L., & Olivet, J. (2010). *Shelter from the storm: Trauma-informed care in homelessness services*. The Open Health Services and Policy Journal, 3, 80–100.

	<table> <tr> <td data-bbox="580 236 958 699"></td><td data-bbox="958 236 2049 699"> jaunieša attiecību pieredzi. Tā uzsver, ka jaunieša uzvedība un emocionālās reakcijas bieži ir saistītas ar iepriekšēju nedrošības, zaudējumu vai traumējošu pieredzi, un ka jebkādas pārmaiņas ir iespējamās tikai drošās un uzticamās attiecībās. Šīs pieejas ietvaros drošības, paredzamības un konsekventas mentora pieejamības un klātesamības nodrošināšana tiek uzskatīta par obligātu Atbalsta plāna pamatu. Tā balstās izpratnē, ka jauniešiem ar uzvedības, atkarību vai regulācijas grūtībām bieži ir pieredze ar hronisku stresu, piedzīvotām vardarbības situācijām vai traumatiskām attiecībām, kas ietekmē nervu sistēmas darbību un spēju pašregulēties. Stabilas, prognozējamās un empātiskās attiecības ar pieaugušo-mentorā kļūst par galveno korektīvo pieredzi, caur kuru jauniešs pakāpeniski atjauno drošības sajūtu un spēju mācīties. </td></tr> <tr> <td data-bbox="580 699 958 1109"> <i>Personcentrēta pieeja</i>⁴⁹ </td><td data-bbox="958 699 2049 1109"> Personcentrēta pieejā jauniešs ar savu uztveri un viedokli ir kā aktīvs procesa dalībnieks ar individuālām vajadzībām, resursiem un attīstības tempu. Šīs pieejas ietvaros Atbalsta plāns nav izveidots tikai kā problēmu korekcijas instruments, negrozāms, bet kā sadarbībā veidots atbalsta process, kas respektē jaunieša subjektīvo pieredzi, stiprās puses un līdzdalības iespējas, vienlaikus mērķtiecīgi iesaistot arī piesaistes personu kā nozīmīgu atbalsta resursu. Empātija, beznosacījuma pieņemšana un autentiska attiecību klātbūtne ir priekšnoteikums jebkādam pozitīvām pārmaiņām⁵⁰. Šāda attieksme ir īpaši būtiska jauniešim ar uzvedības, emocionālām vai atkarību grūtībām, kuri bieži ir piedzīvojuši kontroli, noraidījumu vai attiecību nedrošību. </td></tr> </table>		jaunieša attiecību pieredzi. Tā uzsver, ka jaunieša uzvedība un emocionālās reakcijas bieži ir saistītas ar iepriekšēju nedrošības, zaudējumu vai traumējošu pieredzi, un ka jebkādas pārmaiņas ir iespējamās tikai drošās un uzticamās attiecībās. Šīs pieejas ietvaros drošības, paredzamības un konsekventas mentora pieejamības un klātesamības nodrošināšana tiek uzskatīta par obligātu Atbalsta plāna pamatu. Tā balstās izpratnē, ka jauniešiem ar uzvedības, atkarību vai regulācijas grūtībām bieži ir pieredze ar hronisku stresu, piedzīvotām vardarbības situācijām vai traumatiskām attiecībām, kas ietekmē nervu sistēmas darbību un spēju pašregulēties. Stabilas, prognozējamās un empātiskās attiecības ar pieaugušo-mentorā kļūst par galveno korektīvo pieredzi, caur kuru jauniešs pakāpeniski atjauno drošības sajūtu un spēju mācīties.	<i>Personcentrēta pieeja</i>⁴⁹	Personcentrēta pieejā jauniešs ar savu uztveri un viedokli ir kā aktīvs procesa dalībnieks ar individuālām vajadzībām, resursiem un attīstības tempu. Šīs pieejas ietvaros Atbalsta plāns nav izveidots tikai kā problēmu korekcijas instruments, negrozāms, bet kā sadarbībā veidots atbalsta process, kas respektē jaunieša subjektīvo pieredzi, stiprās puses un līdzdalības iespējas, vienlaikus mērķtiecīgi iesaistot arī piesaistes personu kā nozīmīgu atbalsta resursu. Empātija, beznosacījuma pieņemšana un autentiska attiecību klātbūtne ir priekšnoteikums jebkādam pozitīvām pārmaiņām⁵⁰. Šāda attieksme ir īpaši būtiska jauniešim ar uzvedības, emocionālām vai atkarību grūtībām, kuri bieži ir piedzīvojuši kontroli, noraidījumu vai attiecību nedrošību.
	jaunieša attiecību pieredzi. Tā uzsver, ka jaunieša uzvedība un emocionālās reakcijas bieži ir saistītas ar iepriekšēju nedrošības, zaudējumu vai traumējošu pieredzi, un ka jebkādas pārmaiņas ir iespējamās tikai drošās un uzticamās attiecībās. Šīs pieejas ietvaros drošības, paredzamības un konsekventas mentora pieejamības un klātesamības nodrošināšana tiek uzskatīta par obligātu Atbalsta plāna pamatu. Tā balstās izpratnē, ka jauniešiem ar uzvedības, atkarību vai regulācijas grūtībām bieži ir pieredze ar hronisku stresu, piedzīvotām vardarbības situācijām vai traumatiskām attiecībām, kas ietekmē nervu sistēmas darbību un spēju pašregulēties. Stabilas, prognozējamās un empātiskās attiecības ar pieaugušo-mentorā kļūst par galveno korektīvo pieredzi, caur kuru jauniešs pakāpeniski atjauno drošības sajūtu un spēju mācīties.				
<i>Personcentrēta pieeja</i>⁴⁹	Personcentrēta pieejā jauniešs ar savu uztveri un viedokli ir kā aktīvs procesa dalībnieks ar individuālām vajadzībām, resursiem un attīstības tempu. Šīs pieejas ietvaros Atbalsta plāns nav izveidots tikai kā problēmu korekcijas instruments, negrozāms, bet kā sadarbībā veidots atbalsta process, kas respektē jaunieša subjektīvo pieredzi, stiprās puses un līdzdalības iespējas, vienlaikus mērķtiecīgi iesaistot arī piesaistes personu kā nozīmīgu atbalsta resursu. Empātija, beznosacījuma pieņemšana un autentiska attiecību klātbūtne ir priekšnoteikums jebkādam pozitīvām pārmaiņām⁵⁰. Šāda attieksme ir īpaši būtiska jauniešim ar uzvedības, emocionālām vai atkarību grūtībām, kuri bieži ir piedzīvojuši kontroli, noraidījumu vai attiecību nedrošību.				

⁴⁹ Yao, L., & Kabir, R. (2023). *Person-centered therapy (Rogerian therapy)*. In StatPearls. StatPearls Publishing. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK589708/>

⁵⁰ Tanzilli, A., Giovanardi, G., Patriarca, E., Lingardi, V., & Williams, R. (2021). *From a symptom-based to a person-centered approach in treating depressive disorders in adolescence: A clinical case formulation using the Psychodynamic Diagnostic Manual (PDM-2)'s framework*. International Journal of Environmental Research and Public Health, 18(19), 10127. <https://doi.org/10.3390/ijerph181910127>

	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="577 244 958 475"> <i>Resiliences pieeja</i>⁵¹ </td><td data-bbox="958 244 2069 475"> Resiliences pieeja⁵² integrē un noslēdz iepriekš minētās pieejas. Resiliences skatījums fokusējas uz jaunieša spēju pielāgoties grūtībām un attīstīt funkcionālas pārvarēšanas stratēģijas. Šī pieeja nodrošina, ka Dzīvokļa pakalpojums ir vērsts uz jaunieša attīstības potenciāla, pašregulācijas spēju un sociālās funkcionēšanas stiprināšanu nākotnē. </td></tr> </table> Dzīvokļa pakalpojuma īstenošana balstās uz diviem <i>internalizētās</i>⁵³ un <i>eksternalizētās</i>⁵⁴ grūtību divdimensionālās pieejas metodiskās pieejas apakšmodeļiem – līderisma attīstības modeli un dzīvesspēka attīstības modeli. Šie modeļi ir izstrādāti, lai nodrošinātu atbalsta pielāgošanu jaunieša dominējošajam funkcionēšanas un grūtību profilam, vienlaikus saglabājot vienotu Dzīvokļa pakalpojuma struktūru, mērķus un attīstības dinamiku. Šāda diferenciacija nodrošina atbalsta satura pielāgošanu jaunieša dominējošajam funkcionēšanas profilam. Metodiskās pieejas modeļi nosaka atbalsta satura organizāciju un profesionālās iesaistes fokusu, pielāgojot speciālistu darbu jaunieša dominējošajam funkcionēšanas un grūtību profilam. Atkarībā no izvēlēta modeļa var atšķirties speciālistu atbalsta metodes, piemēram, lielāku uzsvāru liekot uz strukturētas ikdienas un prasmju attīstību vai, alternatīvi, uz emocionālās stabilitātes, pašefektivitātes un drošības izjūtas stiprināšanu. Šāda pieeja nodrošina metodiski vienotu, bet saturiski diferencētu atbalsta procesu Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros. 4.3. tabula. <i>Līderisma attīstības un dzīvesspēka attīstības modeļu apraksti</i> <table border="1"> <tr> <td data-bbox="577 1026 1305 1098">Līderības attīstības modelis</td><td data-bbox="1305 1026 2069 1098">Dzīvesspēka attīstības modelis</td></tr> </table>	<i>Resiliences pieeja</i> ⁵¹	Resiliences pieeja ⁵² integrē un noslēdz iepriekš minētās pieejas. Resiliences skatījums fokusējas uz jaunieša spēju pielāgoties grūtībām un attīstīt funkcionālas pārvarēšanas stratēģijas. Šī pieeja nodrošina, ka Dzīvokļa pakalpojums ir vērsts uz jaunieša attīstības potenciāla, pašregulācijas spēju un sociālās funkcionēšanas stiprināšanu nākotnē.	Līderības attīstības modelis	Dzīvesspēka attīstības modelis
<i>Resiliences pieeja</i> ⁵¹	Resiliences pieeja ⁵² integrē un noslēdz iepriekš minētās pieejas. Resiliences skatījums fokusējas uz jaunieša spēju pielāgoties grūtībām un attīstīt funkcionālas pārvarēšanas stratēģijas. Šī pieeja nodrošina, ka Dzīvokļa pakalpojums ir vērsts uz jaunieša attīstības potenciāla, pašregulācijas spēju un sociālās funkcionēšanas stiprināšanu nākotnē.				
Līderības attīstības modelis	Dzīvesspēka attīstības modelis				

⁵¹ <https://resilience.lv/wp-content/uploads/2022/05/Resiliences-rokasgramata.pdf>

⁵² <https://resilience.lv/wp-content/uploads/2022/05/Resiliences-rokasgramata.pdf>

⁵³ <https://dictionary.apa.org/internalizing>

⁵⁴ <https://dictionary.apa.org/externalizing>

	Līderības attīstības modelis ir paredzēts jauniešiem ar pārsvarā eksternalizētām grūtību izpausmēm, kurām raksturīga aktīva, ārēji vērsta uzvedība un paaugstināts sociālās vai uzvedības riska līmenis, tostarp impulsivitāte, izaicinoša rīcība, grūtības ievērot noteikumus, paaugstināta riska uzvedība vai konfliktējošas attiecības ar apkārtējiem. Šo jauniešu funkcionēšanai raksturīga augsta enerģija, iniciatīva vai līdera potenciāls, kas bez atbilstoša atbalsta var tikt realizēts destruktīvā vai sociāli nepieņemamā veidā. Līderības modeļa mērķis ir strukturēt, virzīt un pozitīvi attīstīt jaunieša aktivitāti, attīstot pašregulācijas, atbildības uzņemšanās un sociālās līdzdalības prasmes. Atbalsts līderu attīstības modelī balstās uz skaidru ikdienas struktūru, konsekventām robežām un mērķtiecīgu pieaugušo klātbūtni, kas palīdz jauniešiem apgūt prasmes plānot savu rīcību, pieņemt lēmumus un uzņemties atbildību par sekām. Praktiski šis modelis paredz aktīvu iesaisti strukturētās ikdienas aktivitātēs, fiziskās un praktiskās nodarbēs, mācību vai darba vidē, kā arī regulāru refleksiju par rīcību, sasniegumiem un grūtībām. Līderības attīstības modelī atbalsts ir vērsts uz pozitīvas līdera identitātes	Dzīvēspēka attīstības modelis ir paredzēts jauniešiem ar pārsvarā internalizētām grūtību izpausmēm, kuras izpaužas emocionālā noslēgtībā, trauksmē, zema pašvērtējuma vai psiholoģiskas nedrošības veidā, t.sk. trauksmē, pašvērtējuma grūtībās, sociālās izolācijas tendencēs vai traumatiskas pieredzes sekās. Šiem jauniešiem bieži raksturīga paaugstināta emocionālā jutība un sociālā nedrošība, kā arī grūtības paust savas vajadzības un nospraust personīgās robežas ikdienas mijiedarbībā. Dzīvēspēka attīstības modeļa mērķis ir stiprināt jaunieša iekšējos resursus, emocionālo noturību un pašefektivitāti, radot drošu un paredzamu vidi, kurā jauniešis var pakāpeniski atgūt uzticēšanos sev un apkārtējai videi. Atbalsts dzīvēspēka attīstības modelī balstās uz attiecībās balstītu pieeju, emocionālās drošības nodrošināšanu un jaunieša tempam atbilstošu iesaisti. Praktiski šis modelis paredz regulāru individuālu atbalstu, reflektējošas sarunas, radošas un ikdienas aktivitātes, kas veicina pašizpausmi, kā arī pakāpenisku sociālās līdzdalības paplašināšanu. Atbalsts tiek vērsts uz jaunieša spēju atpazīt savas vajadzības, regulēt emocijas un veidot stabilas, atbalstošas attiecības, kas ir priekšnoteikums patstāvīgai un ilgtspējīgai funkcionēšanai sabiedrībā.
--	---	---

	veidošanu, palīdzot jauniešiem izmantot savas stiprās puses sociāli pieņemamā un attīstību veicinošā veidā.	

<i>Galvenās Dzīvokļa pakalpojuma nodrošināšanā izmantotās metodes</i>	Metodes netiek izmantotas kā atsevišķas vai paralēlas terapijas formas, bet gan integrētas vienotā metodiskā ietvarā, kas balstīts izpratnē par jaunieša grūtību raksturu, to izpausmēm ikdienas dzīvē un individuālajām atbalsta vajadzībām. Dzīvokļa pakalpojumā intervenču izvēle ir mērķtiecīga, diferencēta un vērsta uz prasmju pārneši reālās dzīves situācijās, gatavojot jaunieši patstāvīgai dzīvei. 4.4. tabulā ir apkopotas Dzīvokļa pakalpojuma nodrošināšanā izmantotās galvenās metodes un iekļauts to apraksts. <i>4.4. tabula. “Dzīvokļa pakalpojuma nodrošināšanā izmantotās metodes un to apraksti”</i> <table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="577 539 1014 611">Metode</th><th data-bbox="1014 539 2063 611">Metodes apraksts</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="577 611 1014 1094"> Uz uzticēšanos balstīta attiecību intervence (Trust-Based Relational Intervention)- (TBRI principi)⁵⁵ </td><td data-bbox="1014 611 2063 1094"> 1) vērsta uz drošības, piesaistes un pašregulācijas stiprināšanu. Metode balstās izpratnē par agrīnas traumatiskas pieredzes, vardarbības, pamešanas vai hroniska stresa ietekmi uz jaunieša uzvedību, emociju regulāciju un attiecību veidošanu. 2) Uzvedība netiek interpretēta kā pārkāpums vai „problēma”, bet kā signāls par neapmierinātu vajadzību vai grūtībām tikt galā ar situāciju. 3) Speciālisti veido paredzamas, noturīgas un cieņpilnas attiecības, izmantojot empātisku, nevardarbīgu komunikāciju. Šī metode nozīmīga jauniešiem, kuri dzīvo patstāvīgi, bet joprojām mācās uzticēties pieaugušajiem un regulēt savu rīcību bez pastāvīgas ārējas kontroles. </td></tr> </tbody> </table>	Metode	Metodes apraksts	Uz uzticēšanos balstīta attiecību intervence (Trust-Based Relational Intervention)- (TBRI principi)⁵⁵	1) vērsta uz drošības, piesaistes un pašregulācijas stiprināšanu. Metode balstās izpratnē par agrīnas traumatiskas pieredzes, vardarbības, pamešanas vai hroniska stresa ietekmi uz jaunieša uzvedību, emociju regulāciju un attiecību veidošanu. 2) Uzvedība netiek interpretēta kā pārkāpums vai „problēma”, bet kā signāls par neapmierinātu vajadzību vai grūtībām tikt galā ar situāciju. 3) Speciālisti veido paredzamas, noturīgas un cieņpilnas attiecības, izmantojot empātisku, nevardarbīgu komunikāciju. Šī metode nozīmīga jauniešiem, kuri dzīvo patstāvīgi, bet joprojām mācās uzticēties pieaugušajiem un regulēt savu rīcību bez pastāvīgas ārējas kontroles.
Metode	Metodes apraksts				
Uz uzticēšanos balstīta attiecību intervence (Trust-Based Relational Intervention)- (TBRI principi)⁵⁵	1) vērsta uz drošības, piesaistes un pašregulācijas stiprināšanu. Metode balstās izpratnē par agrīnas traumatiskas pieredzes, vardarbības, pamešanas vai hroniska stresa ietekmi uz jaunieša uzvedību, emociju regulāciju un attiecību veidošanu. 2) Uzvedība netiek interpretēta kā pārkāpums vai „problēma”, bet kā signāls par neapmierinātu vajadzību vai grūtībām tikt galā ar situāciju. 3) Speciālisti veido paredzamas, noturīgas un cieņpilnas attiecības, izmantojot empātisku, nevardarbīgu komunikāciju. Šī metode nozīmīga jauniešiem, kuri dzīvo patstāvīgi, bet joprojām mācās uzticēties pieaugušajiem un regulēt savu rīcību bez pastāvīgas ārējas kontroles.				

⁵⁵ Purvis, K. B., Cross, D. R., & Sunshine, W. L. (2013). The Connected Child: Bring Hope and Healing to Your Adoptive Family. New York: McGraw-Hill.

	Kognitīvi–biheiviorālā terapija⁵⁶ (KBT metodes) 1) kognitīvi–biheiviorālās terapijas⁵⁷ (KBT) metodes tiek izmantotas kā praktiski instrumenti domāšanas, emociju un uzvedības saistību izpratnei un pašregulācijas prasmju attīstīšanai. Metodes palīdz jauniešiem apzināties savus ierastos reaģēšanas modeļus un pakāpeniski attīstīt elastīgāku un funkcionālāku rīcību. 2) KBT elementi tiek integrēti ikdienas situācijās, piemēram: – reflektīvās sarunās par ikdienas notikumiem un konfliktiem; – uzvedības situāciju analīzē (“Kas notika?”, “Ko es domāju?”, “Kā tas ietekmēja manu rīcību?”); – praktiskos uzdevumos impulsu kontroles, emociju regulācijas un problēmu risināšanas prasmju attīstīšanai. 3) metodes tiek izmantotas kā ikdienas mācīšanās instruments, kas palīdz jauniešiem pieņemt apzinātākus lēmumus un uzņemties atbildību par savu rīcību.
--	---

⁵⁶ APA Dictionary of Psychology Saite: <https://dictionary.apa.org/cognitive-behavior-therapy>

⁵⁷ Riise, E. N., Wergeland, G. J. H., Njardvik, U., & Öst, L.-G. (2021). *Cognitive behavior therapy for externalizing disorders in children and adolescents in routine clinical care: A systematic review and meta-analysis*. Clinical Psychology Review, 83, 101954. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101954>

	Motivējošā intervēšana (MI)⁵⁸	1) MI tiek izmantota kā galvenā pieeja darbā ar jaunieša motivāciju, īpaši situācijās, kad viņš izjūt ambivalenci, pretestību vai zemu iesaisti. Tā balstās uz sadarbību, autonomijas respektēšanu un empātisku attieksmi. 2) Dzīvokļa pakalpojumā MI ir īpaši nozīmīga: – Atbalsta plāna īstenošanā un pārskatīšanas procesā; – Pārejas plāna posmā, kad atbalsta intensitāte tiek mazināta; – strādājot ar mācību, darba, finanšu vai dzīves organizēšanas jautājumiem. 3) Praktiski MI tiek īstenota ikdienas sarunās ar mentoru, psihologu vai sociālo darbinieku, palīdzot jauniešiem formulēt savus mērķus un iemeslus pārmaiņām, nevis pakļauties ārējai kontrolei.
	Pozitīvās uzvedības atbalsts (PBS)⁵⁹	1) PBS metodes Dzīvokļa pakalpojumā tiek izmantotas, lai veidotu strukturētu, paredzamu un drošu vidi, kas palīdz jauniešiem mācīties sociāli pieņemamu un pašregulētu uzvedību. 2) PBS ietvaros: – uzvedība tiek analizēta kā reakcija uz konkrētām situācijām un vajadzībām; – tiek mācītas alternatīvas rīcības stratēģijas ikdienas dzīves situācijās;

⁵⁸ Miller, W. R., & Rollnick, S. (2013). *Motivational Interviewing: Helping People Change* (3rd ed.). New York: Guilford Press.

⁵⁹ OSEP Technical Assistance Center on Positive Behavioral Interventions and Supports. (n.d.).

What is PBIS? <https://www.pbis.org/pbis/what-is-pbis>

		– tiek izmantota konsekventa, pozitīva atgriezeniskā saite par jaunieša progresu. 3)PBS atbalsta pakāpenisku pāreju no ārējām robežām uz iekšēju pašregulāciju, kas ir būtiski patstāvīgas dzīves priekšnoteikumi.
	Sociāli emocionālās mācīšanās (SEM) ⁶⁰	1) SEM attīsta jaunieša spēju atpazīt un regulēt emocijas, veidot attiecības, risināt konfliktus un pieņemt atbildīgus lēmumus. 2) SEM tiek īstenošanas metodes: – reflektīvas sarunas par ikdienas pieredzi; – praktiski sociālo un emocionālo prasmju treniņi; – pieaugušo uzvedības modelēšana ikdienas situācijās.
	Mentoringā balstīta pieeja ⁶¹	Stabila, paredzama pieaugušā klātbūtnes nodrošināšana, kas palīdz jauniešiem strukturēt ikdienu, uzturēt motivāciju un pārnest apgūtās prasmes reālajā dzīvē. Mentors pakāpeniski pāriet no aktīvas iesaistes uz atbalstošu klātbūtni, veicinot jaunieša autonomiju un atbildību.

⁶⁰ Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning <https://casel.org/what-is-sel/>

⁶¹ DuBois, D. L., Holloway, B. E., Valentine, J. C., & Cooper, H. (2002). Effectiveness of mentoring programs for youth: A meta-analytic review. *American Journal of Community Psychology*, 30, 157–197. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12002242/>

	Pieredzē balstīta mācīšanās⁶² Dzīvokļa pakalpojumā ikdienas dzīve – sadzīves pienākumi, budžeta plānošana, mācības, attiecības un konfliktu risināšana – tiek izmantota kā mācīšanās vide. Speciālists sākotnēji darbojas līdzās jauniešiem, modelējot drošu un funkcionālu rīcību, bet pakāpeniski savu klātbūtni samazina, ļaujot jauniešiem: – piedzīvot situāciju; – reflektēt par notikušo; – formulēt secinājumus; – izmēģināt jaunu rīcību. Šāda pieeja nodrošina, ka apgūtās prasmes kļūst par jaunieša ikdienas daļu un sagatavo viņu patstāvīgai dzīvei ārpus dzīvokļa pakalpojuma.
--	---

⁶² Kolb, D. A. Experiential Learning Theory. <https://www.simplypsychology.org/learning-kolb.html>

<i>Uzņemšana Dzīvokļa pakalpojumā</i>	Pirms Dzīvokļa pakalpojuma uzsākšanas jaunietis piedalās MA pakalpojuma izvērtēšanas procesā (detalizēts apraksts pieejams dokumentā “Multidisciplinārā atbalsta pakalpojuma apraksts un vadlīnijas”), kura rezultātā tiek sniegtas rekomendācijas un izstrādāts individuālais Atbalsta plāns. Lai piedalītos Dzīvokļa pakalpojuma izmēģinājumprojektā, jaunietis un viņa likumiskais pārstāvis paraksta ar MA Vienošanos par dalību pakalpojumā.
<i>Informācijas saņemšana no MA pakalpojuma</i>	Pirms Dzīvokļa pakalpojuma uzsākšanas, MA pakalpojuma koordinators nosūta Dzīvokļa pakalpojuma vadītājam MA pakalpojuma izstrādāto jaunieša Atbalsta plānu, kurā ir noteikts jaunietim nepieciešamais atbalsta veids, apjoms un atbalsta pakalpojuma īstenošanas modelis. Atbilstoši epidemioloģiskajai situācijai valstī, nepieciešamo dokumentu aizpildīšana var tikt organizēta arī attālināti, nosūtot dokumentus ar pasta, kurjerpasta vai citu sūtījumu pakalpojumu sniedzēju starpniecību. Visus dokumentus iespējams parakstīt ar drošu elektronisku parakstu un nosūtīt elektroniski. Visas konsultācijas, kas nepieciešamas, var tikt nodrošinātas attālināti – WhatsApp videozvanā, tiešsaistes platformās (ZOOM, MS Teams, Google Meet u.c.) Turpmāk Dzīvokļa pakalpojuma īstenošana tiek organizēta saskaņā ar Atbalsta plānu, nodrošinot tajā paredzēto atbalsta pasākumu īstenošanu un jaunietim nepieciešamo atbalsta vidi. Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas laikā administratīvā un starpdisciplinārā komanda nodrošina regulāru informācijas apmaiņu ar MA pakalpojumā iesaistītajām pusēm. Veic starpizvērtēšanu, nosakot jaunieša stiprās puses, riska un aizsargfaktoros, vērtē progresu dinamiskā. Nepieciešamības gadījumā sniedz rekomendācijas par izmaiņām Atbalsta plānā MA pakalpojuma vadītājam, sagatavojot pārskatu par saņemtā Dzīvokļa pakalpojuma progresu.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma komandas tikšanās</i>	Dzīvokļa pakalpojuma komanda saņem Atbalsta plānu. Tiek organizēta Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas tikšanās un veikta padziļināta iepazīšanās ar jaunieša Atbalsta plānu un tam pievienoto informāciju.
<i>Komunikācija ar jaunieti un viņa likumisko pārstāvi</i>	Dzīvokļa pakalpojuma vadītājs saņemot Atbalsta plānu, sazinās ar jauniešu, vienojas par klātienes tikšanos ar Dzīvokļa pakalpojuma personālu (administratīvās komandas vadītāju un starpdisciplinārās komandas vadītāju un sociālo darbinieku). Ņemot vērā Dzīvokļa pakalpojuma mērķa grupas specifiku – jauniešus no 16 gadu vecuma, sadarbība ar likumisko pārstāvi var tikt organizēta individuāli, izvērtējot jaunieša situāciju, drošību un pieejamos atbalsta resursus. Likumiskais pārstāvis tiek iesaistīts jaunieša uzņemšanā Dzīvokļa pakalpojumā un informēts par būtiskiem ar Dzīvokļa pakalpojuma norisi saistītiem jautājumiem normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Gadījumos, kad

	jaunieša pārstāvību īsteno cita kompetenta iestāde (piemēram, bāriņtiesa vai sociālais dienests), sadarbība tiek nodrošināta ar attiecīgo institūciju. Tikšanās laikā ar jauniešu un likumisko pārstāvi detalizēti tiek pārrunāti un parakstīti Dzīvokļa pakalpojuma iekšējās kārtības noteikumi (pielikums Nr.1) un tiek sniegta sīkāka informācija par Dzīvokļa pakalpojuma norisi, par pakalpojuma mērķiem un saturu, kā arī tiek pārrunāta savstarpējās komunikācijas kārtība un informēšana par būtiskām izmaiņām jaunieša situācijā. Tikšanās laikā jauniešu un likumiskais pārstāvis tiek iepazīstināti ar pakalpojuma sniegšanas personālu un pakalpojuma vietu. Sadarbība ar likumisko pārstāvi var ietvert informācijas sniegšanu par Dzīvokļa pakalpojuma mērķiem, saturu, vienošanos par savstarpējās komunikācijas kārtību un informēšanu par būtiskām izmaiņām jaunieša situācijā. Ja tas ir lietderīgi un atbilst jaunieša interesēm, MA sociālais darbinieks var rekomendēt jaunieša dzīvesvietas sociālajam dienestam vai citām kompetentajām institūcijām palīdzēt likumiskajam pārstāvim vai citām jauniešu nozīmīgām personām ārpus Dzīvokļa pakalpojuma saņemt psihoizglītojošu, psiholoģisku vai citu nepieciešamo atbalstu.
<i>Izmatotie dokumenti un to aprītes kārtība</i>	Atbalsta pakalpojuma saņemšanas posmā, lai nodrošinātu Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanu un uzraudzību, tiek iekārtoti šādi dokumenti: • Jaunieša lieta; • Jauniešu reģistrācijas žurnāls; • Dzīvokļa pakalpojuma sniedzēja iekšējās kārtības noteikumi; • Dzīvokļa pakalpojuma apraksts un vadlīnijas; • Starpinstitucionālo/starpprofesionālo sanāksmju protokoli. Visa dokumentācija tiek noformēta, uzglabāta un apstrādāta atbilstoši normatīvo aktu prasībām, kurās ir definēti glabāšanas termiņi, datu aizsardzība, konfidencialitāte un informācijas izsekojamība.
<i>Jaunieša lietas izveidošana</i>	Uzsākot Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanu, katram jauniešu tiek izveidota Jaunieša lieta, kurā tiek apkopoti ar Dzīvokļa pakalpojuma saņemšanu saistītie dokumenti: • MA izstrādātais Atbalsta plāns un tam pievienotie dokumenti; • izglītības iestādes aktuālais raksturojums, ja attiecināms; • Jaunieša un likumiskā pārstāvja, ja attiecināms, parakstīti pakalpojuma iekšējās kārtības noteikumi; • parakstu lapas, kas apliecina jaunieša dalību Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros sniegtajos pakalpojumos. Parakstu lapas tiek pievienotas jaunieša lietai vai glabājas atsevišķā mapē; • jaunieša situācijas progresu novērtēšanas anketa; • pēc Dzīvokļa pakalpojuma saņemšanas vai pārtraucot saņemt Dzīvokļa pakalpojumu kopsavilkuma pārskats par Dzīvokļa pakalpojuma saņemšanu un Pārejas plāns

Jaunieša ikdienas izdevumi

Lai nodrošinātu jaunieša ikdienas vajadzības un veicinātu drošu un stabilu funkcionēšanu Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros, tiek paredzēts finansējums jaunieša ikdienas izdevumu segšanai. Finansējuma apmērs noteikts atbilstoši Dzīvokļa pakalpojuma aprakstam un paredzēts jaunieša pamatvajadzību nodrošināšanai. Mēneša izdevumu apmērs tiek noteikts individuāli, ņemot vērā jaunieša vajadzības, funkcionēšanas spējas un izvirzītos attīstības mērķus.

Jaunieša ikdienas izdevumi ietver izdevumus jaunieša pamatvajadzību, ikdienas funkcionēšanas un sociālās integrācijas nodrošināšanai, tostarp pārtikai, personīgās higiēnas precēm, sadzīves ķīmijai, transportam, mobilajiem sakariem, apģērbam un apaviem, izglītības vajadzību nodrošināšanai, brīvā laika aktivitātēm, personīgajām vajadzībām, kā arī kabatas naudai.

Kabatas nauda ir būtisks instruments jaunieša sociālo un patstāvīgas dzīves prasmju attīstīšanā, jo tā sniedz iespēju praktiski apgūt finanšu plānošanu, prioritāšu noteikšanu un atbildīgu lēmumu pieņemšanu ikdienā. Regulāri pieejama kabatas nauda veicina jaunieša pašnoteikšanos, patstāvību un līdzdalību savas ikdienas organizēšanā. Vienlaikus tā palīdz mazināt sociālās atstumtības risku, nodrošinot jauniešiem iespēju piedalīties vienaudžu aktivitātēs, izmantojot sabiedrībā ierastus pakalpojumus un attīstīt sociālajai integrācijai nepieciešamās prasmes drošā un atbalstošā vidē. Kabatas naudas apmērs tiek noteikts, ņemot vērā jaunieša vecumu, individuālās vajadzības, attīstības līmeni un sociālās funkcionēšanas mērķus.

Dzīves vide tiek organizēta tā, lai veicinātu jaunieša drošības sajūtu, ikdienas prasmju attīstību, patstāvību un sociālo integrāciju. Viens no būtiskiem patstāvīgas dzīves prasmju attīstīšanas elementiem ir jaunieša iesaiste savu ikdienas izdevumu plānošanā un finanšu līdzekļu pārvaldīšanā.

Lai attīstītu patstāvīgas dzīves prasmes un finanšu prātību, jauniešiem ikdienas izdevumu plānošanu un pirkumu veikšanu sākotnēji īsteno kopā ar mentoru vai saimniecības pārzini. Pakāpeniski jauniešiem apgūst prasmes patstāvīgi plānot savus izdevumus, veikt pirkumus, pārvaldīt pieejamos finanšu līdzekļus un uzskaitīt savus saimniecības izdevumus mēneša griezumā. Šāda pieeja veicina jaunieša patstāvību, atbildību par savu budžetu un sagatavotību patstāvīgai dzīvei pēc Dzīvokļa pakalpojuma noslēguma.

Izglītībai, digitālo prasmju veicināšanai un arodprasmju apguvei jauniešiem tiek nodrošināta arī datortehnika.

Detalizēts izmaksu noteikšanas metodika un cenas aprēķins atspoguļots 6.nodaļā.

*Dzīvokļa
pakalpojuma
saņemšanas
ilgums un
apjoms,
īstenošanas
posmi*

Balstoties uz MA pakalpojuma izvērtēšanas rezultātiem un izstrādāto Atbalsta plānu, Dzīvokļa pakalpojuma administratīvā un starpdisciplinārā komanda nosaka katram bērnam nepieciešamo atbalsta apjomu un ilgumu. Maksimālais Dzīvokļa pakalpojuma apjoms vienam jauniešim nepārsniedz 30 mēnešus. Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas laikā administratīvā un starpdisciplinārā komanda novēro jaunieša progresu un nepieciešamības gadījumā informē MA pakalpojuma komandu par nepieciešamajām izmaiņām jaunieša situācijā.

Pēc Atbalsta plāna saņemšanas tiek uzsākta Dzīvokļa pakalpojuma īstenošana. Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros sniegto speciālistu konsultāciju apjoma noteikšanai tiek nodrošināta **individuāla pieeja**: ilgumu un intensitāti var pielāgot atkarībā no jaunieša vajadzībām un izvērtējuma rezultātiem. Dzīvokļa pakalpojuma saņemšana var tikt plānota kā īstermiņa vai ilgtermiņa risinājums atbilstoši jaunieša situācijai, patstāvīgas dzīves prasmju attīstības vajadzībām un Atbalsta plānā noteiktajiem mērķiem. Minimālais Dzīvokļa pakalpojuma saņemšanas ilgums vienam jauniešim ir 3 mēneši, savukārt maksimālais Dzīvokļa pakalpojuma saņemšanas ilgums ir 30 mēneši.

Īstermiņa atbalsts (3–12 mēneši): īstermiņā Dzīvokļa pakalpojums tiek nodrošināts jauniešiem ar vieglām funkcionēšanas grūtībām vai sociālās integrācijas riskiem, kuri nonākuši īslaicīgās dzīves situācijas grūtībās. Dzīvokļa pakalpojums šajā gadījumā tiek nodrošināts intensīvi un uz konkrētu laika periodu, nostiprinot jaunieša jau esošās patstāvīgas dzīves prasmes un sniedzot nepieciešamo psihosociālo atbalstu pārejai uz patstāvīgu dzīvi.

Ilgtermiņa atbalsts (12–30 mēneši): ilgtermiņā Dzīvokļa pakalpojums tiek nodrošināts jauniešiem ar vieglām līdz vidēji izteiktām funkcionēšanas grūtībām un paaugstinātu sociālās integrācijas risku, kuriem ir vāji personiskie un sociālie resursi, kā arī nepietiekami attīstītas sociālās un patstāvīgas dzīves prasmes. Šajā gadījumā Dzīvokļa pakalpojums tiek īstenots kā secīgs attīstības process trīs savstarpēji saistītos posmos, nodrošinot jaunieša pakāpenisku virzību uz patstāvīgu dzīvi un integrāciju sabiedrībā.

Atsevišķos gadījumos, jauniešis no īstermiņa var pāriet ilgāka termiņa atbalsta procesā, ja viņa individuālās vajadzības, pakalpojuma dinamika, aktuālā problemātika to paredz. Šādā gadījumā Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārā komanda sagatavo pamatotas rekomendācijas MA komandai par nepieciešamajām izmaiņām jaunieša Atbalsta plānā.

Dzīvokļa pakalpojuma īstenošana balstās uz pakāpenisku attīstības posmu pieeju (4.5. tabula), kuras ietvaros jauniešim nodrošinātais profesionālais atbalsts tiek plānots un diferencēts atbilstoši viņa individuālajām vajadzībām, funkcionēšanas spējām un sasniegtajam

	progresam. Katrs Dzīvokļa pakalpojuma posms nosaka jaunieša attīstības uzdevumus, atbalsta fokusu un komandas speciālistu iesaistes apjomu, tādējādi nodrošinot strukturētu un mērķtiecīgu virzību uz patstāvīgu dzīvi. 4.5. tabula. <i>Dzīvokļa pakalpojuma ilgtermiņa sniegšanas posmi</i> <table border="1"> <tr> <th>Attīstības posms</th><th>Fokuss</th></tr> <tr> <td>I posms – Stabilizācija un prasmju apguve (6–12 mēneši)</td><td>Jaunas ikdienas struktūras izveide un pamata patstāvīgas dzīves prasmju apguve.</td></tr> <tr> <td>II posms – Prasmju nostiprināšana un integrācija (6–18 mēneši)</td><td>Apgūto prasmju patstāvīga pielietošana ikdienā ar profesionālu atbalstu.</td></tr> <tr> <td>III posms – Patstāvība un pāreja uz neatkarīgu dzīvi (6–12 mēneši)</td><td>Jaunieša patstāvīga funkcionēšana un sagatavošanās Dzīvokļa pakalpojuma noslēgumam.</td></tr> </table>	Attīstības posms	Fokuss	I posms – Stabilizācija un prasmju apguve (6–12 mēneši)	Jaunas ikdienas struktūras izveide un pamata patstāvīgas dzīves prasmju apguve.	II posms – Prasmju nostiprināšana un integrācija (6–18 mēneši)	Apgūto prasmju patstāvīga pielietošana ikdienā ar profesionālu atbalstu.	III posms – Patstāvība un pāreja uz neatkarīgu dzīvi (6–12 mēneši)	Jaunieša patstāvīga funkcionēšana un sagatavošanās Dzīvokļa pakalpojuma noslēgumam.
Attīstības posms	Fokuss								
I posms – Stabilizācija un prasmju apguve (6–12 mēneši)	Jaunas ikdienas struktūras izveide un pamata patstāvīgas dzīves prasmju apguve.								
II posms – Prasmju nostiprināšana un integrācija (6–18 mēneši)	Apgūto prasmju patstāvīga pielietošana ikdienā ar profesionālu atbalstu.								
III posms – Patstāvība un pāreja uz neatkarīgu dzīvi (6–12 mēneši)	Jaunieša patstāvīga funkcionēšana un sagatavošanās Dzīvokļa pakalpojuma noslēgumam.								
<i>Iesaistīto pušu tiesības un pienākumi</i>	Dzīvokļa pakalpojums tiek īstenots kā sociālās rehabilitācijas pakalpojums jauniešiem vecumā no 16 līdz 23 gadiem (ieskaitot), ievērojot jaunieša labāko interešu prioritāti, pamattiesību aizsardzību, samērīguma principu un sociālās iekļaušanas mērķi, kā to nosaka Latvijas Republikas Satversme, Bērnu tiesību aizsardzības likums, Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums un citi piemērojamie normatīvie akti. 4.6. tabulā atspoguļots iesaistīto pušu tiesības un pienākumi. 4.6. tabula. <i>Dzīvokļa pakalpojumā iesaistīto pušu tiesības un pienākumi</i> <table border="1"> <tr> <th>Iesaistītā puse</th><th>Tiesības un pienākumi</th></tr> <tr> <td><i>Jaunietis (16–23 gadi (ieskaitot))</i></td><td> Tiesības Tiesības uz drošu un attīstošu vidi. Jaunietim ir tiesības dzīvot drošā, stabilā un attīstību veicinošā vidē, kas ir brīva no vardarbības, ekspluatācijas un destruktīvas ietekmes, saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 110. pantu⁶³ un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 9. pantu⁶⁴ Tiesības uz individuāli pielāgotu atbalstu. Jaunietim ir tiesības saņemt individuāli pielāgotu sociālo un psihosociālo atbalstu, kā arī piedalīties visos procesos, kas skar viņa </td></tr> </table>	Iesaistītā puse	Tiesības un pienākumi	<i>Jaunietis (16–23 gadi (ieskaitot))</i>	Tiesības Tiesības uz drošu un attīstošu vidi. Jaunietim ir tiesības dzīvot drošā, stabilā un attīstību veicinošā vidē, kas ir brīva no vardarbības, ekspluatācijas un destruktīvas ietekmes, saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 110. pantu⁶³ un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 9. pantu⁶⁴ Tiesības uz individuāli pielāgotu atbalstu. Jaunietim ir tiesības saņemt individuāli pielāgotu sociālo un psihosociālo atbalstu, kā arī piedalīties visos procesos, kas skar viņa				
Iesaistītā puse	Tiesības un pienākumi								
<i>Jaunietis (16–23 gadi (ieskaitot))</i>	Tiesības Tiesības uz drošu un attīstošu vidi. Jaunietim ir tiesības dzīvot drošā, stabilā un attīstību veicinošā vidē, kas ir brīva no vardarbības, ekspluatācijas un destruktīvas ietekmes, saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 110. pantu⁶³ un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 9. pantu⁶⁴ Tiesības uz individuāli pielāgotu atbalstu. Jaunietim ir tiesības saņemt individuāli pielāgotu sociālo un psihosociālo atbalstu, kā arī piedalīties visos procesos, kas skar viņa								

⁶³ Latvijas Republikas Satversme. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1150>

⁶⁴ Bērnu tiesību aizsardzības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums>

		dzīvi, ņemot vērā viņa pieredzētās traumas, uzvedības īpatnības, atkarību riskus un funkcionālās spējas, saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 3. pantu⁶⁵. Tiesības uz privātās dzīves aizsardzību un autonomijas attīstību. Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros jauniešiem ir tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un pakāpenisku patstāvības palielināšanu, ievērojot drošības un uzraudzības prasības, kā to nosaka Latvijas Republikas Satversmes 96. pants. Tiesības uz izglītību un profesionālo attīstību. Pakalpojuma sniedzējam ir pienākums nodrošināt apstākļus, kas veicina jaunieša iespējas turpināt izglītības ieguvī vai profesionālo sagatavotību, saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 11. pantu un Izglītības likumu⁶⁶. Pienākumi Līdzdarbības pienākums. Jauniešiem ir pienākums, atbilstoši savam vecumam un spējām, līdzdarboties Atbalsta plāna īstenošanā un sadzīves, sociālo un darba prasmju apguvē, saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 15. pantu un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 13. pantu. Iekšējās kārtības ievērošana. Jauniešiem ir pienākums ievērot Dzīvokļa pakalpojuma iekšējās kārtības noteikumus un speciālistu pamatotus norādījumus, kas vērsti uz drošas vides nodrošināšanu.	
	<i>Likumiskie pārstāvji (iesaistīšana tiek izvērtēta individuāli)</i>	Tiesības Tiesības uz saskarsmi. Vecākiem ir tiesības uzturēt kontaktus ar jauniešiem, ja tas neapdraud viņa drošību, veselību un attīstību, saskaņā ar Civillikuma 181. pantu⁶⁷. Tiesības uz informāciju. Vecākiem ir tiesības saņemt informāciju par jaunieša attīstības progresu, ja jauniešs ir nepilngadīgs vai ir devis informētu piekrišanu informācijas izpaušanai.	

⁶⁵ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

⁶⁶ Izglītības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/50759-izglitibas-likums>

⁶⁷ Civillikums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/225418-civillikums>

	Pienākumi Atbalsta sniegšana. Ja tiek iesaistīts likumiskais pārstāvis, tad likumiskā pārstāvja ir pienākums sadarboties ar Dzīvokļa pakalpojuma sniedzēju jaunieša atbalsta plāna mērķu sasniegšanai. Nekaitēšanas pienākums. Likumiskajam pārstāvim ir pienākums ievērot drošas saskarsmes noteikumus un atturēties no rīcības, kas var pasliktināt jaunieša emocionālo vai psiholoģisko stāvokli, saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 24. pantu.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma administratīvā un starpdisciplinārā komanda</i>	Tiesības Tiesības pieprasīt sadarbību. Pakalpojuma sniedzējam ir tiesības pieprasīt no jaunieša un, ja tas ir paredzēts Atbalsta plānā, arī no ģimenes locekļiem aktīvu un godprātīgu līdzdalību atbalsta procesā. Tiesības uz monitoringu un izvērtēšanu. Speciālistu komandai ir tiesības veikt regulāru jaunieša dzīves prasmju, sociālās adaptācijas un labklājības izvērtēšanu, lai nodrošinātu Dzīvokļa pakalpojuma efektivitāti. Pienākumi Drošības nodrošināšana. Dzīvokļa pakalpojuma sniedzējam ir pienākums nodrošināt jauniešiem drošu dzīves vidi un uzraudzību atbilstoši individuāli izvērtētajam riskam. Prasmju attīstības nodrošināšana. Dzīvokļa pakalpojuma sniedzējam ir pienākums nodrošināt jauniešiem praktisku ikdienas prasmju apguvi (budžeta plānošana, ēdiena gatavošana, pašaprūpe), kā arī psiholoģisko un sociālo atbalstu. Konfidencialitātes ievērošana. Dzīvokļa pakalpojuma sniedzējam ir pienākums nodrošināt jaunieša personas datu un sensitīvās informācijas aizsardzību, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/679 (VDAR) un Fizisko personu datu apstrādes likumu.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma sniegšana</i>	

Īstermiņa Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas process (3-12 mēneši)

*Īstermiņa
Dzīvokļa
pakalpojuma
atbalsta
sniegšanas
procesa 1.posma
mērķi un
uzdevumi*

Saskaņā ar MA pakalpojuma izstrādāto Atbalsta plānu jauniešiem tiek iekļauts Dzīvokļa pakalpojuma Īstermiņa vai Ilgtermiņa atbalsta procesa modelis.

Īsāka termiņa Dzīvokļa pakalpojums ir piemērojams jauniešiem, kuram jau ir sava ikdienas struktūra un pašaprūpes pamatprasmes, bet kuram ir nepieciešams tās nostiprināt un attīstīt, lai jauniešiem varētu uzsākt patstāvīgu dzīvi dzīvojot viens.

Īstermiņa Dzīvokļa pakalpojuma **1.posma pamatmērķis ir patstāvības prasmju attīstīšana**. Lai to sasniegtu jauniešiem tiek nodrošināta stabila un profesionāli atbalstīta vide, lai jauniešiem ar Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas atbalstu:

- **nostiprinātu ikdienas struktūru**, t.sk. dienas sadali (ievērotu dienas režīmu (ceļšanās, ēdienreizes, gulētiešana noteiktā laikā), katru dienu patstāvīgi sakārtotu telpas, plānotu dienas aktivitātes, izmantojot dienas plānu vai kalendāru, savlaicīgi ierastos uz plānotajām aktivitātēm vai pasākumiem, patstāvīgi sagatavotu nepieciešamās lietas nākamajai dienai un tml.);
- **pilnveidotu sadzīves un pašaprūpes prasmes**, t.sk. patstāvīgi rūpētos par personīgo higiēnu, piedalīto produktu sagādē un gatavotu maltītes, sakārtotu virtuvi, mazgātu un kārtotu savu apģērbu, uzturētu kārtībā personīgās mantas, plānotu sev nepieciešamo mantu iegādi un veiktu pirkumus, patstāvīgi veiktu vienkāršus ikdienas pienākumus;
- **attīstītu pašorganizēšanās prasmes**, t.sk. pieņemot vienkāršus lēmumus ikdienas situācijās, patstāvīgi organizējot savu brīvo laiku, mācoties risināt problēmsituācijas, attīstot prasmi lūgt palīdzību atbilstošās situācijās, veicot uzticētos pienākumus līdz galam bez atgādinājuma;
- **stiprinātu sociālās prasmes**, t.sk. mācoties komunicēt ar Dzīvokļa pakalpojuma personālu un vienaudžiem no vietējās kopienas vides, ievērotu Dzīvokļa pakalpojuma iekšējās kārtības noteikumus, mācoties runāt par savām jūtām un vajadzībām viedokli izsakot konstruktīvi, attīstot sadarbības prasmes darbojoties kopā ar mentoru vai saimniecības pārzini vai citiem;
- **veicinātu motivāciju un atbildību**, t.sk. izvērtējot paveikto dienas vai nedēļas beigās, izvirzot mērķus un sekojot to izpildei, uzņemoties atbildību par saviem pienākumiem un rīcību, atpazīstot savas stiprās puses un sasniegumus;
- **veicinātu karjeras plānošanu un iesaistīšanos nodarbinātībā**, t.sk. izpētot interesējošās darba jomas, apgūstot darba vai arodprasmes, apgūstot praktiskas iemaņas pildot prakses uzdevumus.

Šajā laikā starpdisciplināra komanda sniedz strukturētu sociālās rehabilitācijas atbalstu, stiprinot patstāvīgas dzīves prasmes, ikdienas funkcionēšanu un atbildības uzņemšanos. Atbalsts tiek organizēts, veicinot jauniešu aktīvu iesaisti ikdienas dzīvē, mācībās vai darbā un

	sociālajā mijiedarbībā, sekmējot pakāpenisku virzību uz patstāvīgu dzīvi.
<i>Īstermiņa Dzīvokļa pakalpojuma 1.posma speciālistu noslodze</i>	Zemāk atspoguļota ir speciālistu noslodze Īstermiņa Dzīvokļa pakalpojuma 1.posmā Mēnesī vienam jauniešim <i>Sociālais darbinieks: pusslodze (20 stundas nedēļā)</i> <i>Klīniskais psihologs: līdz 6 h</i> <i>Mentors: pilna slodze (40 stundas nedēļā)</i> <i>Mācību atbalsta un/vai karjeras prasmju speciālists: līdz 10 stundas nedēļā;</i> <i>Citu jomu speciālisti pēc vajadzības: līdz 12 stundām nedēļā.</i>

<i>Īstermiņa Dzīvokļa pakalpojuma 2.posma mērķis un uzdevumi</i>	Dzīvokļa pakalpojuma 2. posma mērķis ir Pārejas procesa organizēšana uz jaunieša patstāvīgu dzīvi. Jaunietis 2.posma laikā pakāpeniski apgūst nepieciešamās prasmes un zināšanas, lai spētu individuāli organizēt savu ikdienu, pieņemt patstāvīgus lēmumus un veiksmīgi iekļauties dabiskajā vidē. 2.posmā tiek veidots Pārejas plāns jaunietim no Dzīvokļa pakalpojuma uz patstāvīgu dzīvi, kas ietver sekojošus uzdevumu sadaļas: • finanšu pratību un sava budžeta plānošanu (jaunietis prot plānot un pārvaldīt savus finanšu līdzekļus- Izveidot ikmēneša budžeta plānu, apgūt rēķinu apmaksas kārtību, iemācīties izmantot internetbanku un bankas karti, veidot izpratni par uzkrājumu nozīmi, analizēt ikdienas izdevumus un tml.); • nodarbinātību un arodprasmju attīstīšanu (jaunietim ir izvēlēts interesējošais arods, ir apgūtas arodprasmes un ir trenētas prasmes aroda prasmju pielietošanā, jaunietim ir nodrošinātas iespējas ar iegūtām prasmēm nopelnīt naudu); • sociālo un komunikācijas prasmju pilnveidi (attīstītas komunikācijas prasmes, spēja risināt konfliktus konstruktīvā, mierīgā veidā, veicinātas sadarbības prasmes, attīstītas prasmes lūgt palīdzību nepieciešamības gadījumā, dabiskās vides resursu un palīdzības iespēju pārzināšana); • patstāvīgas dzīves un drošības prasmju attīstīšanu (informētība par drošības jautājumiem ikdienā, spēja pieņemt atbildīgus lēmumus , sociālo pakalpojumu un atbalsta iespēju pārzināšana, prasmes risināt neparedzētas situācijas, veicināti veselīgi dzīvesveida paradumi); • atbalsta personas un sadarbības partneri (jaunietim ir izveidots savu atbalsta personu un atbalsta punktu karte, ko nepieciešamības gadījumā var izmantot). Budžeta plānošanu un pirkumu iegādi jaunietis šajā posmā mācās veikt pats, pārrunājot ar mentoru izdevumu uzskaiti. Ja jaunietim pēc Dzīvokļa pakalpojuma ir nepieciešams papildus atbalsts, Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārā komanda jaunietim nepieciešamos atbalsta pakalpojumus iekļauj Pārejas plānā (pielikums Nr.5) un nosūta MA komandai, kura informē jaunieša dzīvesvietas pašvaldību par jaunietim nepieciešamo turpmāko atbalstu.
<i>Īstermiņa Dzīvokļa</i>	Zemāk atspoguļota ir speciālistu noslodze Īstermiņa Dzīvokļa pakalpojuma 2. posmā Mēnesī vienam jaunietim

<i>pakalpojuma 2. posma speciālistu noslodze</i>	<i>Sociālais darbinieks: 8 h</i> <i>Klīniskais psihologs: līdz 6 h</i> <i>Mentors: pusslodze (20 stundas nedēļā)</i> <i>Mācību atbalsta un/vai karjeras prasmju speciālists: līdz 8 stundas nedēļā;</i> <i>Citu jomu speciālisti pēc vajadzības: līdz 10 stundām nedēļā.</i>
<i>Ilgtermiņa Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas process (12-30 mēneši)</i>	
<i>Ilgtermiņa Dzīvokļa pakalpojuma atbalsta sniegšanas procesa 1.posma mērķis un uzdevumi</i>	Ilgāka termiņa Dzīvokļa pakalpojums ir piemērojams jauniešiem ar vieglām līdz vidēji izteiktām funkcionēšanas grūtībām, kā arī nepietiekami attīstītām sociālajām un patstāvīgas dzīves prasmēm un kuriem ir nepieciešams salīdzinoši ilgāks laiks patstāvības prasmju apguvei un pašorganizēšanās spēju attīstībai.. Šiem jauniešiem I posms ir jaunas ikdienas struktūras un prasmju apguve (6-12 mēneši), kur galvenais mērķis tiek likts uz jaunas, paredzamas ikdienas struktūras izveidi un pamata dzīves, sociālo un funkcionālo prasmju apguvi. Šajā posmā tiek aktīvi apzināti jaunieša individuālie resursi, spējas, intereses un talanti, kā arī identificētas jomas, kurās nepieciešama mērķtiecīga prasmju attīstīšana. Atbalsts šajā posmā ir strukturējošs un vadošs, nodrošinot psihoterapeitisku, sociālpedagoģisku un mentoringa iesaisti, kas vērsta uz iekšējo un ārējo procesu stabilizēšanu, mērķu un uzdevumu definēšanu, kā arī jaunu ieradumu un atbildīgas ikdienas organizēšanas prasmju veidošanu. Jaunietis šajā posmā, galvenokārt, apgūst prasmes un pieredzi, darbojoties ar speciālistu aktīvu atbalstu. Līdz ar to speciālistu iesaiste pirmajā posmā ir salīdzinoši intensīvāka sniedzot atbalstu jaunietim un realizējot sekojošus 1.posma uzdevumus: ● apzināties un pieņemt grūtību līmeni savas ikdienas organizēšanā, ● izstrādāt individuālu un vienkārši saprotamu dienas režīmu (pamošanās un gulētiešanas laiks, ēdienreizes, higiēnas aktivitātes, uzkopšanas pienākumi, brīvā laika aktivitātes un tml.), ● veidot paredzamu un vizuāli saprotamu ikdienas struktūru (dienas plānus, kalendāru, uzdevumu sarakstus, atgādinājumus un vizuālos materiālus), ● mācīt pašorganizēšanās pamatus (laika plānošanu, prioritāšu noteikšanu, uzdevumu sadalīšanu mazākos soļos, iesākto darbu pabeigšanu un taml.), ● mācīt ikdienas sadzīves pamatprasmes (gatavot ēst, uzkopt telpas, mazgāt veļu, sakārtot personīgās mantas un vidi ap sevi, izdarīt pirkumus),

	• regulāri motivēt un stiprināt jaunieša patstāvību, uzsverot sasniegumus un pozitīvo progresu, • nodrošināt emocionālu atbalstu grūtību un stresa pārvarēšanā, • trenēt sociālās prasmes (komunicēt pieklājības robežās, ievērot noteikumus, risināt konfliktus, neizreaģēt emocijas darbībā un tml.). Pirmā posma noslēgumā pakāpeniski speciālistu atbalsta intensitāte mazinās, veicinot jaunieša pakāpenisku spēju vairāk uzņemties atbildību par savu ikdienu. Speciālistu uzdevums ir regulārāk izvērtēt jaunieša progresu un pielāgot atbalsta metodes atbilstoši jaunieša spējām un vajadzībām.
<i>Ilgtermiņa Dzīvokļa pakalpojuma 1. posma speciālistu noslodze</i>	Zemāk atspoguļota ir speciālistu noslodze Īstermiņa Dzīvokļa pakalpojuma 1.posmā Mēnesī vienam jauniešim <i>Sociālais darbinieks: pilna slodze (40 stundas nedēļā)</i> <i>Klīniskais psihologs: līdz 14 h</i> <i>Mentors: pilna slodze (40 stundas nedēļā)</i> <i>Mācību atbalsta un/vai karjeras prasmju speciālists: līdz 8 stundas nedēļā;</i> <i>Citu jomu speciālisti pēc vajadzības: līdz 10 stundām nedēļā.</i>
<i>Ilgtermiņa Dzīvokļa pakalpojuma atbalsta sniegšanas procesa 2.posma mērķi un uzdevumi</i>	Ilgtermiņa atbalsta sniegšanas procesā 2.posms ir Ikdienas struktūras un prasmju nostiprināšana, patstāvības attīstība (6-18 mēneši). Tajā uzsvars tiek pārcelts uz jau apgūto prasmju nostiprināšanu un patstāvības attīstību ikdienas situācijās. Jaunietis arvien aktīvāk iesaistās Atbalsta plāna īstenošanā, pats identificējot savas vajadzības, mērķus un attīstības uzdevumus. Speciālistu loma šajā posmā pakāpeniski pāriet no vadošas uz atbalstošu, nodrošinot konsultatīvu, korektīvu un motivējošu iesaisti. Atbalsts ir vērsts uz jaunieša spēju patstāvīgi izmantot pieejamos resursus, uzņemties atbildību par savu ikdienas funkcionēšanu, kā arī uz prasmju pārnesi uz izglītības, darba un sociālo vidi ārpus Dzīvokļa pakalpojuma ietvara. Par posma mērķiem un uzdevumiem skatīt zemāk, sadaļā - Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros nodrošinātie atbalsta veidi - Patstāvīgas dzīves prasmju attīstīšana.
<i>Ilgtermiņa Dzīvokļa pakalpojuma 2. posma speciālistu noslodze</i>	Zemāk atspoguļota ir speciālistu noslodze Ilgtermiņa Dzīvokļa pakalpojuma 2.posmā Mēnesī vienam jauniešim <i>Sociālais darbinieks: pusslodze (20 stundas nedēļā)</i> <i>Klīniskais psihologs: līdz 6 h</i> <i>Mentors: pilna slodze (40 stundas nedēļā)</i> <i>Mācību atbalsta un/vai karjeras prasmju speciālists: līdz 10 stundas nedēļā;</i>

	<i>Citu jomu speciālisti pēc vajadzības: līdz 12 stundām nedēļā.</i>
<i>Ilgtermiņa Dzīvokļa pakalpojuma atbalsta sniegšanas procesa 3.posma mērķi un uzdevumi</i>	Trešajā posmā Pārejā uz patstāvību (6-12 mēneši) jauniešis ir sasniedzis funkcionālu gatavību patstāvīgai dzīvei un spēj lielākoties patstāvīgi organizēt savu ikdienu, pieņemt lēmumus un meklēt nepieciešamos resursus ārpus Dzīvokļa pakalpojuma. Profesionālā iesaiste šajā posmā ir minimāla un pēctecīga, kalpojot kā drošības tīkls pārejas periodā. Atbalsts ir vērsts uz ilgtspējīgas iekļaušanās nodrošināšanu izglītības, darba un sociālajā vidē, stiprinot jaunieša spēju patstāvīgi definēt savas vajadzības, saņemt palīdzību no ārējiem resursiem un uzturēt sasniegto funkcionēšanas līmeni pēc Dzīvokļa pakalpojuma noslēguma. Skatīt aprakstu par pārejas procesa organizēšanu uz jaunieša patstāvīgu dzīvi.
<i>Ilgtermiņa Dzīvokļa pakalpojuma 3. posma speciālistu noslodze</i>	Zemāk atspoguļota ir speciālistu noslodze Īstermiņa Dzīvokļa pakalpojuma 3. posmā Mēnesī vienam jauniešim <i>Sociālais darbinieks: 8 h</i> <i>Klīniskais psihologs: līdz 6 h</i> <i>Mentors: pusslodze (20 stundas nedēļā)</i> <i>Mācību atbalsta un/vai karjeras prasmju speciālists: līdz 8 stundas nedēļā;</i> <i>Citu jomu speciālisti pēc vajadzības: līdz 10 stundām nedēļā.</i>
<i>Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros nodrošinātie atbalsta veidi</i>	Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros tiek nodrošināta daudzdimensionāla un starpdisciplināra pieeja, kas vērsta uz jaunieša sociālās funkcionēšanas, patstāvīgas dzīves prasmju un integrācijas sabiedrībā attīstīšanu. Dzīvokļa pakalpojuma saturs, intensitāte un speciālistu iesaiste tiek pielāgota jaunieša individuālajām vajadzībām, funkcionēšanas līmenim, riska faktoriem un Atbalsta plānā noteiktajiem mērķiem. Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros tiek nodrošināti šādi atbalsta veidi: Sociālais atbalsts Sociālā atbalsta mērķis ir nodrošināt jauniešim drošu, strukturētu un attīstību veicinošu dzīves vidi, sekmēt sociālo funkcionēšanu, patstāvību un mazināt sociālās atstumtības riskus. Sociālais atbalsts palīdz jauniešim attīstīt sadarbības prasmes, uzņemties atbildību par savu ikdienu un stiprināt sociālo integrāciju sabiedrībā. Sociālā atbalsta ietvaros tiek nodrošināta: 1.1. drošas un strukturētas dzīves vides nodrošināšana; 1.2. klātienē un tiešsaistē konsultācijas; 1.3. atbalsts ikdienas dzīves un sadzīves prasmju attīstīšanā; 1.4. starpinstitucionālā sadarbība; 1.5. Atbalsta plāna īstenošana un koordinēšana; 1.6. riska situāciju izvērtēšana;

- 1.7. iekšējās kārtības noteikumu ievērošanas monitorings;
- 1.8. sociālās iekļaušanas un līdzdalības veicināšana.

Psiholoģiskais un emocionālais atbalsts

Psiholoģiskā un emocionālā atbalsta mērķis ir stiprināt jaunieša emocionālo stabilitāti, pašregulācijas prasmes, spēju veidot drošas attiecības un konstruktīvi risināt konfliktus. Atbalsts palīdz mazināt traumatiskas pieredzes sekas, uzvedības grūtību un emocionālās spriedzes ietekmi uz jaunieša funkcionēšanu.

Psiholoģiskā un emocionālā atbalsta ietvaros tiek nodrošināts:

- 2.1. drošas emocionālās vides nodrošinājums;
- 2.2. klātienē un tiešsaistes konsultācijas;
- 2.3. krīzes interence;
- 2.4. konfliktu risināšana;
- 2.5. individuālas atbalsta sarunas emocionālā atbalsta un motivācijas stiprināšanai;
- 2.6. psiholoģiskie treniņi emociju atpazīšanai, dusmu kontrolei, emociju pašregulācijai, trauksmes mazināšanai, relaksācijai un pašvērtējuma stabilizēšanai;
- 2.7. motivācijas stiprināšana patstāvīgai dzīvei un sociālajai iekļaušanai.

Atbalsts veselības aprūpei

Atbalsta veselības aprūpei mērķis ir sekmēt jaunieša fizisko un psihisko veselību, nodrošinot veselības stāvokļa uzraudzību un nepieciešamo ārstniecības un rehabilitācijas pakalpojumu pieejamību. Īpaša uzmanība tiek pievērsta atkarību risku mazināšanai un veselīga dzīvesveida attīstīšanai.

Atbalsta veselības aprūpei ietvaros tiek nodrošināts:

- 3.1. speciālistu klātienē un tiešsaistes konsultācijas;
- 3.2. medikamentu lietošanas uzraudzība;
- 3.3. veselības stāvokļa monitorēšana;
- 3.4. atbalsts atkarību risku mazināšanā;
- 3.5. veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības koordinēšana;
- 3.6. veselīga dzīvesveida paradumu veicināšana.

Atbalsts izglītībai un nodarbinātībai

Atbalsta izglītībai un nodarbinātībai mērķis ir sekmēt jaunieša iesaisti izglītībā, profesionālajā attīstībā un darba tirgū, stiprinot motivāciju un sociālās integrācijas iespējas.

Atbalsta izglītības un nodarbinātības ietvaros tiek nodrošināts:

- 4.1. mācību procesa uzraudzība;
- 4.2. atbalsts mācību uzdevumu izpildē;
- 4.3. sadarbība ar izglītības iestādēm;
- 4.4. karjeras konsultācijas;
- 4.5. nodarbinātības atbalsts;
- 4.6. CV sagatavošanas un darba meklēšanas prasmju attīstīšana;
- 4.7. digitālo prasmju attīstīšana.

Patstāvīgas dzīves prasmju attīstīšana

	Patstāvīgas dzīves prasmju attīstīšanas mērķis ir attīstīt jaunieša spēju patstāvīgi organizēt savu ikdienu, pieņemt atbildīgus lēmumus un sagatavoties dzīvei pēc Dzīvokļa pakalpojuma, kuras Patstāvīgas dzīves prasmju attīstīšanas ietvaros tiek attīstītas: 5.1. finanšu prasmes un budžeta plānošanas prasmes; 5.2. ēst gatavošanas prasmes; 5.3. personīgās higiēnas prasmes; 5.4. mājdomniecības uzturēšanas prasmes; 5.5. laika plānošanas prasmes; 5.6. dienas režīma plānošanas un strukturēšanas prasmes; 5.7. dokumentu un pakalpojumu lietošanas prasmes; 5.8. patstāvīgas lēmumu pieņemšanas prasmes. Brīvā laika un sociālās iekļaušanas aktivitātes Brīvā laika un sociālās iekļaušanas aktivitāšu mērķis ir veicināt jaunieša sociālo iekļaušanu, pozitīvu brīvā laika izmantošanu un piederības sajūtu sabiedrībai. Aktivitātes palīdz attīstīt sociālās prasmes, stiprināt pašvērtējumu un mazināt sociālās izolācijas risku. Brīvā laika un sociālās iekļaušanas aktivitāšu ietvaros tiek organizētas: 6.1. sociālo prasmju attīstīšanas aktivitātes; 6.2. ekskursijas un pārgājieni; 6.3. sporta aktivitātes; 6.4. radošās nodarbības; 6.5. kultūras un sabiedrisko pasākumu apmeklējumi; 6.6. sabiedriskās līdzdalības aktivitātes; 6.7. citas jaunieša interesēm un vajadzībām atbilstošas aktivitātes. Atbalsts pārejas procesā uz patstāvīgu dzīvi Atbalsta pārejas procesā uz patstāvīgu dzīvi mērķis ir nodrošināt pakāpenisku un drošu jaunieša pāreju uz dzīvi ārpus Dzīvokļa pakalpojuma, stiprinot sociālo atbalsta tīklu un nodrošinot pēctecīgu palīdzību. Atbalsta pārejas procesā uz patstāvīgu dzīvi ietvaros tiek nodrošināts: 7.1. klātienē un tiešsaistē konsultācijas; 7.2. intensīvāka starpinstitucionālā sadarbība; 7.3. atbalsta personu un ģimenes iesaiste; 7.4. dzīvesvietas pēc Dzīvokļa pakalpojuma nodrošināšanas iespēju apzināšana; 7.5. ārējo resursu identificēšana un piesaiste; 7.6. pēc pakalpojuma atbalsta plāna izstrāde; 7.7. sagatavošanās patstāvīgai dzīvei un pakalpojumu pieejamības nodrošināšana pēc pakalpojuma noslēguma. Attālinātais atbalsta sniegšanas veids Attālinātais atbalsta sniegšanas veids tiek izmantots gadījumos, kad klātienē pakalpojuma nodrošināšana nav iespējama organizatorisku, ģeogrāfisku, veselības vai citu objektīvu apstākļu dēļ. Attālinātā forma nodrošina atbalsta procesa nepārtrauktību un pieejamību. Attālināti var tikt nodrošinātas: 8.1. speciālistu konsultācijas; 8.2. psiholoģiskā un emocionālā atbalsta sniegšana;
--	--

	8.3. izglītības un nodarbinātības atbalsta konsultācijas; 8.4. starpinstitutionālās sadarbības sanāksmes; 8.5. individuālas atbalsta sarunas un uzraudzības process; 8.6. pēcpakalpojuma atbalsta konsultācijas.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma speciālistu sadarbības modelis</i>	Dzīvokļa pakalpojuma īstenošana balstās strukturētā, regulārā un daudzlīmeņu sadarbības modelī, kas nodrošina vienotu metodisko pieeju, profesionālu atbalstu speciālistiem un nepārtrauktu procesa dinamikas uzraudzību. Dzīvokļa pakalpojuma administratīvās un starpdisciplinārās komandas speciālisti sadarbojas savstarpēji, ievērojot jaunieša labākās intereses, Atbalsta plānā noteiktos mērķus un normatīvo aktu prasības. Sadarbība balstās uz savlaicīgu informācijas apmaiņu, savstarpēju cieņu un profesionālās kompetences ievērošanu. Katrs speciālists darbojas savas profesionālās kompetences un kvalifikācijas ietvaros, sniedzot pakalpojumus atbilstoši savai specializācijai. Speciālisti neuzņemas pienākumus, kas pārsniedz viņu profesionālās darbības robežas. Sadarbības modelis paredz regulāru informācijas apriti, kopīgu jaunieša situācijas izvērtēšanu un saskaņotu profesionālo rīcību, nodrošinot Dzīvokļa pakalpojuma kvalitāti un atbalsta procesa pēctecību. 4.3. attēls. Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas sastāva struktūra. 4.3. attēlā ir atspoguļota Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas struktūra, kuras centrā ir komandas vadītājs, kurš atbild par Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas procesu organizēšanu un profesionālās sadarbības koordinēšanu. Starpdisciplināro komandu veido galvenie Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanā iesaistītie speciālisti –

sociālais darbinieks, klīniskais psihologs, mentors, mācību atbalsta speciālists un karjeras prasmju speciālists. Šāda starpdisciplinārās komandas organizācija nodrošina jauniešiem nepieciešamo sociālās rehabilitācijas un attīstības atbalstu Dzīvokļa pakalpojuma mērķu sasniegšanai.

I Iknedēļas starpdisciplinārās komandas kovīzijas. Reizi nedēļā notiek starpdisciplinārās komandas kovīzijas, kuras vada starpdisciplinārās komandas vadītājs.

To mērķis ir:

1. saskaņot starpdisciplinārās komandas darbu un atbildības;
2. pārrunāt aktuālos gadījumus un ikdienas izaicinājumus;
3. stiprināt vienotu pieeju Atbalsta plāna īstenošanā;
4. veicināt savstarpēju profesionālo atbalstu starpdisciplinārā komandā.

II Supervīzijas klīniskā psihologa vadībā

Reizi mēnesī tiek nodrošinātas supervīzijas klīniskā psihologa vadībā, kuru laikā:

1. notiek padziļināta gadījumu analīze;
2. tiek reflektēta profesionālā un emocionālā slodze;
3. tiek uzturēti profesionālās kvalitātes un ētikas standarti;
4. tiek attīstītas darbinieku refleksivitātes prasmes, kas izmantojamas ikdienas darbā un krīzes situācijās, veicinot mērķtiecīgu profesionālo rīcību;
5. tiek stiprinātas pašnovērošanas un pašrefleksijas prasmes, atbalstot jaunu zināšanu, profesionālo prasmju un darba stratēģiju apguvi.

III MA pakalpojuma metodiskā kovīzija Dzīvokļa pakalpojuma speciālistiem. Reizi mēnesī MA pakalpojuma starpprofesionālu pamatkomandas metodiskā kovīzija - jaunieša gadījuma vadītājs, vada procesa dinamikas un metodisko kovīziju, lai:

1. stiprinātu vienotu Atbalsta pakalpojuma īstenošanas modeli,
2. izvērtētu procesa dinamiku un atbilstību metodiskajām vadlīnijām,
3. sniegtu atbalstu sarežģītās situācijās,
4. nodrošinātu kvalitātes nepārtrauktību speciālistu vidū.

IV Operatīvās komandas sapulces (pēc nepieciešamības)

Regulāras, īsas darba sanāksmes par konkrētā jaunieša situāciju, kurās piedalās speciālisti un jaunieši. Tās ietvaros tiek izvērtēti riski, koordinēta turpmākā rīcība un nodrošināta vienota informācijas aprīte starp iesaistītajiem speciālistiem.

Informācijas apmaiņa notiek, ievērojot personas datu aizsardzības prasības atbilstoši VDA regulai. Gadījumos, kad tiek konstatēta nepieciešamība pēc papildu atbalsta vai kompetencēm, speciālists par to

	informē atbalsta pakalpojuma vadītāju, kurš organizē atbilstoša speciālista piesaisti vai sadarbību ar citām institūcijām. Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārā komanda tiekas ikmēneša sanāksmēs, pārrunā jaunieša progresu dinamiskā, aktualizē grūtības, meklē risinājumus, un sociālais darbinieks sazinās ar jaunieša Atbalsta plānā iesaistītiem speciālistiem (cik regulāri jaunietis apmeklē pakalpojumu, kāda ir sadarbība un progress). Lai nodrošinātu kvalitatīvu Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanu, Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas vadītājs vai sociālais darbinieks sazinās ar jaunieša situācijā iesaistītajām iestādēm (piemēram, sociālo dienestu, arodprasmju apguves prakses vietu, sporta klubu, izglītības iestādi, ja attiecināms u.c.). Dzīvokļa pakalpojuma administratīvā komanda tiekas pēc vajadzības, bet ne retāk kā reizi mēnesī ikmēneša sanāksmēs, pārrunā pakalpojuma īstenošanas gaitu, analizē finanšu izlietojumu un grūtības, kas radušās pakalpojuma īstenošanas gaitā un izvērtē nepieciešamās izmaiņas.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma atbalsta sniegšanas modeļi</i>	Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros tiek piemēroti dažādi speciālistu sadarbības modeļi, ņemot vērā jaunieša individuālās vajadzības, funkcionēšanas grūtību raksturu, attīstības dinamiku un Atbalsta plānā noteiktos mērķus. Sadarbības modeļi tiek izvēlēti un pielāgoti Dzīvokļa pakalpojuma gaitā, nodrošinot pakāpenisku pāreju no strukturētas un profesionāli vadītas atbalsta vides uz jaunieša patstāvīgu sociālo funkcionēšanu un dzīves organizēšanu. 1. Intensīvās starpdisciplinārās komandas modelis (ISKT) Intensīvās starpdisciplinārās komandas modelis (ISKT) ir Dzīvokļa pakalpojuma organizācijas forma, kurā jaunieša atbalstu vienlaikus un koordinēti nodrošina vairāki speciālisti – sociālais darbinieks, klīniskais psihologs, mentors un citi speciālisti atbilstoši jaunieša individuālajām vajadzībām. Komanda strādā pēc vienota mērķa. Šis modelis nodrošina, ka jaunietis saņem vienotu un konsekventu pieeju no visām iesaistītajām pusēm, samazinot risku, ka speciālistu pieejas savstarpēji konfliktē vai dublējas. 2. Mentora centrētais modelis Mentora centrētais modelis ir Dzīvokļa pakalpojuma organizācijas pieeja, kurā mentors ir jaunietim primārais un ikdienā pieejamais atbalsta speciālists, nodrošinot nepārtrauktu profesionālu atbalstu (gan klātienē, gan attālināti 24/7), sociālo prasmju modelēšanu un praktisku atbalstu reālajās dzīves situācijās. Mentors darbojas tiešā sadarbībā ar jauniešu Dzīvokļa pakalpojuma vidē, novērojot viņa ikdienas funkcionēšanu, mācību vai darba procesu un sociālo mijiedarbību, un savlaicīgi identificē attīstības vajadzības un riskus. I Mentors un klīniskais psihologs: 1. veic ikdienas uzvedības monitoringu 2. modelē sociālās un pašregulācijas prasmes 3. katru nedēļu sniedz procesa dinamikas novērojumu aprakstus komandai Klīniskais psihologs šajā modelī nodrošina mentoram metodisko ietvaru, balstoties uz jaunieša emocionālo un sociālo dinamiku un sniedz rekomendācijas atbalsta procesa pilnveidei. Savukārt praktisko ikdienas

	atbalsta un uzvedības vadības funkciju īsteno mentors. Šis sadarbības modelis ir īpaši piemērots jauniešiem ar vieglām līdz vidēji izteiktām funkcionēšanas grūtībām, kuriem nepieciešama konsekventa atbalsta persona patstāvīgas dzīves prasmju nostiprināšanai un sociālās integrācijas veicināšanai. II Sociālais darbinieks un klīniskais psihologs atbilstoši savai kompetencei veic: 1. savstarpējo sadarbību, veidojot metodisko ietvaru nepieciešamā atbalsta nodrošināšanai jauniešiem; 2. metodiskā ietvara atbilstošu analīzi; 3. lēmumu pieņemšanu par izmaiņām atbalsta nodrošināšanā. Klīniskais psihologs un sociālais darbinieks šajā modelī nodrošina metodisko atbalstu, procesa izvērtēšanu un lēmumu pieņemšanu par atbalsta korekcijām, saglabājot lomu sadalījumu starp ikdienas taktiskajām intervencēm un stratēģisko plānošanu. Sociālais darbinieks apkopo nepieciešamās izmaiņas Atbalsta plānā.
<i>Pamata instrumenti Dzīvokļa pakalpojuma procesa īstenošanai</i>	Lai nodrošinātu konsekventu, strukturētu un profesionāli pamatotu Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanu, tiek izmantoti dažādi instrumenti un metodes atbalsta procesa organizēšanai, uzraudzībai un izvērtēšanai. Pamata instrumenti Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros kalpo kā savstarpēji papildinoši darba rīki, kas nodrošina metodiskā ietvara praktisku īstenošanu ikdienas darbā ar jauniešiem. Instrumenti un metodes tiek pielāgoti jaunieša individuālajam, sākotnējā izvērtējumā konstatētajām vajadzībām un Atbalsta plānā noteiktajiem mērķiem. Ikdienas mentoringa un sociālās rehabilitācijas prakse Dzīvokļa pakalpojumā ir galvenais uzvedības, ieradumu un patstāvīgas dzīves prasmju attīstības instruments. Savukārt strukturētie dokumentēšanas, novērošanas un refleksijas rīki nodrošina mērķtiecīgu atbalsta procesa plānošanu, norises uzraudzību un nepieciešamo korekciju veikšanu. Terapeitiskās pieejas un specializētie instrumenti tiek izmantoti kā papildinoši līdzekļi emocionālo, kognitīvo un attiecību pārmaiņu veicināšanai. Katram instrumentam ir noteikta praktiskās pielietošanas atbildība, kas nodrošina Dzīvokļa pakalpojuma procesa pārskatāmību, pēctecību un starpdisciplināru sadarbību. Novērojumu žurnāls Tiek izmantots ikdienas darbā un regulārā Dzīvokļa pakalpojuma procesa uzraudzībā. Novērojumu žurnāls nodrošina sistemātisku datu uzkrāšanu profesionālai analīzei, situācijas izvērtēšanai un komandas lēmumu pieņemšanai. Tajā tiek fiksēta būtiska informācija par jaunieša uzvedību, emocionālo stāvokli, pašregulāciju, sociālajām prasmēm, motivāciju, ikdienas funkcionēšanu un attiecību dinamiku. Novērojumus veic un dokumentē ikviens speciālists, kurš ir iesaistīts darbā ar jauniešiem. Dienas režīma plāns

Tiek izmantots jaunieša ikdienas strukturēšanai, paredzamības veicināšanai un drošas dzīves vides nodrošināšanai. Dienas režīma plāns sekmē pašregulācijas, izpildfunkciju, patstāvības un funkcionālu ikdienas ieradumu attīstību. Tajā tiek strukturēti mācību, darba, sadzīves pienākumu, brīvā laika un atpūtas posmi. Par dienas režīma plāna īstenošanu atbild jauniešs sadarbībā ar mentoru, sociālo darbinieku vai citu noteikto speciālistu.

Mācību plāns

Tiek izmantots jaunieša izglītības procesa organizēšanai un atbalsta sniegšanai mācību mērķu sasniegšanā, ja attiecināms. Mācību plāns palīdz strukturēt mācību pienākumus, attīstīt mācīšanās prasmes un stiprināt motivāciju izglītības turpināšanai. Par mācību plāna koordinēšanu atbild jauniešs sadarbībā ar sociālo darbinieku, mentoru, mācību atbalsta speciālistu un izglītības iestādi.

Karjeras attīstības plāns

Tiek izmantots jaunieša profesionālās orientācijas, nodarbinātības un turpmākās izglītības plānošanai. Instruments palīdz jauniešim apzināt savas intereses, prasmes un resursus, kā arī veidot reālistiskus profesionālās attīstības mērķus. Karjeras attīstības plāna īstenošanā iesaistās sociālais darbinieks, mentors, karjeras prasmu speciālists un citas iesaistītās institūcijas.

Refleksijas dienasgrāmata

Veicina jaunieša pašrefleksiju, emociju apzināšanos, pieredzes izvērtēšanu un līdzdalību atbalsta procesā. Refleksijas dienasgrāmata palīdz attīstīt jaunieša spēju analizēt savu uzvedību, emocijas, pieņemtos lēmumus un personīgos resursus, sasaistot pieredzi ar apgūtajām prasmēm un pārmaiņu procesu. Dienasgrāmatu aizpilda pats jauniešs, nepieciešamības gadījumā atbalstu sniedz mentors, sociālais darbinieks vai cits speciālists.

Sadarbības un komunikācijas platforma

Digitāls komandas darba instruments *Exploro*, kas nodrošina strukturētu informācijas apriti, vienotu profesionālo pieeju, pienākumu sadalījumu un starpdisciplināru sadarbību. Platforma veicina atbalsta procesa nepārtrauktību, koordinētu rīcību un lēmumu pēctecību visos Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas posmos. Informāciju platformā ievada attiecīgais speciālists savas kompetences ietvaros, savukārt sociālais darbinieks nodrošina lietas vadības koordinēšanu.

Progresu izvērtējuma lapa

Tiek izmantota starpvērtēšanā un noslēguma izvērtēšanā, lai sistemātiski analizētu jaunieša attīstību, funkcionēšanas izmaiņas un sasniegtos rezultātus Dzīvokļa pakalpojuma laikā. Instruments veicina jaunieša pašizpratni, atbildības uzņemšanos un mērķtiecīgu līdzdalību Atbalsta

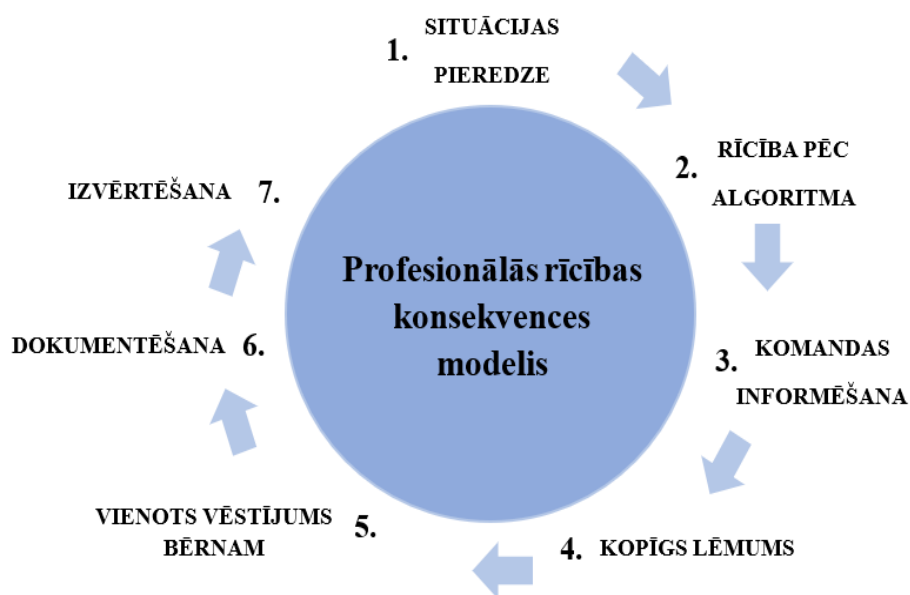
	plāna īstenošanā. Progresu izvērtējumā tiek analizēta sociālā funkcionēšana, emocionālā stabilitāte, patstāvīgas dzīves prasmes, iesaiste izglītībā vai nodarbinātībā un sociālās integrācijas dinamika. Par progresu izvērtējuma lapu aizpildīšanu atbild sociālais darbinieks sadarbībā ar starpdisciplināro komandu un jaunieta. Drošības protokols Nosaka vienotu rīcības algoritmu krīzes situācijās (pielikums nr. 2) , tostarp agresijas, pašregulācijas grūtību, emocionālas krīzes, suicidāla riska vai atkarību epizožu gadījumos. Drošības protokola mērķis ir nodrošināt jaunieša, citu personu un personāla drošību, kā arī konsekvētu un profesionāli pamatotu rīcību situācijās, ņemot vērā jaunieša iepriekšējo pieredzi, emocionālo stāvokli un individuālās vajadzības. Pakalpojuma vadītājs nodrošina darbinieku informēšanu par protokola saturu, ievērošanas kārtību un rīcību krīzes situācijās. Ārējo resursu karte Tiek izmantota visa Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas laikā, īpaši pārejas posmā uz patstāvīgu dzīvi. Instruments palīdz identificēt un strukturēt jaunieša atbalsta tīklu ārpus Dzīvokļa pakalpojuma — ģimeni, izglītības iestādes, nodarbinātības iespējas, interešu izglītību, ārstniecības iestādes, sociālos un sabiedriskos resursus. Ārējo resursu karti sadarbībā ar jaunieta izstrādā sociālais darbinieks. Pārejas plāns Tiek izmantots Dzīvokļa pakalpojuma noslēguma posmā, lai nodrošinātu pakāpenisku, drošu un pēctecīgu jaunieša pāreju uz patstāvīgu dzīvi vai citu atbalsta formu, vienlaikus mazinot atkārtotu risku, krīžu un sociālās atstumtības iespējamību. Pārejas plāns ietver dzīvesvietas plānošanu, izglītības vai nodarbinātības turpināšanu, sociālā atbalsta tīkla stiprināšanu un pēcpakalpojuma atbalsta organizēšanu. Pārejas plānu sadarbībā ar jaunieta izstrādā starpdisciplinārā komanda. Psihoizglītojošais atbalsta modulis Strukturēts instruments zināšanu un izpratnes veidošanai par emocionālo regulāciju, uzvedības mehānismiem, neuroattīstības īpatnībām, traumām, atkarībām un atkarību riskiem. Psihoizglītošana tiek nodrošināta pielāgojot saturu jaunieša vecumam, funkcionēšanas līmenim un vajadzībām. Psihoizglītojošais atbalsts veicina jaunieša apzinātu līdzdalību pārmaiņu procesā, stiprina motivāciju un palīdz attīstīt veselīgākas funkcionēšanas stratēģijas.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma 1.posma progresu starpizvērtēšana</i>	Starpvērtējumu (pielikums Nr.4) veic Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas speciālisti balstoties uz jaunieša aizpildīto pašvērtējuma anketu (pielikums nr. 3), kuru jaunieta aizpilda: • pirmajā gadā reizi divos mēnešos;

	• turpmāk reizi sešos mēnešos gadījumos, ja vien situācija neprasa biežāku izvērtēšanu; • Dzīvokļa pakalpojuma noslēgumā. Pašvērtējuma anketa atspoguļo jaunieša subjektīvo pieredzi, sajūtas un pašuztveri, ko jaunietis pārrunā ar sociālo darbinieku. Dzīvokļa pakalpojuma progresu starpizvērtēšanā iesaistās Dzīvokļa pakalpojuma administratīvā un starpdisciplinārā komandas, ar mērķi pārskatīt: • notiekošo progresu dinamiskā un Atbalsta plāna īstenošanu; • novērtētu sasniegto rezultātu un Dzīvokļa pakalpojuma efektivitāti; • Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros saņemto Dzīvokļa pakalpojumu progresu un efektivitāti; • tālākā Dzīvokļa pakalpojuma, tai skaitā Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros nodrošināto pakalpojumu saņemšanu. Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas efektivitātes vērtēšana tiek veikta pēc skaidri definētiem rezultātu indikatoriem (piemēram, motivācija, pašaprūpes prasmes, sociālās prasmes, emocionālā pašregulācija, u.c.). Starpizvērtēšana balstās uz: • jaunieša strukturētām intervijām; • profesionālajiem novērojumiem; • speciālistu konsultāciju secinājumiem un rekomendācijām; • Atbalsta plāna izpildes novērtējumu (izmantojot anketēšanu). Izvērtēšanas rīku izmantošana, piemēram, strukturētā intervija ļaus paplašināti iegūt informāciju par sasniegtajiem rezultātiem, palīdzot veikt izmaiņu identificēšanu, ieraudzīt cēloņus un veidot iespējamās hipotēzes un ieteikumu sagatavošanu jauniešiem. Dzīvokļa pakalpojuma starpizvērtēšanas progresu vērtējuma sanāksmēs primāri piedalās jaunietis un, ja attiecināms, likumiskais pārstāvis, un Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārā komanda. Par starpizvērtēšanas rezultātiem tiek informēta MA pakalpojuma starpprofesionāļu pamatkomanda un MA pakalpojuma starpprofesionāļu pamatkomanda pieņem lēmumu: • turpināt Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanu; • izbeigt Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanu un sniegt rekomendācijas; • pārvirzīt uz citu MA pakalpojuma veidu; • iniciēt MA pakalpojuma speciālistu komandai Dzīvokļa pakalpojuma saņemšanas pārtraukšanu uz laiku.
<i>Saskarsmes organizēšana Dzīvokļa pakalpojuma</i>	Saskarsme ar ģimeni, radniekiem un citām jauniešiem nozīmīgām personām ir būtiska jaunieša emocionālās stabilitātes, identitātes un sociālo attiecību saglabāšanas vajadzība Dzīvokļa pakalpojuma laikā. Vienlaikus saskarsmes organizēšanā prioritāri tiek ievērots jaunieša drošības, emocionālās stabilitātes un individuālo vajadzību princips.

<i>ietvaros, ja attiecināms</i>	Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas laikā ir svarīgi respektēt jaunieša vajadzību uzturēt kontaktus ar sev nozīmīgiem cilvēkiem, vienlaikus ievērojot arī jaunieša tiesības atteikties no saskarsmes vai atlikt to, ja jaunietis tam emocionāli nav gatavs. Saskarsmes organizēšana tiek plānota individuāli, izvērtējot: ● jaunieša emocionālo stāvokli; ● attiecību kvalitāti ar ģimeni vai citām jaunietim nozīmīgām personām; ● iespējamās drošības riskus; ● jaunieša motivāciju un gatavību kontaktam; ● saskarsmes ietekmi uz jaunieša funkcionēšanu un atbalsta procesu. Gadījumos, kad jaunietim tiek organizēta saskarsme ar ģimeni, radniekiem vai citām nozīmīgām personām, būtiski ir ievērot šādus aspektus: ● jaunieša sagatavošana tikšanās reizei vai apciemojumam; ● pārrunāt ar jauniešu iespējamās emocijas un gaidas pirms tikšanās; ● sagatavot jauniešu iespējamām izmaiņām plānos, tikšanās atcelšanai vai personas neierašanās gadījumam; ● nepieciešamības gadījumā nodrošināt speciālista atbalstu pirms un pēc tikšanās; ● palīdzēt jaunietim emocionāli apstrādāt tikšanās laikā piedzīvoto; ● izvērtēt saskarsmes ietekmi uz jaunieša emocionālo stāvokli, uzvedību un ikdienas funkcionēšanu. Pēc tikšanās ar ģimeni vai citām nozīmīgām personām jaunietim var novērot dažādas emocionālas un uzvedības reakcijas, piemēram: ● emocionālu noslēgšanos; ● noraidošu vai distancētu uzvedību; ● paaugstinātu trauksmi; ● dusmas vai aizkaitināmību; ● pašregulācijas grūtības; ● impulsīvu uzvedību; ● skumjas, vilšanos vai bezpalīdzības izjūtu; ● pastiprinātu vajadzību pēc uzmanības vai atbalsta. Šādos gadījumos Dzīvokļa pakalpojuma speciālisti nodrošina jaunietim emocionālu atbalstu, palīdz izprast piedzīvotās emocijas un nepieciešamības gadījumā pielāgo turpmāko atbalsta procesu un saskarsmes organizēšanas kārtību.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma speciālistu sadarbības modeļi riska un krīzes situācijās</i>	Krīzes un riska situācijās Dzīvokļa pakalpojuma komanda rīkojas pēc strukturēta un iepriekš saskaņota rīcības plāna un Drošības protokola, kas nodrošina savlaicīgu reaģēšanu, jaunieša drošību un koordinētu speciālistu sadarbību, kā arī vienotu rīcības algoritmu krīzes situācijās (skat. Pielikumu Nr. 2). ● Riska atpazīšana (sociālais darbinieks, mentors). ● Tūlītēja rīcība (drošības nodrošināšana, jaunieša stabilizēšana, emocionāla atbalsta sniegšana/ klīniskais psihologs). ● Informēšana (sociālais darbinieks, starpdisciplinārās komandas vadītājs, pakalpojuma vadītājs).

- Riska novērtēšana (operatīvā palīdzība, pastiprināts atbalsts-krīzes intervence/ klīniskais psihologs, organizatoriski pasākumi).
- Notikuma dokumentēšana (incidenta ziņojums).
- Pēckrīzes darbība (komandas sanāksme 24-72 stundu laikā, kopīga krīzes notikuma analīze un izvērtēšana (kas strādāja labi un kas vēl jāuzlabo - procedūru pilnveide), lēmums par atbalsta pasākumiem, emocionālā atbalsta sniegšana iesaistītajam personālam).

Profesionālās rīcības konsekvences modelis (4.4.attēls) papildina vizuāli iepriekšminēto un nosaka vienotu speciālistu rīcības secību situācijās, kad nepieciešama koordinēta profesionāla reakcija. Modelis palīdz nodrošināt saskaņotu starpdisciplinārās komandas darbību, vienotu komunikāciju ar bērnu un sistemātisku pieredzes izvērtēšanu turpmākai darba pilnveidei.

4.4. attēls. "Profesionālās rīcības konsekvences modelis"

Darbinieku lomas un atbildības krīzes situācijā

Krīzes situācijās Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārā komanda rīkojas koordinēti, ievērojot skaidri noteiktu lomu un atbildību sadalījumu. (aprakstīts 4.7. tabula) Šāds sadalījums nodrošina savlaicīgu rīcību, jaunieša drošību, vienotu profesionālo pieeju un efektīvu krīzes situācijas vadību.

4.7. tabula. "Darbinieku lomas un atbildības krīzes situācijā"

	<i>Dzīvokļa pakalpojuma vadītājs</i>	Nodrošina krīzes situācijas vadības kopējo koordināciju un Atbalsta pakalpojuma starpdisciplinārās komandas darba pārraudzību. Veic saziņu ar MA pakalpojuma vadītāju. Pārtrauga dokumentu atbilstību un apriti, nodrošina resursus. Nepieciešamības gadījumā vadītājs pieņem stratēģiskus lēmumus par turpmāko rīcību un atbalsta procesa korekcijām. Organizē pēckrīzes monitoringu.
	<i>Starpdisciplinārās komandas vadītājs</i>	Organizē starpdisciplinārās komandas darbību, nodrošina nepieciešamos resursus krīzes risināšanai, pārtrauga dokumentācijas atbilstību un informācijas apriti, kā arī organizē pēckrīzes monitoringu.
	<i>Sociālais darbinieks</i>	Atbildīgs par situācijas profesionālu izvērtēšanu un turpmāko atbalsta pasākumu koordinēšanu. Sociālais darbinieks veic riska līmeņa izvērtējumu, koordinē nepieciešamos Dzīvokļa pakalpojuma pasākumus un nodrošina sadarbību ar iesaistītajām institūcijām. Vajadzības gadījumā organizē starpinstitūciju sadarbību. Krīzes situācijas rezultātā sociālais darbinieks aktualizē jaunieša Atbalsta plānu.
	<i>Mentors, mācību atbalsta speciālists, karjeras prasmju speciālists</i>	Atpazīst riska situāciju. Krīzes situācijā sniedz jauniešiem psihoemocionālu atbalstu, palīdzot mazināt spriedzi un stabilizēt emocionālo stāvokli, nodrošina tūlītēju drošību, vajadzības gadījumā izsauc atbildīgos dienestus 112. Informē Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas vadītāju un/vai sociālo darbinieku. Sniedz praktiskas rīcības ieteikumus citiem starpdisciplinārās komandas locekļiem savas kompetences ietvaros un piedalās krīzes situācijas izvērtēšanā. Dokumentē notikumu.
	<i>Klīniskais psihologs</i>	Nodrošina profesionālu psiholoģisko atbalstu krīzes situācijas laikā un pēc tās. Psihologs sniedz metodiskas rekomendācijas starpdisciplinārai komandai par jaunieša emocionālās regulācijas atbalstīšanu, piedalās krīzes situācijas analīzē un palīdz noteikt turpmākos psiholoģiskā atbalsta virzienus. Piedalās krīzes izvērtēšanā.
	<i>Supervizors</i>	Sniedz psihoemocionālo atbalstu personālam. Veicina personāla iesaisti krīzes situācijas kopīgā pārvarēšanā trenējot krīzes menedžmenta prasmes.

<i>Dzīvokļa pakalpojuma progresa gala novērtējums</i>	Dzīvokļa pakalpojuma noslēgumā tiek veikts gala progresa novērtējums (Dzīvokļa pakalpojuma noslēguma vērtējums), kurā tiek apkopoti rezultāti, secinājumi un sniegti ieteikumi jauniešiem turpmākajam atbalstam. Gadījumos, ja noslēguma vērtējuma procesā tiek konstatēts, ka Dzīvokļa pakalpojumu nepieciešams turpināt, to iespējams pagarināt vēl uz 6 mēnešiem, par to informējot MA pakalpojuma starpprofesionāļu komandas speciālisti un deklarētās dzīvesvietas pašvaldības sociālo dienestu.. Noslēguma progresa vērtējuma sagatavošanā piedalās Dzīvokļa pakalpojuma administratīvā un starpdisciplinārā komanda. Gala novērtēšana tiek veikta gan no jaunieša paša skatupunkta, izmantojot pašnovērtējuma anketu (pielikums nr.3.), gan no pakalpojuma MA pakalpojuma starpprofesionāļu pamatkomandas perspektīvas, nodrošinot daudzpusīgu un līdzsvarotu izvērtējumu un strukturētu interviju ar jauniešu. Intervijas laikā tiek pārrunāts arī jaunieša sniegtais pašvērtējums un viņa skatījums uz katru no anketā ietvertajām kompetenču jomām. Anketas un intervija aptver būtiskākās kompetenču jomas – uzvedību, emocionālo pašregulāciju, atkarību riskus, patstāvīgas dzīves prasmes, izglītības un darba motivāciju, sociālās prasmes un integrāciju sabiedrībā. Intervijas rezultāti tiek izmantoti turpmākā atbalsta plānošanai un pārejas uz patstāvīgu dzīvi sagatavošanai. Novērtēšanas process ir balstīts uz cieņpilnu, nediskriminējošu un uz attīstību vērstu pieeju, uzsverot jaunieša stiprās puses un progresu, kā arī iesaistot pašu jauniešu savas situācijas izvērtēšanā. Iegūtie dati tiek apkopoti un analizēti, ievērojot konfidencialitātes prasības, un izmantoti arī Dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes pilnveidei un metodikas attīstībai. Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas noslēgumā sociālais darbinieks sagatavo kopsavilkuma pārskatu par jaunieša situācijas progresu, kurā tiek apkopoti speciālistu ieteikumi, rekomendācijas tālākām darbībām (pielikums nr. 4). Noslēdzoties Dzīvokļa pakalpojumam, sociālais darbinieks organizē tikšanos ar jauniešu un viņa likumisko pārstāvi, ja jauniešis ir nepilngadīgs, lai pārrunātu Dzīvokļa pakalpojumā sasniegto progresu un speciālistu izstrādātās rekomendācijas.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma pārtraukšana un priekšlaicīga izbeigšana</i>	Dzīvokļa pakalpojums var tikt pārtraukts pirms Atbalsta plāna noteiktā termiņa beigām gadījumos, ja, balstoties uz Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas izvērtējumu, tiek konstatēts, ka Dzīvokļa pakalpojuma turpināšana vairs neatbilst jaunieša labākajām interesēm, Dzīvokļa pakalpojuma mērķi objektīvi nav sasniegti, pastāv būtiski drošības riski jauniešiem, vai Dzīvokļa pakalpojuma sniedzējiem. Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšana var tikt izvērtēta gadījumos, ja: 1. jauniešis sistemātiski neievēro Dzīvokļa pakalpojuma iekšējās kārtības noteikumus (pielikums Nr.1); 2. jauniešis atsakās iesaistīties sadarbībā ar Dzīvokļa pakalpojuma komandu;

3. jaunieša uzvedība rada būtisku risku viņa paša vai citu personu drošībai;
4. jauniešim konstatēta aktīva atkarība (alkohola, narkotisko vielu vai procesu atkarība), kas būtiski traucē ikdienas funkcionēšanu un pārsniedz pakalpojuma sniegšanas iespējas.

Šādos gadījumos pirms lēmuma pieņemšanas tiek veikta situācijas papildu izvērtēšana, iesaistot MA pakalpojuma speciālistus un izvērtējot jauniešim piemērotākos turpmākos atbalsta risinājumus. Ja attiecināms, izvērtējot atkarību un ar tām saistīto uzvedības traucējumu smagumu, var tikt ņemti vērā starptautiski atzīti diagnostiskie kritēriji, tostarp Slimību profilakses un kontroles centra uzturētā SSK-10 klasifikācija.

Gadījumos, ja ir saņemts jaunieša (ja pilngadīgs) vai jaunieša likumiskā pārstāvja rakstisks iesniegums ar pamatotiem iemesliem par Dzīvokļa pakalpojuma pārtraukšanu, MA pakalpojuma komanda izvērtē, vai Dzīvokļa pakalpojums:

1. tiek apturēts uz laiku, ja pastāv pārejoši, objektīvi apstākļi un jauniešis izsaka vēlmi turpināt dalību Dzīvokļa pakalpojumā pēc šķēršļu novēršanas (piem., atrašanās ārstēšanas iestādē, tuvinieka zaudējums u.c. gadījumi);
2. tiek pārtraukts, ja apstākļi ir ilglaicīgi (vairāk kā 3 mēneši) vai dalības turpināšana nav iespējama (piemēram, dzīves vietas maiņa).

Ja Dzīvokļa pakalpojums ir apturēts uz laiku, pēc šķēršļu novēršanas, jauniešis var atsākt dalību Dzīvokļa pakalpojumā bez atkārtotas pilnas izvērtēšanas, turpinot īstenot Atbalsta plānā noteikto. Ja izvērtējot aktuālo situāciju ir nepieciešami Atbalsta plāna precizējumi, tad MA komanda tos veic.

Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanai pārkāpumu gadījumos tiek piemērota sekojoša kārtība vai procedūra:

1. Izbeigšanas pamatotības izvērtēšana - lēmums par Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanu tiek pieņemts pēc Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas izvērtējuma, iesaistot arī MA pakalpojuma komandu, tai skaitā nepieciešamības gadījumā iesaistot citus speciālistus (piemēram, no ārstniecības iestādēm, sociālā dienesta). Tas nodrošina jaunieša vajadzību visaptverošu izvērtēšanu un alternatīvu risinājumu meklēšanu pirms Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanas. Lai kritēriji un nosacījumi būtu pārskatāmi, kā arī Dzīvokļa pakalpojuma pārtraukšana pirms termiņa beigām ir pamatota.
2. Dzīvokļa pakalpojuma pārtraukšanas gadījumā:
 - 2.1. 3 (trīs) darba dienu laikā tiek paziņots jauniešim, likumiskajam pārstāvim, ja attiecināms un jaunieša deklarētās dzīves vietas pašvaldības sociālajam dienestam par MA pakalpojuma izbeigšanu tai skaitā izbeigšanas pamatojumu;
 - 2.2. 10 (desmit) darba dienu laikā jauniešim, likumiskajam pārstāvim, ja attiecināms un jaunieša deklarētās dzīvesvietas

	pašvaldības sociālajam dienestam tiek nosūtīti ieteikumi un rekomendācijas turpmākā atbalsta sniegšanai. Pirms Dzīvokļa pakalpojuma pārtraukšanas tiek piemērota pakāpeniska brīdinājuma un izvērtēšanas sistēma, kuras mērķis ir dot iespēju koriģēt uzvedību, stiprināt sadarbību un novērst priekšlaicīgu Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanu, ja tas ir jaunieša interesēs. Brīdinājuma sistēma un rīcība jauniešiem, kas saņem Dzīvokļa pakalpojumu. Brīdinājuma sistēma tiek īstenota strukturēti: 1. tūlītēju situācijas izvērtēšanu ikdienas dzīves kontekstā, 2. skaidru uzvedības robežu noteikšanu un atkārtotu pārrunāšanu, 3. pakāpenisku brīdinājumu sistēmu (mutisku, atkārtotu ar vienošanos, dokumentētu), 4. Atbalsta plāna un ikdienas funkcionēšanas izvērtēšanu un nepieciešamo korekciju noteikšanu, 5. informācijas nodošanu atbildīgajām iestādēm, ja pastāv ilgstoši vai būtiski iekšējās kārtības noteikumu pārkāpumi. Lai nodrošinātu samērīgu, caurspīdīgu un profesionāli pamatotu rīcību, Dzīvokļa pakalpojuma noteikumu pārkāpumi tiek iedalīti pēc smaguma pakāpes. Vieglāku pārkāpumu gadījumā (brīdinājuma kategorija), piemēram, neregulāras atbalsta aktivitāšu apmeklēšanas, biežas kavēšanās bez pamatota iemesla, nepietiekamas iesaistes ikdienas pienākumu izpildē vai pasīvas sadarbības ar atbalsta personām, process sākas ar mutisku brīdinājumu. Brīdinājuma periodā ar jauniešiem tiek organizētas strukturētas individuālas sarunas (ne retāk kā reizi nedēļā), kā arī, atbilstoši vajadzībām, var tikt piesaistīti papildu speciālisti (piemēram, atkarību speciālists), nodrošinātas papildu tikšanās ar mentoru vai citas mērķētas atbalsta aktivitātes. Jauniešiem atsakoties no sadarbības vai nepiedaloties noteiktajās aktivitātēs bez objektīva iemesla, tas tiek fiksēts un situācija tiek izvērtēta. Vienošanās par turpmāko rīcību obligāti tiek apspriestas ar MA pakalpojuma starpprofesionāļu komandu, lai nodrošinātu vienotu, profesionāli pamatotu un samērīgu pieeju. Smagu pārkāpumu gadījumā (tūlītējas pārtraukšanas kategorija), kas tieši apdraud jaunieša vai citu personu drošību, Dzīvokļa pakalpojums var tikt izbeigts nekavējoties. Pie šādiem pārkāpumiem pieskaitāma turpināta vielu lietošana dzīvoklī vai tās ietekmē, agresīva vai vardarbīga uzvedība, apzināta drošības noteikumu ignorēšana, patvaļīga prombūtne bez informēšanas par atrašanās vietu, kā arī atkārtota atteikšanās
--	--

	sadarboties ar atbalsta komandu. Šādos gadījumos nekavējoties tiek aktivizēti atbilstošie aizsardzības mehānismi, tostarp informēta bāriņtiesa, sociālais dienests vai citi atbildīgie dienesti saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumu. Lēmums par Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanu tiek pieņemts, balstoties uz MA pakalpojuma starpprofesionāļu komandas izvērtējumu, sasaucot komandas sanākumi ne vēlāk kā 48 stundu laikā pēc riska konstatēšanas. MA pakalpojuma komanda sagatavoto rekomendācijas, kas var ietvert īslaicīgu atbalstu līdz 1–2 nedēļām, alternatīva pakalpojuma piesaisti vai citas drošas dzīvesvietas risinājumu (sadarbībā ar jaunieša deklarētās dzīvesvietas pašvaldību). Visa procesa dokumentācija ir obligāta, nodrošinot caurspīdīgumu, juridisko korektumu un jaunieša tiesību aizsardzību. Ja jauniešis ir sasniedzis 18 gadu vecumu, atbildīgie dienesti (piemēram, bāriņtiesa) netiek iesaistīti, izņemot gadījumus, kad to nosaka citi normatīvie akti. Šādās situācijās tiek informēts attiecīgais sociālais dienests vai cita kompetentā institūcija, kā arī, ja nepieciešams, neatliekamās palīdzības dienesti. Rīcība tiek noteikta, respektējot pilngadīgas personas tiesības un pašnoteikšanos, vienlaikus nodrošinot drošību.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšana</i>	Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšana jauniešiem no 16 gadu vecuma tiek īstenota individuāli, balstoties uz jaunieša drošību, funkcionēšanas līmeni, sasniegto progresu un spēju turpināt dzīvi ārpus Dzīvokļa pakalpojuma. Izvērtēšanā tiek ņemti vērā jaunieša pašregulācijas rādītāji, ikdienas dzīves prasmes, motivācija izglītībā vai nodarbinātībā, kā arī sadarbība ar Dzīvokļa pakalpojuma komandu. Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšana var notikt pirms sākotnēji plānotā termiņa, ja konstatēta stabila pozitīva dinamika un Atbalsta plāna mērķis ir sasniegts, piemēram, jauniešis spēj patstāvīgi organizēt ikdienu, jauniešis ir sasniedzis pilngadību un iesaistījies nodarbinātībā, kur pats uztur regulāru darba režīmu un spēj sevi apgādāt, ievēro noteikumus un demonstrē atbildīgu lēmumu pieņemšanu. Šajā gadījumā Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanu var iniciēt arī pats jauniešis, iesniedzot rakstisku iesniegumu MA pakalpojuma vadītājam, kas tiek izskatīts MA pakalpojuma organizētā sanāsmē. Pēc Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanas Dzīvokļa papakalpojuma sociālais darbinieks apkopo Dzīvokļa pakalpojuma speciālistu sniegtās rekomendācijas, kas ir iekļautas Pārejas plānā (Pielikums Nr.5) turpmākajam atbalstam un nosūta MA pakalpojuma vadītājam. Pēc to saņemšanas MA starpprofesionāļu pakalpojuma komanda tās izskata un iekļauj rekomendācijās turpmākam atbalstam. Nepieciešamības

gadījumā **rekomendācijās pašvaldībai** tiek iekļauts aicinājums nodrošināt sekojošu atbalstu - mentors turpina komunikāciju ar jauniem un sniedz atbalstu, ja nepieciešams piesaista citus pakalpojuma speciālistus, lai nodrošinātu Dzīvokļa pakalpojuma sniegtā atbalsta pēctecību, ar uzraudzību līdz sešiem mēnešiem, lai veicinātu stabilu pāreju uz patstāvīgu dzīvi un mazinātu recidīva riskus.

Iestāžu iesaiste Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanas procesā

Atkarībā no jaunieša situācijas un identificētajiem riskiem Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanas procesā vai tūlīt pēc tā var tikt iesaistītas citas atbildīgās iestādes.

Bāriņtiesa tiek informēta un iesaistīta gadījumos, kad jauniešis ir nepilngadīgs un:

1. pastāv vai tiek konstatēts apdraudējums jaunieša drošībai, veselībai vai attīstībai;
2. nepieciešama jaunieša tiesību vai interešu aizsardzība ārpus Dzīvokļa pakalpojuma ietvara;
3. nepieciešams pieņemt lēmumus par aprūpes, aizgādības vai saskarsmes jautājumiem;
4. Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšana var ietekmēt jaunieša dzīvesvietu vai aprūpes formu.

Pašvaldības sociālais dienests tiek iesaistīts gadījumos, kad:

1. nepieciešams nodrošināt turpmāku sociālo atbalstu, sociālos pakalpojumus vai materiālo palīdzību;
2. nepieciešama atbalsta koordinācija pēc Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanas.

Nepieciešamības gadījumā tiek iesaistītas arī citas iestādes (izglītības iestādes, veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji, Valsts policija u.c.), ievērojot normatīvo aktu prasības un jaunieša labākās intereses.

Rekomendācijas turpmākajam darbam ar jauniem

Noslēdzot Dzīvokļa pakalpojumu, sociālais darbinieks sagatavo pārskatu par sniegto Dzīvokļa pakalpojumu un rakstiskas rekomendācijas turpmākajam darbam ar jauniem, kurās ietver:

1. Dzīvokļa pakalpojuma mērķi un jaunieša grūtību/situācijas raksturojumu;
2. pavadīto laiku Dzīvokļa pakalpojumā;
3. nodrošinātos pakalpojumus, to apjomu;
4. kopsavilkumu par Dzīvokļa pakalpojuma procesa gaitu un sasniegto progresu;
5. identificētās jaunieša stiprās puses, resursus un aizsargfaktoros;
6. jomas, kurās nepieciešams turpināt atbalstu vai uzraudzību;
7. ieteikumus atbilstošu pakalpojumu vai intervences formu nodrošināšanai;
8. rekomendācijas sadarbībai ar ģimeni, izglītības iestādi un citām iesaistītajām pusēm;
9. pārejas plāns (skat. Pielikums Nr.5).

	Rekomendācijas par turpmāko atbalstu tiek nodotas jaunieša likumiskajam pārstāvim, ja jaunietis ir nepilngadīgs, deklarētās dzīvesvietas pašvaldības sociālajam dienestam un pēc nepieciešamības atbildīgajām iestādēm, ja tas ir atbilstoši jaunieša vecumam un briedumam, arī pašam jauniešim, veicinot līdzdalību un atbildību par turpmāko attīstības ceļu.
<i>Pārejas plāns Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros</i>	Pēc Dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanas Dzīvokļa pakalpojuma sociālais darbinieks apkopo Dzīvokļa pakalpojuma speciālistu sniegtās rekomendācijas un kopā ar Pārejas plānu (Pielikums Nr.5) nosūta MA pakalpojuma vadītājam. Pārejas plāna mērķis ir nodrošināt pakāpenisku, drošu un pēctecīgu jaunieša pāreju no Dzīvokļa pakalpojuma uz patstāvīgāku dzīvi, citu atbalsta formu vai dzīvi sabiedrībā ar mazāku profesionālā atbalsta intensitāti. Pārejas plāns palīdz mazināt atkārtotu sociālās atstumtības, uzvedības vai atkarību risku iespējamību, vienlaikus stiprinot jaunieša sociālo funkcionēšanu, patstāvību un spēju izmantot sabiedrībā pieejamos resursus. Pārejas plāns tiek izstrādāts individuāli katram jauniešim, balstoties: 1. sākotnējā un atkārtotā izvērtējumā; 2. Atbalsta plānā noteiktajos mērķos; 3. jaunieša funkcionēšanas dinamikā; 4. sociālās integrācijas līmenī; 5. jaunieša motivācijā un gatavībā patstāvīgākai dzīvei; 6. starpdisciplinārās komandas rekomendācijās. Pārejas plāna izstrāde tiek uzsākta savlaicīgi — vēl pirms Dzīvokļa pakalpojuma noslēguma posma — un tiek īstenota sadarbībā ar jauniešu, speciālistu komandu un iesaistītajām institūcijām. Pārejas plāna galvenie virzieni 1. Patstāvīgas dzīves prasmju nostiprināšana Pārejas procesā tiek stiprinātas jaunieša spējas: 1. organizēt savu ikdienu; 2. plānot budžetu un finanšu izdevumus; 3. uzturēt dzīvesvietu; 4. gatavot ēdienu; 5. pārvaldīt dokumentus un pakalpojumus; 6. ievērot dienas režīmu; 7. pieņemt atbildīgus lēmumus; 8. risināt sadzīviskas problēmsituācijas. 2. Sociālās funkcionēšanas stiprināšana Pārejas procesā tiek attīstītas: 1. komunikācijas prasmes; 2. konfliktu risināšanas prasmes; 3. pašregulācijas prasmes; 4. palīdzības lūgšanas prasmes; 5. sociālās integrācijas un līdzdalības prasmes;

6. drošu sociālo attiecību veidošanas prasmes.

Īpaša uzmanība tiek pievērsta sociālās izolācijas, antisociālas uzvedības un atkarību risku mazināšanai.

3. Izglītības un nodarbinātības atbalsts

Pārejas plāna ietvaros tiek:

1. nodrošināts atbalsts izglītības turpināšanai, ja attiecināms;
2. attīstītas darba meklēšanas prasmes;
3. sagatavots CV un motivācijas vēstules;
4. organizētas karjeras konsultācijas;
5. veicināta iesaiste nodarbinātībā;
6. stiprināta motivācija profesionālajai attīstībai.

Nepieciešamības gadījumā tiek organizēta sadarbība ar:

1. izglītības iestādēm, ja attiecināms;
2. Nodarbinātības valsts aģentūru;
3. sociālajiem dienestiem;
4. darba devējiem;
5. nevalstiskajām organizācijām.

4. Dzīvesvietas plānošana pēc Dzīvokļa pakalpojuma

Pārejas procesā tiek izvērtētas un plānotas jaunieša dzīvesvietas iespējas pēc Dzīvokļa pakalpojuma noslēguma, izvērtējot:

1. dzīvošanu ģimenē;
2. patstāvīgu dzīvesvietu;
3. atbalstītu dzīvesvietu;
4. sociālo pakalpojumu iespējas;
5. citus sabiedrībā pieejamos resursus.

Dzīvesvietas plānošana tiek veikta savlaicīgi, lai nodrošinātu pakāpenisku un drošu pāreju.

5. Ārējo resursu un atbalsta tīkla stiprināšana

Pārejas plāna ietvaros tiek identificēti un aktivizēti jauniešiem pieejamie ārējie resursi:

1. ģimene un radnieki;
2. atbalsta personas;
3. sociālie dienesti;
4. ārstniecības iestādes;
5. izglītības iestādes;
6. nodarbinātības resursi;
7. sabiedriskās organizācijas;
8. mentori un citi atbalsta speciālisti.

Mērķis ir nodrošināt ilgtspējīgu atbalsta sistēmu pēc pakalpojuma noslēguma.

Pēc pakalpojuma atbalsts

Lai mazinātu atkārtotu risku iespējamību un nodrošinātu stabilāku pāreju uz patstāvīgu dzīvi, jauniešiem nepieciešamības gadījumā tiek nodrošināts pēc pakalpojuma atbalsts:

1. individuālas konsultācijas;
2. attālināts atbalsts (telefonsaruna);
3. krīzes situāciju konsultēšana;
4. starpinstitucionālā sadarbība;
5. motivējošas tikšanās;
6. atkārtota situācijas izvērtēšana noteiktos termiņos.

	Pēc pakalpojuma atbalsta intensitāte tiek noteikta individuāli, izvērtējot jaunieša funkcionēšanu un sociālo risku līmeni. Pārejas plāna izvērtēšana Pārejas plāna īstenošanas laikā starpdisciplinārā komanda regulāri izvērtē: 1. jaunieša progresu; 2. funkcionēšanas izmaiņas; 3. patstāvības līmeni; 4. sociālās iekļaušanās dinamiku; 5. nepieciešamību pēc papildu atbalsta vai izmaiņām plānā. Nepieciešamības gadījumā pārejas plāns tiek aktualizēts, pielāgojot to jaunieša aktuālajām vajadzībām un situācijai.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas kvalitātes un rezultātu novērtēšana</i>	Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas kvalitātes un rezultātu novērtēšanai ir izstrādāta anketa (skat. Pielikumu nr. 6), kuru aizpilda Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārā komanda (sociālais darbinieks, klīniskais psihologs, mentors, karjeras prasmju speciālists, mācību atbalsta speciālists u.c. jomu speciālisti pēc nepieciešamības, kas ir Dzīvokļa pakalpojumā iesaistīti) beidzot sniegt Dzīvokļa pakalpojumu. Datu apkopošana un izmantošana Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas novērtējuma anketā ļauj: 1. izvērtēt Dzīvokļa pakalpojuma ietekmi uz jaunieša funkcionēšanu; 2. pilnveidot atbalsta pakalpojuma starpdisciplinārās komandas darba koordināciju un kvalitāti; 3. veidot uz datiem balstītu atgriezeniskās saites sistēmu Dzīvokļa pakalpojuma pilnveidei; 4. nodrošināt profesionālu caurskatāmību un atbildību par sniegtā Dzīvokļa pakalpojuma rezultātiem; 5. stiprināt uz pierādījumiem balstītu praksi sociālās rehabilitācijas jomā darbā ar jauniešiem.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas kvalitātes novērtēšana</i>	Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas kvalitātes novērtēšanai ir izstrādātas 3 anketas (skat. pielikumus Nr.6, 7, un 8), kuras aizpilda, speciālisti, piesaistes persona un jauniets patstāvīgi vai ar mentora atbalstu. Pakalpojuma novērtēšana palīdzēs: 1. redzēt reālu jaunieša attīstības dinamiku, izvērtētu izmaiņas jaunieša emocionālajā stāvoklī, motivācijā un pašregulācijas spējās laika gaitā; 2. identificēt iespējamās neatbilstības starp Atbalsta plānā noteiktajiem mērķiem un jaunieša reālo pieredzi Dzīvokļa pakalpojuma laikā; 3. stiprināt jaunieša un speciālistu sadarbību;

	4. nodrošināt profesionāli pamatotu lēmumu pieņemšanu ņemot vērā jaunieša viedokli; 5. veidot ilgtspējīgu un uz pierādījumiem balstītu praksi, savlaicīgi pamanīt riskus, pretestību vai atbalsta intensitātes neatbilstību. Dzīvokļa pakalpojuma sociālais darbinieks apkopo un analizē anketas datus, kas sniedz bērna subjektīvo skatījumu uz Dzīvokļa pakalpojuma procesa dinamiku, pašsajūtu, iesaistes līmeni un uztverto atbalsta atbilstību individuālajam Atbalsta plānam. Apkopotie pašnovērtējuma dati no bērna, kā arī no piesaistes personas tiek integrēti Dzīvokļa pakalpojuma saņemšanas noslēguma izvērtējumā, kas tiek nosūtīts MA pakalpojuma vadītājam Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas laikā jaunieša progresu novērtējums (skat. Pielikums Nr.4. “Jaunieša situācijas progresu novērtēšanas anketa” (aizpildāms uzsākot sadarbību, gan starpizvērtēšanā 1.posmā reizi 2 mēnešos, vēlāk ne retāk kā reizi sešos mēnešos, gan Dzīvokļa pakalpojumam noslēdzoties.) Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas kvalitātes novērtējums tiek veikts noslēdzoties Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanai.
--	---

5. Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas risku vadība un krīžu vadība

Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros risku vadība tiek īstenota kā sistemātisks un integrēts process, kas balstās starpdisciplinārā sadarbībā, savlaicīgā informācijas apmaiņā un konsekventā profesionālā rīcībā. Ņemot vērā bērnu ar emocionālām, uzvedības un sociālām grūtībām funkcionēšanas īpatnības, riski netiek skatīti kā izolēti incidenti, bet kā dinamiskas situācijas, kuru savlaicīga atpazīšana un mazināšana iespējama koordinētā komandas darbā. Efektīva sadarbība starp speciālistiem ir būtisks preventīvs mehānisms jaunieša drošības, stabilitātes un atbalsta pakalpojuma procesa nepārtrauktības nodrošināšanai.

Atbalsta pakalpojuma riska vadības mērķis ir savlaicīgi identificēt, mazināt un novērst riskus (aprakstīti 5.1. tabula), lai Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas procesā novērstu grūtības un nodrošinātu kvalitāti un nepārtrauktību, kā arī veicinātu atbalsta pakalpojuma atbilstību jaunieša vajadzībām.

5.1. tabula. "Prognozējamie Atbalsta pakalpojuma riski un to menedžments"

Riski	Indikatori	Risku novēršanas uzdevumi
<i>Drošas vides risks</i>	Grūtības izveidot sadarbības aliansi ar jaunieši Vāja jaunieša motivācija. Noteikumu pārkāpumi. Konflikta situācijas. Izteikti jaunieša uzvedības pārkāpumi un atkarību riski.	Specifisko vajadzību noteikšana un atbalsta pakalpojuma pielāgošana. Vides resursu iesaiste. Konflikta situāciju/incidentu analīze. Regulāra jaunieša apmierinātības noteikšana.
<i>Personāla sadarbības risks</i>	Izdegšana. Nepietiekama profesionālā kvalifikācija, t.sk. profesionālo viedokļu atšķirības, nekonsekvence. Personāla mainība. Konflikta situācijas darba vidē.	Vienotas pieejas veidošana. Regulāras sapulces, kovīzijas, supervīzijas. Apmācību organizēšana izpratnes veicināšanai. Motivācijas veicināšanas pasākumi.
<i>Operatīvie riski</i>	Neparedzētu situāciju rašanās. Nav skaidrs risku vadības modelis. Procedūru un rīku trūkums.	Riska reģistrs. Speciālistu sadarbības risku vadības modeļa izstrāde. Operatīvās reaģēšanas/ rīcības plāns riska situācijās (suicīda, vielu lietošanas, pastiprinātas agresijas gadījumos).
<i>Finanšu riski</i>	Nepietiekams finansējums, daudz neparedzēti izdevumi. Neprecizitātes finanšu aprēķinos.	Detalizēta ikmēneša budžeta monitorings. Regulāras projekta administratīvās sapulces finanšu pārlūkam. Trīs līmeņu izmaksu aprēķins.

<i>Administratīvie riski</i>	Neregulāra informācijas apmaiņa un viedokļu atšķirības starp pakalpojumu līmeņiem Nepietiekama pakalpojumu līmeņu sasaiste. Sadarbības grūtības ar iesaistītajām pašvaldībām.	Regulāru administratīvo sanāksmju organizēšana. Dzīvokļa pakalpojuma vadlīniju realizēšanas praksē pastāvīga monitorēšana un pilnveidošana atbilstoši nepieciešamībai. Dalība pašvaldību institūciju sanāksmēs pēc nepieciešamības.
<i>Juridiskie riski</i>	Normatīvo aktu neatbilstība vai iztrūkums. Datu aizsardzības pārkāpumi.	Datu aizsardzības speciālista un jurista pastāvīga iesaiste. Konfidencialitātes ievērošana. Ieteikumi normatīvo aktu pilnveidei.
<i>Starpdisciplinārie riski</i>	Nepietiekama iesaistīto nozaru informācija par Dzīvokļa pakalpojumu. Viedokļu atšķirības starp nozaru pārstāvjiem par Dzīvokļa pakalpojuma koncepciju un saturu.	Regulāras sadarbības veidošana ar projekta uzraudzības darba grupu. Dalība konferencēs, darba grupās, starpdisciplinārās sanāksmēs, informēšana par atbalsta pakalpojumu. STIS organizēšana Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros pēc vajadzības.
<i>Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas risks</i>	Nepietiekama jaunieša līdzdalība Dzīvokļa pakalpojuma procesā. Atbalsta plānā noteikto mērķu nesasniegšana. Neregulāra speciālistu iesaiste vai sadarbības pārtraukumi. Zema pakalpojuma pieejamība vai nepietiekama pēctecība pēc pakalpojuma noslēguma.	Regulāra Atbalsta plāna pārskatīšana un pielāgošana jaunieša vajadzībām. Jaunieša motivēšanas un iesaistes stiprināšana. Starpdisciplinārās sadarbības koordinēšana un atbildību precizēšana. Pēctecīga atbalsta un ārējo resursu piesaistes nodrošināšana pēc Dzīvokļa pakalpojuma noslēguma. Pārejas plāna izveide.

Riska vadības procesa fāzes

- **Risku identificēšana** – potenciālo risku savlaicīga atpazīšana, balstoties uz jaunieša uzvedības, emocionālā stāvokļa un vides faktoru novērojumiem.
- **Risku novērtēšana** – identificēto risku analīze, nosakot to iespējamību, ietekmes pakāpi un nepieciešamo reakcijas līmeni.
- **Risku mazināšana (preventīvo pasākumu īstenošana)** – mērķtiecīgu preventīvu un korektīvu pasākumu plānošana un īstenošana, lai samazinātu risku ietekmi vai novērstu to attīstību.
- **Risku uzraudzība (monitorings)** – regulāra risku dinamikas novērošana un izvērtēšana, lai savlaicīgi identificētu izmaiņas un nepieciešamības gadījumā pielāgotu atbalsta pasākumus.

Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas speciālistu sadarbības risku vadības modeļa mērķis ir nodrošināt operatīvu un saskaņotu rīcību krīzes un riska situācijās definējot skaidras komandas

lomas un atbildības, kā arī nodrošināt konsekventu lēmumu pieņemšanu atbilstoši jaunieša vajadzībām.

Dzīvokļa pakalpojuma riska starpdisciplinārās vadības pamatprincipi ir sekojoši:

1. Jaunieša vajadzības kā prioritāte (droša vide, līdzvērtīga pieeja, pieņemšana, t.sk. jaunieša viedokļa uzklaušošana un respektēšana, jaunieša līdziesaiste lēmuma pieņemšanā);
2. Vienota izpratne par Dzīvokļa pakalpojuma mērķi, jaunieša vajadzībām, Dzīvokļa pakalpojuma saturu;
3. Profesionalitāte Dzīvokļa pakalpojuma nodrošināšanā (konfidencialitāte, profesionālās robežas, profesionālā ētika, profesionālās kompetences);
4. Profesionālās rīcības konsekvence (pakalpojumā veicamo lomu un uzdevumu apraksti, skaidri iekšējie noteikumi un krīzes rīcības algoritmi (attēli nr.5.1. un nr.5.2.), vienots profesionālās valodas lietojums);
5. Regulāra informācijas aprīte starp Dzīvokļa pakalpojumā iesaistītajiem speciālistiem - starpdisciplinārās komandas vienots darba čats WhatsApp lietotnē, supervīzijas 1 x mēnesī, iknedēļas starpdisciplinārās komandas kovīzijas, MA metodiskās kovīzijas 1 x mēnesī, operatīvās komandas sapulces 1 x nedēļā;
6. Strukturēta un regulāra informācijas aprīte starp pakalpojumu līmeņiem;
7. Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas speciālistu sadarbības risku vadības modelis;
8. Starpdisciplinārā sadarbība (regulāra informācijas apmaiņa ar iesaistītajām institūcijām);
9. Papildus apmācību nodrošināšana balstoties uz Dzīvokļa pakalpojuma prakses vajadzībām;
10. Regulāra risku izvērtēšana.

Krīzes situāciju risināšana Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros tiek organizēta trīs savstarpēji saistītos līmeņos: I līmenis - agrīnais brīdinājuma līmenis, II līmenis - paaugstināta riska līmenis un III līmenis - akūtais krīzes līmenis. Katrā līmenī tiek īstenota mērķtiecīga, pakāpeniska un atbilstoša rīcība, lai nodrošinātu jaunieša drošību, atbalsta pakalpojuma nepārtrauktību un Dzīvokļa pakalpojuma procesa kvalitāti. Neatkarīgi no krīzes līmeņa, informācijas aprīte un atbildīgo speciālistu savlaicīga iesaiste ir obligāts procesa elements. Katrā krīzes situācijā tiek nodrošināta MA pakalpojuma starpprofesionāļu pamatkomandas, Dzīvokļa pakalpojuma administratīvās un starpdisciplinārās komandas speciālistu savlaicīga informēšana, atbilstoši viņu kompetencei un atbildības jomai.

I līmenis – agrīnais brīdinājuma līmenis

Agrīnais brīdinājuma līmenis tiek aktivizēts, ja tiek novērotas pirmās pazīmes, kas liecina par iespējamu situācijas pasliktināšanos. Šajā līmenī galvenais mērķis ir savlaicīga reaģēšana un krīzes eskalācijas novēršana.

Par brīdinājuma signāliem uzskatāmas uzvedības izmaiņas, emocionālās pašregulācijas pasliktināšanās, impulsivitātes pieaugums, sadarbības samazināšanās, vielu lietošanas pazīmes, atkārtota noteikumu neievērošana vai kavēšanās atgriezties dzīvesvietā.

Šajā līmenī audzinātājs vai mentors veic situācijas fiksēšanu, sarunu ar jauniem, izmanto deeskalācijas un motivējošas metodes, kā arī informē sociālo darbinieku vai Dzīvokļa pakalpojuma vadītāju. Nepieciešamības gadījumā tiek veikti nelieli ikdienas struktūras vai atbalsta intensitātes pielāgojumi.

II līmenis – paaugstināta riska līmenis

Paaugstināta riska līmenis tiek piemērots, ja agrīnā brīdinājuma pasākumi nav efektīvi vai ja riska pazīmes kļūst izteiktākas un atkārtojas.

Šajā līmenī tiek konstatētas atkārtotas agresijas epizodes, apstiprināta vielu lietošana, izteikta emocionāla destabilizācija vai būtiska atteikšanās no sadarbības.

Par situāciju nekavējoties tiek informēts sociālais darbinieks vai Dzīvokļa pakalpojuma vadītājs. Tiek sasaukta starpdisciplinārā komanda, veikta padziļināta riska izvērtēšana, piesaistīti papildu speciālisti (klīniskais psihologs, atkarību speciālists), pārskatīts Atbalsta plāns un palielināta uzraudzība.

III līmenis – akūtais krīzes līmenis

Akūtais krīzes līmenis tiek aktivizēts situācijās, kas rada tiešu apdraudējumu jaunieša dzīvībai, veselībai vai citu personu drošībai.

Par akūtām krīzes situācijām tiek uzskatītas fiziskas vardarbības epizodes, paškaitējums vai suicīda mēģinājums, smaga agresija, akūta vielu lietošana ar veselības apdraudējumu, bēgšana no dzīvesvietas vai citi nopietni drošības pārkāpumi.

Šajā līmenī nekavējoties tiek nodrošināta visu personu drošība, izsaukta neatliekamā medicīniskā palīdzība vai Valsts policija, informēts Dzīvokļa pakalpojuma vadītājs un sociālais darbinieks, kā arī normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos, ja jauniešs ir nepilngadīgs – bāriņtiesa. Visa rīcība tiek atbilstoši dokumentēta. Tiek izmantots Drošības protokols (2. pielikums). Rīcības plāns pašnāvības riska gadījumā un vielu pārdozēšanas risku gadījumā ir atspoguļoti 5.1. un 5.2. attēlos.

Pēckrīzes līmenis – izvērtēšana un turpmākā rīcība

Pēckrīzes situācijās neatkarīgi no tās līmeņa tiek veikta pēckrīzes analīze starpdisciplinārās komandas ietvaros. Tiek izvērtēti krīzes cēloņi, izmantoto pasākumu efektivitāte un nepieciešamība veikt izmaiņas Atbalsta plānā, Dzīvokļa pakalpojuma intensitātē vai formātā, t.sk tiek lemts, vai jauniešim nav nepieciešama pakalpojuma maiņa (piem. Atbalsta pakalpojums ar audzinātāja iesaisti 24/7).

Šis līmenis nodrošina mērķtiecīgu turpmāko Dzīvokļa pakalpojuma risku mazināšanu un kvalitātes uzlabošanu ilgtermiņā.

5.1. attēls. Rīcības plāns pašnāvības riska gadījumā

5.2. attēls. Rīcības plāns vielu pārdozēšanas riska gadījumā

6. Izmaksu noteikšanas metodika un cenas aprēķins

Izmaksas aprēķinātas, pamatojoties uz “Dzīvokļa pakalpojuma apraksts un vadlīnijas (neaprobētā versija)” norādīto informāciju. Izmaksu aprēķins veidots Microsoft Excel formātā kā daudzlapu darba burtnīca (turpmāk – Burtnīca), kurā katra izmaksu kategorija ir strukturēta atsevišķā darba lapā, nodrošinot pārskatāmību un tajā ir viegli orientēties (skatīt pielikumu Nr.9). Burtnīca sastāv no trīspadsmit lapām.

- Saturs.
- lapa Nr.1 - Dzīvokļa pakalpojuma vienas vienības izmaksu aprēķins.
- lapa Nr.2 - Dzīvokļa pakalpojumam nepieciešamā finansējuma aprēķina kopsavilkums.
- lapa Nr.3 - Dzīvokļa pakalpojuma administratīvās komandas atlīdzības aprēķins.
- lapa Nr.4 - Dzīvokļa pakalpojuma starpprofesionāļu komandas atlīdzības aprēķins.
- lapa Nr.5 - Administrācijas telpu nomas, apsaimniekošanas un komunālo pakalpojumu izmaksu aprēķins.
- lapa Nr.6 - Jaunieša dzīvesvietas un uzturēšanās izmaksu aprēķins.
- lapa Nr.7 - Administrēšanas izmaksu (10%) aprēķins.
- lapa Nr.8 - Jaunieša mēneša izdevumu budžets.
- lapa Nr.9 - Tirgus izpēte – telpu nomas un komunālo maksājumu izmaksas.
- lapa Nr.10 - Dzīvesvietas iekārtošanas izmaksu tāme.
- lapa Nr.11 - Dzīvokļa (47 m²) īres un komunālo izdevumu aprēķins.
- lapa Nr.12 - Paraugs - Individuālais izmaksu plāns

Dzīvokļa pakalpojumam nepieciešamā finansējuma aprēķina kopsavilkumā (Burtnīcas lapa Nr.2) apkopotas visas izmaksu kategorijas, ļaujot ātri gūt priekšstatu par kopējo izmaksu struktūru.

Dzīvokļa pakalpojuma budžets: 1 142 945,00 EUR.

Sagatavotās Izmaksu tāmes kopsumma 1 142 706,75 EUR, vidējās izmaksas mēnesī 38 090,23 EUR.

Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas laiks: 30 mēneši.

Sasniedzamais rezultatīvais rādītājs: pieci jaunieši.

6.1. Izmaksu kategorijas apraksts un pamatojums

6.1. tabula. Izmaksu kategoriju apraksts un pamatojums

Izmaksu kategorijas nosaukums	Izmaksu kategorijas apraksts un pamatojums
Dzīvokļa pakalpojuma administratīvās un starppdisciplinārās komandas izmaksas	Dzīvokļa pakalpojuma izmaksu tāmē atlīdzība tiek noteikta saskaņā ar “Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumu” (turpmāk – Atlīdzības likums), 26.04.2022. Ministru kabineta noteikumiem Nr. 262 “Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs,

amatu klasifikācijas un amatu apraksta izstrādāšanas kārtība” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 262) un pēc vienas vienības izmaksu principa. Saskaņā ar Atlīdzības likuma 3. pantu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzību veido:

- darba samaksa (mēnešalga, piemaksas, prēmijas un naudas balvas);
- sociālās garantijas (pabalsti, kompensācijas, apdrošināšana un likumā noteikto izdevumu segšana);
- atvaļinājumi.

Dzīvokļa pakalpojuma **administratīvās komandas** atlīdzības lielums noteikts atbilstoši MK noteikumiem Nr.262, pielīdzinot Personu apvienības pieredzei un pieejamajam finansējumam. Dzīvokļa pakalpojuma administratīvās komandas atlīdzība:

1. **Dzīvokļa pakalpojuma vadītājs** - klasificēts 39.1 apakšsaimē “Projektu vadība un īstenošana” III līmenis, piemērojot 10. mēnešalgu grupu. Atlīdzība - bruto alga 2190 EUR.

2. **Starpdisciplinārās komandas vadītājs** - klasificēts 39.1 apakšsaimē “Projektu vadība un īstenošana” IIA līmenis, piemērojot 9. mēnešalgu grupu. Atlīdzība - bruto alga 1900 EUR.

3. **Saimniecības pārziņa amats** saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 262 klasificējas 3. saimē “Apsaimniekošana” II līmenī, kam piemērojama – 7. mēnešalgu grupa. Atlīdzība - bruto alga 1200 EUR.

4. **Finansists/grāmatvedis** - klasificēts 15.1 apakšsaimē “Finanšu analīze un vadība valsts iestādēs” III līmenis, piemērojot 10. mēnešalgu grupu. Atlīdzība - bruto alga 1750 EUR.

5. **Datu aizsardzības speciālists** - klasificēts 19. apakšsaimē “Iestāžu drošība” III līmenis, piemērojot 10. mēnešalgu grupu. Atlīdzība - bruto alga 1750 EUR.

Darbinieku noslodze un atlīdzības apmērs skatāms Burtnīcas lapā Nr.3.

Dzīvokļa pakalpojuma atbalsta **starpdisciplinārās komandas** atlīdzības izmaksu tāmē iekļautā atlīdzība atbilst Atlīdzības likumā noteiktajai darba samaksai par attiecīgā darbinieka faktiski veikto darbu. Nosakot darbinieka atlīdzību, veikta statistikas datu analīze Valsts ieņēmumu dienesta mājas lapā sadaļā “Informācija par darba vietām 2025.gadā atbilstoši profesiju klasifikatoram” (skatīt 6.2.tabulu), kā arī ņemta vērā Personu apvienības praktiskā pieredze un pielāgota pieejamajiem resursiem.

Atlīdzība **Mentoram** pielīdzināta kategorijai “263501 Sociālais DARBINIEKS” ar stundas tarifa likmi 11,09 EUR.

Atlīdzība **Mācību atbalsta speciālistam** pielīdzināta kategorijai “235203 Speciālais PEDAGOGS”.

	Atlīdzība Karjeras prasmju speciālistam pielīdzināta kategorijai “235915 PEDAGOGS Karjeras konsultants”. Darbinieku noslodze un atlīdzības apmērs skatāms Burtnīcas lapā Nr.4. Pamatojoties uz “Darba likuma” prasībām un grāmatvedības praksi, izmaksās iekļautas atvaļinājuma rezerves ar koeficientu 8% (20 atvaļinājuma dienas /250 darba dienas x 100). Pārējos ar personālu saistītos izdevumus maksās no finansējuma “Administratīvās izmaksas 10%” (Burtnīcas lapa Nr.7).
Papildu speciālistu izmaksas	Dzīvokļa pakalpojuma piesaistīto speciālistu izmaksas aprēķina pēc vienas vienības izmaksu principa, kurā finansējums tiek noteikts par faktiski sniegto Dzīvokļa pakalpojumu apjomu. Piesaistīto speciālistu konsultāciju apjoms nav iepriekš fiksēts un katram jauniem var atšķirties atkarībā no individuālajām vajadzībām. Tirgū pieejamo speciālistu konsultāciju vidējā cena ir 48,88 EUR par konsultāciju (skatīt 6.3. tabulu). Šī cena noteikta, analizējot ārstniecības iestāžu maksas pakalpojumu cenrāžus un Personu apvienības praktisko pieredzi. Pamatojoties uz veikto tirgus cenu analīzi un administratīvās piemērošanas vienkāršošanas nolūkā, konsultācijas vienas vienības cena Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros noteikta 50,00 EUR stundā (60 minūtes), noapaļojot aprēķināto vidējo cenu līdz pilnam eiro apmēram. Aprēķinos tiek piemērota vienota konsultācijas cena neatkarīgi no tā, kurš speciālists nodrošina konsultāciju Dzīvokļa pakalpojuma ietvaros. Šāda pieeja izvēlēta metodoloģisku apsvērumu dēļ, jo Dzīvokļa pakalpojuma plānošanas posmā nav iespējams precīzi prognozēt katras profesijas speciālistu konsultāciju apjomu. Vienotas cenas izmantošana nodrošina vienotu izmaksu aprēķināšanas principu un atvieglo Dzīvokļa pakalpojuma izmaksu plānošanu. Vienlaikus Personu apvienība savā iekšējā atlīdzības sistēmā var noteikt atšķirīgu samaksu dažādu profesiju speciālistiem atbilstoši viņu kvalifikācijai, kompetencei un darba tirgus situācijai. Tas ļauj Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas laikā elastīgi pielāgot iesaistīto speciālistu sastāvu jaunieša individuālajām vajadzībām, vienlaikus saglabājot kopējo konsultāciju izmaksu līmeni atbilstoši aprēķinos noteiktajai vidējai cenai. Šāds finansēšanas modelis ir plaši atzīts sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu iepirkumā kā efektīvs instruments resursu racionālai izmantošanai.
Telpu nomas, dzīvokļa īres,	Telpu nomas maksa un komunālie izdevumi (piemēram, elektrība, ūdens, apkure, interneta pieslēgums u.c.) ir būtiskas izmaksu

apsaimniekošanas un komunālo pakalpojumu izmaksas	komponentes, kas tieši ietekmē Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas procesu. Organizācijām, kas atbilst sabiedriskā labuma organizācijas statusam vai sociālā uzņēmuma statusam, pašvaldībās ir iespēja saņemt bezatlīdzības lietošanā tās mantu. Šis mehānisms balstās uz Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumu (5. pants), kas atļauj publiskas personas (t.sk. pašvaldību) mantu nodot bezatlīdzības lietošanā sabiedriskā labuma organizācijām un sociālajiem uzņēmumiem (izņēmums no vispārējā aizlieguma). Tas ir vienāds visā Latvijā, bet katra pašvaldība pati lemj par konkrētiem gadījumiem savā domē. Primāri Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas laikā tiks izskatīta iespēja administratīvajām un Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas vajadzībām iegūt telpas bezatlīdzības lietošanā. Telpu izmaksas (Burtnīcas lapa Nr.5) ir norādītas atbilstoši Tirgus izpētē iegūtajai informācijai (Burtnīcas lapa Nr.9), kā arī Personu apvienības faktiskajām izmaksām par telpu nomu, apsaimniekošanas un komunālajiem izdevumiem. Dzīvokļa pakalpojuma nodrošināšanai mājokļa īres, apsaimniekošanas un komunālo izdevumu izmaksas aprēķinātas pamatojoties uz Tirgus izpētē iegūto informāciju (Burtnīcas lapa Nr.11). Dzīvokli Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas laikā paredzēts apdrošināt.
Telpu aprīkojuma izmaksas	Telpu aprīkojuma izdevumi ir būtiska izmaksu sastāvdaļa, kas nodrošina Dzīvokļa pakalpojuma nepārtrauktību un ilgtspēju. Dzīvokļa pakalpojuma aprobācijas laikā administratīvajām vajadzībām nepieciešamās telpu aprīkojuma izmaksas birojam segs no finansējuma “Administratīvās izmaksas 10%” (Burtnīcas lapa Nr.7). Dzīvesvietas iekārtošanas izmaksas Dzīvokļa pakalpojumā norādītas Burtnīcas lapā Nr.10. Izmaksu kategorijas var kombinēt, atkarībā no tā, kādas ir jaunieša aktuālās vajadzības un cik labiekārtots dzīvoklis būs pieejams Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas vajadzībām.
Jaunieša ikdienas izdevumi	Jaunieša ikdienas izdevumi ietver izdevumus jaunieša pamatvajadzību un ikdienas funkcionēšanas nodrošināšanai, tostarp: • pārtikas iegādei; • personīgās higiēnas preču iegādei; • sadzīves ķīmijas iegādei; • kabatas naudai; • transporta izdevumu segšanai; • mobilo sakaru pakalpojumu nodrošināšanai; • personīgo vajadzību nodrošināšanai; • brīvā laika aktivitātēm; • skolas piederumu un mācību materiālu iegādei; • apģērba un apavu iegādei; • grāmatu un digitālo resursu iegādei;

	• matu griešanas un citiem personīgās aprūpes izdevumiem; • neparedzētu izdevumu segšanai. Kopējie jaunieša ikdienas izdevumi vidēji mēnesī ir 509,83 EUR (skatīt 9. pielikuma Burtnīcas lapu Nr. 8), tai skaitā kabatas nauda 50 EUR mēnesī. Atsevišķu izdevumu kategoriju apjoms var tikt pielāgots atbilstoši jaunieša aktuālajām vajadzībām, iekļaujoties kopējā finansējuma apmērā un saglabājot atbalsta mērķi – nodrošināt jaunieša pamatvajadzības un veicināt viņa stabilu funkcionēšanu.
Transporta izmaksas	Transporta izmaksas, kas varētu rasties Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas laikā, tiks segtas no izmaksu pozīcijas “Administratīvās izmaksas 10%” (Burtnīcas lapa Nr.7), savukārt, jauniešiem paredzētās izmaksas iekļautas izmaksu pozīcijā “Jaunieša ikdienas izdevumi”(Burtnīcas lapa Nr.8).
Administratīvās izmaksas	Administratīvās izmaksas 10% no Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas izmaksām (Burtnīcas lapa Nr.7). Administratīvo izmaksu likme 10% no pakalpojuma kopējās summas ir plaši izmantots standartu vienkāršots aprēķins, kas balstās uz ilggadēju praksi un vidējiem rādītājiem dažādās nozarēs. Šī likme ļauj segt tādas netiešās izmaksas kā juridiskais atbalsts, speciālists bērnu tiesību jautājumos, personāla vadība, darbinieku apmācības izdevumi, biroja telpu uzturēšana un citas administratīvās funkcijas, kas nepieciešamas Dzīvokļa pakalpojuma veiksmīgai īstenošanai.

6.2.tabula. Informācija par darba vietām 2025.gadā atbilstoši profesiju klasifikatoram

Profesiju klasifikators	Vidējais atalgojums stundā 6 mēn. periodā, EUR	Amata saime un līmenis
263501 Sociālais DARBINIEKS/MENTORS	11,09	43.1.VI
263402 Klīniskais vai veselības PSIHOLOGS	16,06	43.2. II
235203 Speciālais PEDAGOGS	14,67	43.1. VA
235915 PEDAGOGS Karjeras konsultants	15.43	43.1. VA
515111 Saimniecības PĀRZINIS	6,92	2. II

6.3. tabula. Informācija no maksas pakalpojumu cenrāža dažādās ārstniecības iestādēs un Personu apvienības praktiskā pieredze

Speciālists/ iestāde	VSIA “Bērnu klīniskā universitātes slimnīca”	Slimnīca "Ģintermuiža"	SIA „Rīgas 1. slimnīca”	Personu apvienības praktiskā pieredze	Vidējās izmaksas, EUR
----------------------	--	------------------------	-------------------------	---------------------------------------	-----------------------

Klīniskais psihologs	60.00	50.00	40.00	60.00	52,50
Psihiatrs	50.00	50.00	65.00	70.00	58,75
Narkologs	60.00	50.00	-	60.00	60,00
Audiologopēds	40.00	-	40.00	40.00	40,00
Ergoterapeits	40.00	-	36.00	40.00	38,67
Fizioterapeits	40.00	-	50.00	40.00	43,33
Multiprofesionālās komandas speciālista* grupas nodarbības izmaksas vienam klientam	-	15.00	15.50	15.00	15,17
Speciālistu vienas individuālās konsultācijas vidējās izmaksas					48,88

*Kustību un deju terapeits, drāmas terapeits, mūzikas terapeits.

VSIA "Bērnu klīniskā universitātes slimnīca" ir lielākā specializētā bērnu daudzprofilu ārstniecības iestāde Latvijā.⁶⁸

Slimnīca "Ģintermuiža" nodrošināšana kvalitatīvu garīgās veselības aprūpes pakalpojumu un atkarības problēmu risināšanā.⁶⁹

SIA „Rīgas 1. slimnīca” nodrošina veselības aprūpes pakalpojumus gan bērniem, gan pieaugušajiem.⁷⁰

6.2. Vienas vienības izmaksas

Dzīvokļa pakalpojumā vienas vienības izmaksas aprēķins veidojas no piecām izmaksu kategorijām. Vienas vienības izmaksas aprēķinātas, balstoties uz Dzīvokļa pakalpojuma Izmaksu tāmē apstiprinātajiem pieņēmumiem, un nodrošina izmaksu pārredzamību, pārbaudāmību un pamatotību visā 30 mēnešu Dzīvokļa pakalpojuma sniegšanas periodā.

Dzīvokļa pakalpojumam ir noteikta **vienas vienības mērvienība** — viens jaunietis/ viens mēnesis (EUR/jaunietis/mēn.). Vienas vienības izmaksas aprēķinātas, mēneša kopējās izmaksas dalot ar Dzīvokļa pakalpojumā iesaistīto jauniešu skaitu. Jauniešu skaits noteikts atbilstoši starp BAC un Personu apvienību noslēgtajā līgumā noteiktajam rezultatīvajam rādītājam.

6.4.tabula. Dzīvokļa pakalpojuma vienas vienības izmaksu aprēķins

⁶⁸ Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas maksas pakalpojumu cenrādis, pieejams: <https://www.bkus.lv/lv/maksas-pakalpojumi>

⁶⁹ VSIA "Slimnīca "Ģintermuiža"" maksas pakalpojumu cenrādis, pieejams: <https://www.gintermuiza.lv/cenradis/>

⁷⁰ SIA "Rīgas 1.slimnīca" maksas pakalpojumu cenrādis, pieejams: <https://www.1slimnica.lv/cenradis/pacienta-lidzmaksajums/>

Nr.	Izmaksu kategorija	Atsauce uz Burtnīcas lapu	Kopējās izmaksas mēnesī (EUR)	Jauniešu skaits	Izmaksas uz 1 jaunieti mēnesī (EUR)	Īpatsvars (%)
1	Dzīvokļa pakalpojuma administratīvā komanda	Lapa Nr.3	7 651,96	5	1 530,39	50,41%
2	Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārā komanda	Lapa Nr.4	19 203,56	5	3 840,71	20,10%
3	Administratīvo telpu nomas un komunālo pakalpojumu izmaksas	Lapa Nr.5	1 814,92	5	362,98	15,64%
4	Jaunieša dzīvesvietas un uzturēšanās izmaksas	Lapa Nr.6	5 957,05	5	1 191,41	9,09%
5	Administrēšanas izmaksas (10%)	Lapa Nr.7	3 462,75	5	692,55	4,76%
Kopā			38 090,23	5	7 618,05	100%

Dzīvokļa pakalpojums — vienas vienības izmaksas (1 jaunietis / 1 mēnesis) — 7 618,05 EUR/jaunietis/mēn.

Lielāko daļu vienas vienības izmaksu veido **starpdisciplinātā komandas atlīdzības izmaksas** (50,41% jeb 3 840,71 EUR/jaunietis/mēn.), kas atspoguļo Dzīvokļa pakalpojuma pamatbūtību — individualizētu, daudznazaru speciālistu (sociālā darbinieka, klīniskā psihologa, mentora, karjeras prasmju speciālista, mācību atbalsta speciālista un citu piesaistīto speciālistu) iesaisti katra jaunieša Atbalsta plānā īstenošanā. Administratīvās komandas atlīdzība veido 20,10% (1 530,39 EUR/jaunietis/mēn.), nodrošinot Dzīvokļa pakalpojuma vadību un koordināciju. Jaunieša dzīvesvietas un uzturēšanās izmaksas — 15,64% (1 191,41 EUR/jaunietis/mēn.) — sedz dzīvokļa apsaimniekošanas, uzturēšanās un mēneša izdevumu budžetu. Administratīvo telpu nomas un komunālo pakalpojumu izmaksas veido 4,76% (362,98 EUR/jaunietis/mēn.), savukārt administrēšanas izmaksas (10%) — 9,09% (692,55 EUR/jaunietis/mēn.).

Vienas vienības izmaksas aprēķinātas, ņemot vērā maksimāli plānoto atbalsta apjomu jauniešiem 30 mēnešu periodā. Lai efektīvāk izmantotu piešķirtos resursus, uzsākot Dzīvokļa pakalpojumu, Personu apvienība, pamatojoties uz Atbalsta plānu, katram jauniešim izstrādā individuālu izmaksu plānu (paraugs Burtnīcas lapa nr.12) un saskaņo to ar MA pakalpojuma starpprofesionāļu komandu. Individuālais izmaksu plāns sastāv no pieciem izmaksu blokiem, kuros paredzēto finansējuma apmēru var pielāgot atbilstoši jaunieša vajadzībām, izvirzītajiem

mērķiem, patstāvības līmenim un nepieciešamajai atbalsta intensitātei, izvairoties no vienāda resursu apjoma piemērošanas gadījumos, kad atbalsta apjoms jauniešiem objektīvi atšķiras.

Individuālajā izmaksu plānā Dzīvokļa pakalpojuma izmaksas tiek plānotas trīs posmos atbilstoši jaunietim nepieciešamajai atbalsta intensitātei.

- **1. posms – Dzīvokļa pakalpojuma uzsākšana - struktūra un pamatparsmes.** Šajā posmā izmaksas uz vienu jauniem mēnesī ir visaugstākās, jo tās ietver gan dzīvesvietas iekārtošanas izmaksas, gan intensīvu atbalstu jaunietim, lai veicinātu veiksmīgu adaptāciju jaunajā dzīves vidē un nepieciešamo prasmju apguvi.
- **2. posms – Aktīva atbalsta nodrošināšana - nostiprināšana un pastāvība** Šajā posmā jaunietis turpina attīstīt patstāvīgas dzīves prasmes, savukārt, atbalsta intensitāte pakāpeniski samazinās atbilstoši sasniegtajam progresam un jaunieša spējai arvien vairāk uzņemties atbildību par savu ikdienu.
- **3. posms – Sagatavošana patstāvīgai dzīvei - integrācija un pastāvīga dzīve.** Šajā posmā jaunietim tiek nodrošināts minimāls atbalsts, koncentrējoties uz viņa sagatavošanu patstāvīgai dzīvei pēc Dzīvokļa pakalpojuma noslēguma. Atbalsts, galvenokārt, vērsts uz jaunieša spēju nostiprināšanu patstāvīgi risināt ikdienas jautājumus, pārvaldīt finanšu līdzekļus un izmantot sabiedrībā pieejamos resursus.

Ja Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas laikā jaunieša progress vai situācija mainās no sākotnēji plānotā, individuālais izmaksu plāns pēc nepieciešamības var tikt pārskatīts un aktualizēts.

Personu apvienība nodrošina detalizētu faktisko izdevumu uzskaiti atbilstoši vienas vienības izmaksu metodikai un tajā iekļautajām izdevumu kategorijām.

Faktisko izdevumu uzskaitē tiek izmantota finansiālās ilgtspējas izvērtēšanai, izmēģinājumu projekta rezultātu analīzei un nepieciešamo precizējumu sagatavošanai Dzīvokļa pakalpojuma izmaksu modelī.

Ja Dzīvokļa pakalpojuma aprobācijas laikā tiek veiktas izmaiņas vienas vienības izmaksu metodikā, tās attiecināmas arī uz Dzīvokļa pakalpojuma izmaksu apraksta un aprēķinu atbilstošajām sadaļām, norādot izmaiņu pamatojumu un spēkā stāšanās datumu.

6.3. Inflācijas ietekme uz cenu

Inflācija ir vispārēja cenu līmeņa pieauguma tendence noteiktā laika periodā, kas nozīmē, ka naudas vērtība samazinās - par to pašu naudas summu var nopirkt mazāk nekā iepriekš. Latvijā (un visā eirozonā) inflāciju mēra ar Patēriņa cenu indeksu (PCI) jeb Saskaņoto patēriņa cenu indeksu (SPCI / HICP).

Saskaņā ar Latvijas Bankas makroekonomiskām prognozēm⁷¹ (aktualizētas 16.06.2026.) turpmākajos gados inflācija tiek prognozēta 3–4 % līmenī (2027. gadā – 3.8 % un 2028. gadā – 3.4 %).

⁷¹ Makroekonomiskās prognozes. Latvijas Banka, pieejams: <https://www.bank.lv/darbibas-jomas/monetaras-politikas-istenosana/prognozes>

6.5.tabula. Dzīvokļa pakalpojuma vienas vienības cenas aprēķins ņemot vērā prognozēto inflāciju:

Nr.	Izmaksu nosaukums	Gads	Inflācijas aprēķins	Vienas vienības izmaksas (EUR)
1	Jaunietis mēnesī	2027	inflācija 3,8% $7\,618,05 \text{ EUR} \times 1,038 = 7\,907,54 \text{ EUR}$	7 907,54 EUR / pers./mēn.
2	Jaunietis mēnesī	2028	inflācija 3,4% $7\,907,54 \text{ EUR} \times 1,034 = 8\,176,40 \text{ EUR}$	8 176,40 EUR/pers./mēn.

6.4. Dzīvokļa pakalpojuma finansēšanas kārtība

Dzīvokļa pakalpojuma finansēšana var tikt nodrošināta no vairākiem finanšu avotiem atbilstoši normatīvajam regulējumam un Dzīvokļa pakalpojuma organizēšanas modelim, tostarp no valsts budžeta, pašvaldības budžeta, Eiropas Savienības fondu līdzfinansējuma un citiem tiesiskiem finansējuma avotiem. Pēc izmēģinājumprojekta tik izteikti priekšlikumi Dzīvokļa pakalpojuma finansēšanas modelim. Finansēšanas modelis piemērojams atbilstoši jaunieša dzīvesvietai, Dzīvokļa pakalpojuma piešķiršanas pamatam un iesaistīto sadarbības partneru kompetencei.

Gadījumos, kad Dzīvokļa pakalpojuma nodrošināšanā ir iesaistītas vairāki sadarbības partneri, finansēšanas sadalījumu nosaka savstarpēji noslēgti sadarbības līgumi vai normatīvajos aktos noteiktā kārtība.

Pielikumi

Dzīvokļa pakalpojuma iekšējās kārtības noteikumi

1. Vispārīgie noteikumi

1.1. Iekšējās kārtības noteikumi nosaka dzīvošanas, uzvedības, drošības, savstarpējās sadarbības un atbalsta organizēšanas principus Dzīvokļa pakalpojumā.

1.2. Dzīvokļa pakalpojums ir sociālās rehabilitācijas pakalpojums ar vides maiņu, kura ietvaros jauniešiem tiek nodrošināta speciāli pielāgota dzīvesvieta un profesionāls atbalsts drošā, strukturētā un attīstību veicinošā vidē.

1.3. Dzīvokļa pakalpojuma mērķis ir veicināt jaunieša sociālo iekļaušanu, emocionālo stabilitāti, patstāvīgas dzīves prasmju attīstību, atbildības uzņemšanos un sagatavošanos patstāvīgai dzīvei sabiedrībā.

1.4. Pakalpojuma mērķgrupa ir:

1.4.1. jaunieši vecumā no 16 līdz 17 gadiem (ieskaitot);

1.4.2. jaunieši līdz 23 gadu vecumam (ieskaitot), kuri saskaras ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības risku, kā arī ar vieglām līdz vidēji izteiktām sociālās funkcionēšanas grūtībām, vienlaikus saglabājot motivāciju mācīties, strādāt un attīstīt patstāvīgas dzīves prasmes.

1.5. Pakalpojuma īstenošanā tiek ievēroti:

1.5.1. jaunieša labāko interešu princips;

1.5.2. cieņpilnas attieksmes princips;

1.5.3. drošības princips;

1.5.4. individuālās pieejas princips;

1.5.5. līdzdalības princips;

1.5.6. konfidencialitātes un datu aizsardzības prasības;

1.5.7. traumas izpratnē balstīta pieeja.

2. Jaunieša tiesības un pienākumi

2.1. Jaunieša tiesības

Jauniešiem ir tiesības:

2.1.1. dzīvot drošā, sakārtotā un cieņpilnā vidē;

2.1.2. saņemt emocionālu, sociālu un praktisku atbalstu;

2.1.3. tikt uzklausi un iesaistīti lēmumu pieņemšanā;

2.1.4. saņemt informāciju par savām tiesībām, pienākumiem un atbalsta iespējām;

2.1.5. saņemt atbalstu izglītības, nodarbinātības un veselības jautājumos;

2.1.6. saņemt atbalstu patstāvīgas dzīves prasmju attīstīšanā;

2.1.7. uzturēt kontaktus ar ģimeni, radniekiem un citām nozīmīgām personām atbilstoši drošības izvērtējumam;

2.1.8. paust savu viedokli, vajadzības un priekšlikumus;

2.1.9. saņemt cieņpilnu attieksmi bez diskriminācijas, vardarbības vai pazemošanas.

2.2. Jaunieša pienākumi

Jauniešiem ir pienākums:

2.2.1. ievērot iekšējās kārtības noteikumus;

2.2.2. ievērot dienas režīmu un savstarpējās vienošanās;

2.2.3. piedalīties Atbalsta plānā noteiktajās aktivitātēs;

- 2.2.4. sadarboties ar speciālistiem;
- 2.2.5. cienīt darbiniekus un apkārtējo vidi;
- 2.2.6. rūpēties par savu veselību un drošību;
- 2.2.7. uzturēt kārtību un tīrību dzīvesvietā;
- 2.2.8. saudzīgi izturēties pret inventāru un telpām;
- 2.2.9. savlaicīgi informēt darbiniekus par riskiem, grūtībām vai apdraudējuma situācijām;
- 2.2.10. nepielietot vardarbību un neiesaistīties konfliktējošā vai apdraudošā uzvedībā.

3. Dzīvošanas kārtība

- 3.1. Jaunietis uztur kārtību savā dzīvojamā telpā un koplietošanas telpās.
- 3.2. Jaunietis piedalās sadzīves pienākumu veikšanā saskaņā ar sastādīto grafiku.
- 3.3. Dzīvokļa pakalpojumā tiek ievērots dienas režīms un klusuma laiks no plkst. 23.00 līdz 07.00, ja individuāli nav noteikts citādi.
- 3.4. Nakšņošana ārpus Dzīvokļa pakalpojuma dzīvesvietas pieļaujama tikai iepriekš saskaņojot ar atbildīgo darbinieku.
- 3.5. Jaunietim ir pienākums informēt darbiniekus par savu atrašanās vietu, ja viņš atstāj Dzīvokļa pakalpojuma dzīvesvietu.

4. Drošība un veselība

- 4.1. Dzīvokļa pakalpojuma telpās un teritorijā aizliegts:
 - 4.1.1. lietot, glabāt vai izplatīt alkoholu, narkotiskās vai psihotropās vielas;
 - 4.1.2. atrasties apreibinošu vielu ietekmē;
 - 4.1.3. ienest ieročus vai citus bīstamus priekšmetus;
 - 4.1.4. pielietot fizisku, emocionālu vai seksuālu vardarbību;
 - 4.1.5. bojāt inventāru vai telpas;
 - 4.1.6. veikt darbības, kas apdraud savu vai citu personu drošību.
- 4.2. Jaunietim nekavējoties jāinformē darbinieki par:
 - 4.2.1. veselības problēmām;
 - 4.2.2. traumām;
 - 4.2.3. emocionālām grūtībām;
 - 4.2.4. paškaitējuma vai suicīda domām;
 - 4.2.5. citu personu apdraudējumu;
 - 4.2.6. vielu lietošanas risku vai recidīvu.
- 4.3. Krīzes situācijās jaunietim ir pienākums ievērot darbinieku norādījumus.
- 4.4. Nepieciešamības gadījumā personāls organizē medicīnisko, psiholoģisko vai sociālo palīdzību.

5. Izglītība, nodarbinātība un attīstība

- 5.1. Jaunietim regulāri jāiesaistās:
 - 5.1.1. izglītības procesā;
 - 5.1.2. nodarbinātības aktivitātēs;
 - 5.1.3. profesionālās orientācijas pasākumos;
 - 5.1.4. Atbalsta plānā noteiktajās attīstības aktivitātēs.
- 5.2. Personāls sniedz atbalstu:
 - 5.2.1. mācību procesa organizēšanā;
 - 5.2.2. darba meklēšanā;

- 5.2.3. CV sagatavošanā;
- 5.2.4. karjeras plānošanā;
- 5.2.5. digitālo un sadzīves prasmju attīstīšanā.

6. Savstarpējā komunikācija un uzvedība

6.1. Pakalpojumā visi ievēro cieņpilnu un drošu komunikāciju.

6.2. Nav pieļaujama:

- 6.2.1. mobings;
- 6.2.2. diskriminācija;
- 6.2.3. draudi;
- 6.2.4. pazemojoša izturēšanās;
- 6.2.5. emocionāla vai fiziska vardarbība;
- 6.2.6. citu personu privātuma pārkāpšana.

6.3. Konfliktsituācijas tiek risinātas sarunu ceļā, nepieciešamības gadījumā piesaistot speciālistus.

7. Tikšanās ar radniekiem un viesu uzņemšana

7.1. Tikšanās ar radniekiem, ģimenes locekļiem vai citām jaunietim nozīmīgām personām tiek organizētas atbilstoši jaunieša interesēm, drošības izvērtējumam un Atbalsta plānam.

7.2. Tikšanās laiks, vieta un forma iepriekš tiek saskaņota ar Dzīvokļa pakalpojuma personālu.

7.3. Personālam ir tiesības ierobežot vai pārtraukt tikšanos, ja tā rada risku jaunieša emocionālajai vai fiziskajai drošībai vai citu personu drošībai.

7.4. Viesiem ir pienākums ievērot Dzīvokļa pakalpojuma iekšējās kārtības noteikumus.

8. Darbinieku tiesības un pienākumi

8.1. Darbinieku tiesības

Darbiniekiem ir tiesības:

- 8.1.1. pieprasīt noteikumu ievērošanu;
- 8.1.2. pieņemt lēmumus drošības nodrošināšanai;
- 8.1.3. sastādīt incidentu ziņojumus;
- 8.1.4. piesaistīt speciālistus vai institūcijas;
- 8.1.5. ierobežot viesu uzturēšanos drošības apsvērumu dēļ;
- 8.1.6. lūgt uzrādīt mantas, ja ir pamatotas aizdomas, ka ir ienestas bīstamas vielas vai priekšmeti.
- 8.1.7. organizēt preventīvus drošības pasākumus.
- 8.1.8. Vērsties policijā ar iesniegumu gadījumos, ja:
 - 8.1.8.1. pret darbinieku ir pieļauta vardarbība – draudi radīt kaitējumu darbinieka vai tās tuvinieku veselībai vai dzimumneaizskaramībai, ja ir bijis pamats baidīties, ka šie draudi var tikt īstenoti;
 - 8.1.8.2. mantisku interešu apdraudējums, ja ir bijis pamats baidīties, ka šie draudi var tikt īstenoti;
 - 8.1.8.3. darbinieka uzmācīga vajāšana, kas izpaužas kā darbinieka izsekošana, novērošana vai nevēlama, uzbāzīga un traucējoša saziņa ar šo darbinieku.

8.2. Darbinieku pienākumi

Darbinieku pienākums ir:

- 8.2.1. nodrošināt drošu un atbalstošu vidi;
- 8.2.2. ievērot profesionālās ētikas principus;
- 8.2.3. ievērot konfidencialitāti;
- 8.2.4. sniegt emocionālu, sociālu un praktisku atbalstu;
- 8.2.5. veicināt jaunieša patstāvības attīstību;
- 8.2.6. savlaicīgi reaģēt krīzes situācijās;
- 8.2.7. sadarboties ar citām institūcijām un speciālistiem;
- 8.2.8. ievērot vienlīdzīgas attieksmes principu.

9. Atbildība par noteikumu neievērošanu

9.1. Par noteikumu neievērošanu var tikt piemērotas:

- 9.1.1. individuālas pārrunas;
- 9.1.2. mutisks aizrādījums;
- 9.1.3. rakstisks incidenta ziņojums;
- 9.1.4. Atbalsta plāna pārskatīšana;
- 9.1.5. papildus drošības pasākumi;
- 9.1.6. iesaistīto institūciju informēšana;
- 9.1.7. Dzīvokļa pakalpojuma pārtraukšana noteiktajā kārtībā.

9.2. Pieņemot lēmumus par sekām, tiek ievērots samērīguma, individuālās pieejas un jaunieša interešu princips.

10. Noslēguma jautājumi

- 10.1. Iekšējās kārtības noteikumi stājas spēkā ar to parakstīšanas brīdi.
- 10.2. Noteikumi var tikt precizēti vai papildināti atbilstoši Dzīvokļa pakalpojuma organizācijas vajadzībām un normatīvo aktu prasībām.
- 10.3. Jaunietis ar parakstu apliecina, ka ir iepazinies ar noteikumiem, saprot tos un apņemas tos ievērot.

APLIECINĀJUMS

Es, _____, apliecinu, ka esmu iepazinies/-usies ar Dzīvokļa pakalpojuma iekšējās kārtības noteikumiem, saprotu tos un apņemos tos ievērot.

Jaunieša vārds, uzvārds: _____

Paraksts: _____

Datums: ____ / ____ / _____

Pakalpojuma sniedzējs amats vārds, uzvārds: _____

Paraksts: _____

Datums: ____ / ____ / _____

Drošības protokols

Drošības protokols nosaka vienotu rīcības kārtību augsta riska situācijās Dzīvokļa pakalpojuma īstenošanas laikā. Protokola mērķis ir nodrošināt jaunieša un personāla drošību, stabilizēt situāciju un mazināt turpmāku kaitējumu, izmantojot traumas izpratnē balstītu un profesionāli koordinētu rīcību.

1. Situācijas, kurās piemērojams drošības protokols

Drošības protokols tiek aktivizēts, ja pastāv vai var rasties apdraudējums jaunieša dzīvībai, veselībai vai funkcionēšanai, tostarp:

- fiziska vai verbāla agresija;
- pašapdraudējuma vai suicidālas uzvedības risks;
- pašregulācijas sabrukums (nekontrolējamās emocionālas vai uzvedības reakcijas);
- bēgšanas vai pazušanas risks;
- vielu lietošana vai akūta intoksikācija;
- vardarbības vai noziedzīgas uzvedības epizodes;
- citi neparedzēti krīzes gadījumi.

2. Rīcības pamatprincipi

Rīcība balstās uz šādiem principiem:

- jaunieša dzīvības un veselības prioritāte;
- situācijas deeskalācija un konflikta mazināšana;
- minimāli nepieciešama ierobežojoša iejaukšanās;
- traumas izpratnē balstīta pieeja;
- personāla savstarpēja koordinācija;
- profesionāla un dokumentēta rīcība.

3. Rīcības algoritms krīzes situācijā

Krīzes situācijā personāls:

- novērtē apdraudējuma līmeni un nodrošina citu personu drošību;
- cenšas deeskalēt situāciju, izmantojot verbālās un uzvedības regulācijas metodes;
- nepieciešamības gadījumā piesaista papildu personālu vai starpdisciplinārās komandas speciālistus;
- ja pastāv nopietns apdraudējums, izsauc neatliekamo palīdzību vai citus atbildīgos dienestus;
- nodrošina jaunieša fizisko un emocionālo stabilizāciju pēc incidenta.

4. Pēckrīzes rīcība

Pēc incidenta:

- tiek dokumentēta situācija un veiktās darbības;
- informēti atbildīgie dienesti, likumiskais pārstāvis (ja piemērojams);
- organizēta jaunieša psiholoģiskā stabilizācija;
- izvērtēta nepieciešamība pielāgot Atbalsta plānu vai drošības pasākumus;
- nodrošināts profesionāls atbalsts personālam (ja nepieciešams).

5. Profilaktiskie drošības pasākumi

Lai mazinātu krīžu risku, Atbalsta pakalpojuma īstenošanā tiek nodrošināts:

- strukturēts dienas režīms un paredzama vide;
- regulāra jaunieša funkcionēšanas izvērtēšana;
- individuāli pielāgoti riska mazināšanas pasākumi;
- starpdisciplināras komandas koordinēta sadarbība;
- personāla apmācība darbam ar traumatizētiem un augsta riska jauniešiem.

Jaunieša pašnovērtējuma anketa

(aizpildāms uzsākot sadarbību, gan starpizvērtēšanā 1.posmā reizi 2 mēnešos, vēlāk ne retāk kā reizi sešos mēnešos, gan Dzīvokļa pakalpojumam noslēdzoties.)

1. Jaunieša pašnovērtējuma anketa atspoguļo jaunieša subjektīvo pieredzi, sajūtas un pašuztveri. Anketas dati ar jauniešu tiek pārrunāti strukturētā intervijā.

Visos posmos jāizmanto vienādas anketas un intervijas struktūra, lai nodrošinātu datu salīdzināmību laika gaitā un objektīvu progresu dinamiku analīzi.

2. Strukturētas intervijas dokumentēšana

Strukturētās intervijas laikā iegūtā informācija jāapkopo rakstiskā formā, ievērojot vienotu struktūru:

- katrai kompetenču jomai (emocionālā pašregulācija, uzvedība, patstāvīgās prasmes u.c.);
- īss jaunieša aprakstīts piemērs (vēsturiska situācija);
- komandas profesionālais komentārs par jauniešu rīcību un attīstības līmeni.

3. Kvantitatīvo datu apkopošana

Pašnovērtējuma anketās iegūtie skaitliskie dati (piemēram, 1–5 skalā):

- tiek ievadīti vienotā datu apkopojuma tabulā (Excel vai digitālā datu bāzē);
- tiek aprēķināti vidējie rādītāji katrai kompetenču jomai;
- tiek salīdzināti starp dažādiem novērtēšanas posmiem (sākums–vidus–beigas).

Tas ļauj vizuāli un skaitliski identificēt pozitīvu, stagnējošu vai regresīvu attīstības dinamiku.

4. Kvalitatīvo datu tematiskā analīze

Interviju laikā iegūtie apraksti un komentāri tiek analizēti, grupējot tos tematiskās kategorijās:

- stiprās puses un resursi;
- grūtības un riski;
- pozitīvas izmaiņas uzvedībā un attieksmē;
- jomas, kurās nepieciešams papildu atbalsts.

Šāda analīze palīdz izprast, kāpēc notikušas vai nav notikušas izmaiņas, ne tikai konstatēt faktu, ka tās ir vai nav.

5. Datu apkopošana komandas līmenī

Apkopotie dati tiek regulāri pārrunāti pakalpojuma dzīvokļa pakalpojuma komandas sanāksmes, kur:

- tiek salīdzināts jauniešu pašvērtējums ar komandas novērojumiem;

- identificētas atšķirības uztverē un to iespējamie iemesli;
- pieņemtas vienošanās par Atbalsta plāna korekcijām.

Komandas kopīgais skatījums tiek fiksēts kā kopsavilkuma novērtējums.

6. Datu drošība un konfidencialitāte

Visi iegūtie dati tiek:

- uzglabāti drošā veidā, pieejami tikai pilnvarotiem speciālistiem;
- apkopoti anonimizētā veidā, ja tie tiek izmantoti dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes izvērtēšanai vai metodikas attīstībai;
- izmantoti tikai attīstības un atbalsta plānošanas nolūkos, nevis sankciju vai kontroles mērķiem.

7. Datu izmantošana dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes pilnveidei

Apkopotie rezultāti periodiski (piemēram, reizi gadā) tiek analizēti kopējā griezumā, lai:

- identificētu biežākos izaicinājumus un efektīvākās pieejas;
- pilnveidotu dzīvokļa pakalpojuma aprakstu un vadlīnijas;
- plānotu speciālistu apmācības un supervīzijas.

Datu apkopošanas pieeja nodrošina līdzsvaru starp strukturētu, salīdzināmu informāciju un padziļinātu izpratni par jaunieša individuālo attīstības ceļu. Tā stiprina jaunieša līdzdalību, profesionālu lēmumu pieņemšanu un pakalpojuma ilgtermiņa kvalitāti.

Anketa

Pakalpojums: Dzīvokļa pakalpojums jauniešiem vecumā no 16-24 gadiem

Šīs anketas mērķis ir palīdzēt Tev pašam izvērtēt, kā esi juties un ko esi iemācījies dzīvokļa pakalpojuma laikā. Šī nav pārbaude – svarīgi ir Tavi godīgie viedokļi. Anketu izmanto, lai labāk saprastu Tavu progresu un plānotu nākamos soļus.

Aizpildīšanas datums: _____

Jaunieša vārds, iniciāļi, identifikācijas kods (ID) _____

Vecums _____ Dzimums _____

Cik ilgi dzīvo dzīvokļa pakalpojumā: _____

Anketu aizpildīju: starpnovērtējumā pakalpojuma beigās

Atzīmē, cik ļoti tu piekrīti katram apgalvojumam:

1- Nepiekrītu vispār; 2 – drīzāk nepiekrītu; 3 – daļēji piekrītu; 4 – piekrītu; 5 – pilnībā piekrītu

Emocijas un uzvedība

Nr.	Apgalvojums	Tavs novērtējums
1	Es saprotu savas emocijas	1 2 3 4 5
2	Es spēju savaldīt dusmas vai impulsus	1 2 3 4 5
3	Es protu risināt konfliktus bez agresijas	1 2 3 4 5
4	Es jūtos emocionāli stabils	1 2 3 4 5

Atkarību un riskantas uzvedības mazināšana

Nr.	Apgalvojums	Tavs novērtējums
1	Es saprotu kā atkarības var ietekmēt manu dzīvi	1 2 3 4 5
2	Man ir vēlme iesaistīties riskantās situācijās	1 2 3 4 5
3	Es protu pateikt “nē”, ja jūtu spiedienu	1 2 3 4 5
4	Es rūpējos par savu veselību	1 2 3 4 5

Ikdienas dzīve un patstāvība

Nr.	Apgalvojums	Tavs novērtējums
1	Es protu plānot savu dienu un ievērot režīmu	1 2 3 4 5
2	Es pats rūpējos par savu dzīvesvietu	1 2 3 4 5
3	Es protu pagatavot ēdienu un parūpēties par sevi	1 2 3 4 5
4	Es saprotu kā rīkoties ar naudu	1 2 3 4 5

Mācības, darbs, motivācija

Nr.	Apgalvojums	Tavs novērtējums
1	Man ir skaidrs priekšstats par savu nākotni	1 2 3 4 5
2	Esmu motivēts mācīties vai strādāt	1 2 3 4 5
3	Es protu uzņemties atbildību par saviem pienākumiem	1 2 3 4 5

4	Es ticu, ka varu sasniegt savus mērķus	1 2 3 4 5
---	--	-----------

Attiecības un sociālā iekļaušana

Nr.	Apgalvojums	Tavs novērtējums
1	Man ir labas attiecības ar citiem cilvēkiem	1 2 3 4 5
2	Es jūtos piederīgs kādai videi vai kopienai	1 2 3 4 5
3	Es piedalos interešu vai sporta vai citās aktivitātēs	1 2 3 4 5
4	Es jūtos droši, prasot palīdzību	1 2 3 4 5

Tavas atbildes palīdz veidot Tev piemērotāku atbalstu un plānot nākamos soļus. Tās netiek izmantotas sodīšanai vai vērtēšanai, bet gan lai Tevi labāk atbalstītu, Paldies Tev!

Jaunieša situācijas progresu novērtēšanas anketa

Datu apkopošana, analīze, interpretēšana un veidlapas lietošanas instrukcija

1. Datu apkopošanas mērķis

Progresu novērtēšanas instrumenta izmantošanas mērķis ir:

1. izvērtēt jaunieša funkcionēšanas dinamiku Dzīvokļa pakalpojuma laikā;
2. identificēt jaunieša stiprās puses, attīstības vajadzības, riskus un resursus;
3. izvērtēt sociālās rehabilitācijas procesa efektivitāti;
4. nodrošināt pamatu Atbalsta plāna aktualizēšanai;
5. noteikt nepieciešamo atbalsta intensitāti un pakalpojuma posma atbilstību;
6. izvērtēt jaunieša gatavību pārejai uz patstāvīgāku dzīvi;
7. nodrošināt starpdisciplināru sadarbību un vienotu profesionālo pieeju darbā ar jauniešu;
8. sekmēt jaunieša līdzdalību, pašrefleksiju un motivāciju pārmaiņu procesā.

2. Veidlapas aizpildīšanas kārtība

2.1. Novērtēšanas periodiskums

Veidlapa tiek aizpildīta:

1. uzsākot Dzīvokļa pakalpojumu (sākotnējais novērtējums);
2. starpnovērtēšanā:
 1. I posmā — ne retāk kā reizi 2 mēnešos;
 2. II un III posmā — ne retāk kā reizi 6 mēnešos;
3. noslēdzot Dzīvokļa pakalpojumu;
4. papildus pēc nepieciešamības būtisku izmaiņu vai krīzes situāciju gadījumos.

2.2. Veidlapas aizpildītāji

Novērtēšanu organizē sociālais darbinieks sadarbībā ar:

1. mentoru;
2. psihologu;
3. citiem iesaistītajiem speciālistiem;
4. pašu jauniešu.

Atsevišķās sadaļās tiek iekļauts arī jaunieša pašvērtējums un refleksija.

2.3. Novērtēšanas process

Novērtēšana tiek organizēta:

1. strukturētas sarunas veidā;
2. balstoties ikdienas novērojumos;
3. analizējot dokumentāciju un speciālistu novērojumus;
4. izvērtējot Atbalsta plāna mērķu sasniegšanu.

Svarīgi:

1. novērtēšanas procesā jāievēro cieņpilna, nevardarbīga un nenosodoša komunikācija;
2. jāuzsver progresu un resursus, ne tikai grūtības;
3. jauniešiem jāsniedz iespēja paust savu viedokli;
4. novērtēšana nedrīkst kļūt par kontroles vai sodīšanas instrumentu.

3. Novērtējuma skalas lietošana

Novērtēšanas skala:

- 1 — nepieciešams intensīvs atbalsts;

- 2 — nepieciešams regulārs atbalsts;
- 3 — stabilas prasmes un patstāvīga funkcionēšana.

Skalas lietošanas principi:

1. vērtē nevis teorētiskas zināšanas, bet praktisku funkcionēšanu ikdienā;
2. vērtē ilgstošāk novērojamu tendenci, nevis atsevišķu situāciju;
3. nepieciešams ņemt vērā jaunieša vecumu, attīstības īpatnības un iepriekšējo pieredzi;
4. komentāru sadaļā jānorāda konkrēti piemēri un novērojumi.

4. Datu analīze

4.1. Kvantitatīvā analīze

Katrai jomai tiek izvērtēts:

1. dominējošais funkcionēšanas līmenis;
2. pozitīvā vai negatīvā dinamika;
3. stabilitāte vai regresijas pazīmes.

Ieteicams:

1. salīdzināt sākotnējo, starpnovērtējuma un noslēguma rezultātus;
2. identificēt jomas ar būtiskāko progresu;
3. identificēt jomas, kur nepieciešams papildu atbalsts.

4.2. Kvalitatīvā analīze

Papildus punktu vērtējumiem tiek analizēti:

1. komentāri;
2. speciālistu novērojumi;
3. jaunieša refleksijas;
4. uzvedības un emocionālās dinamikas apraksti;
5. riska faktori;
6. resursi un stiprās puses.

Īpaša uzmanība jāpievērš:

1. motivācijas izmaiņām;
2. pašregulācijas attīstībai;
3. sociālās integrācijas dinamikai;
4. patstāvības prasmju nostiprināšanai;
5. atkarību risku mazināšanās tendencēm.

5. Datu interpretācijas principi

5.1. Progresu izvērtē pēc:

1. funkcionēšanas stabilitātes;
2. spējas izmantot apgūtās prasmes ikdienā;
3. jaunieša motivācijas;
4. spējas pieņemt atbalstu;
5. sociālo attiecību kvalitātes;
6. patstāvības līmeņa;
7. risku samazināšanās.

5.2. Interpretējot rezultātus, jāņem vērā:

1. progress sociālajā rehabilitācijā bieži nav lineārs;
2. regresijas epizodes var būt attīstības procesa daļa;
3. rezultāti jāvērtē kontekstā ar jaunieša iepriekšējo funkcionēšanu;
4. nozīmīgas ir arī nelielas pozitīvas izmaiņas.

6. Rezultātu izmantošana praksē

6.1. Individuālajā darbā ar jauniem

Rezultāti tiek izmantoti:

1. Atbalsta plāna aktualizēšanai;
2. mērķu precizēšanai;
3. motivācijas stiprināšanai;
4. pārejas plāna izstrādei;
5. risku mazināšanas pasākumu plānošanai;
6. pēc pakalpojuma atbalsta nepieciešamības izvērtēšanai.

6.2. Starpdisciplinārās komandas darbā

Rezultāti tiek analizēti:

1. komandas sanāksmēs;
2. supervīzijās;
3. gadījumu analīzēs.

Komanda izvērtē:

1. pakalpojuma efektivitāti;
2. speciālistu sadarbības kvalitāti;
3. nepieciešamās metodiskās korekcijas;
4. turpmāko atbalsta intensitāti.

6.3. Pakalpojuma kvalitātes izvērtēšanā

Apkopotie dati tiek izmantoti:

1. pakalpojuma kvalitātes monitorēšanai;
2. metodikas pilnveidei;
3. personāla apmācību plānošanai;
4. risku analīzei;
5. pakalpojuma attīstības plānošanai;
6. institucionālajiem un pašvaldības pārskatiem.

Ieteicams rezultātus analizēt:

1. reizi ceturksnī;
2. pusgada griezumā;
3. gada pārskatā.

7. Datu drošība un konfidencialitāte

1. uzglabāti drošā veidā, pieejami tikai pilnvarotiem speciālistiem;
2. apkopoti anonimizētā veidā, ja tie tiek izmantoti dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes izvērtēšanai vai metodikas attīstībai;
3. izmantoti tikai attīstības un atbalsta plānošanas nolūkos, nevis sankciju vai kontroles mērķiem.

8. Praktiski ieteikumi veidlapas lietošanai

Ieteicams:

1. aizpildīt veidlapu regulāri, nevis tikai noslēgumā;
2. izmantot to kā sarunas instrumentu ar jauniem;
3. analizēt ne tikai grūtības, bet arī resursus un progresu;
4. izmantot konkrētus piemērus komentāru sadaļā;
5. salīdzināt progresu laika gaitā;

6. iesaistīt jaunieti rezultātu interpretācijā;
7. veidot novērtēšanu kā motivējošu un attīstību veicinošu procesu.

Veidlapu ieteicams izmantot kopā ar:

1. Atbalsta plānu;
2. pārejas plānu;
3. novērojumu žurnālu;
4. refleksijas dienasgrāmatu;
5. risku izvērtēšanas instrumentiem.

JAUNIEŠA SITUĀCIJAS PROGRESA NOVĒRTĒŠANA (Speciālistu veidlapa)

(aizpildāms uzsākot sadarbību, gan starpizvērtēšanā 1.posmā reizi 2 mēnešos, vēlāk ne retāk kā reizi sešos mēnešos, gan Dzīvokļa pakalpojumam noslēdzoties.)

1. VISPĀRĪGĀ INFORMĀCIJA

Jaunieša vārds, uzvārds	
Personas kods	
Vecums	
Novērtējuma datums	
Novērtējuma veids	☐ Sākotnējais ☐ Starpnovērtējums ☐ Noslēguma
Dzīvokļa pakalpojuma posms	☐ I Stabilizācijas un prasmju apguves ☐ II Prasmju nostiprināšanas un integrācijas ☐ III Pārejas posms
Sociālais darbinieks	
Mentors/audzinātājs	
Citi speciālisti	
Novērtējuma periods	

Novērtējuma skala: 1 – nepieciešams intensīvs atbalsts | 2 – nepieciešams regulārs atbalsts | 3 – stabilas prasmes un patstāvīga funkcionēšana

2. EMOCIONĀLĀ STABILITĀTE UN PAŠREGULĀCIJA

Kritērijs	1 Atbilstošas zināšanas un prasmes kompetencē	2 Daļējas zināšanas un prasmes kompetencē	3 Nepietiekamas zināšanas un prasmes kompetencē	Komentāri
Atpazīst un nosauc emocijas	☐	☐	☐	
Spēj kontrolēt impulsus	☐	☐	☐	

Spēj izmantot pašregulācijas stratēģijas	☐	☐	☐	
Pieņem atgriezenisko saiti	☐	☐	☐	
Spēj lūgt palīdzību	☐	☐	☐	

3. ATKARĪBU RISKI UN DROŠĪBA

Kritērijs	1	2	3	Komentāri
Lieto vielas lietošana	☐	☐	☐	
Atpazīst riska situācijas	☐	☐	☐	
Ievēro drošības noteikumus	☐	☐	☐	
Spēj atteikties no riskantas uzvedības	☐	☐	☐	
Izprot atkarību sekas	☐	☐	☐	

4. IKDIENAS UN SADZĪVES PRASMES

Kritērijs	1	2	3	Komentāri
Ievēro dienas režīmu	☐	☐	☐	
Rūpējas par personīgo higiēnu	☐	☐	☐	
Uztur kārtību dzīvesvietā	☐	☐	☐	
Spēj gatavot ēdienu	☐	☐	☐	
Prot izmantot sadzīves tehniku	☐	☐	☐	
Plāno laiku un pienākumus	☐	☐	☐	

5. FINANŠU PRATĪBA UN PATSTĀVĪBA

Kritērijs	1	2	3	Komentāri
-----------	---	---	---	-----------

Plāno personīgo budžetu	☐	☐	☐	
Atbildīgi izmanto kabatas naudu	☐	☐	☐	
Izprot ikdienas izdevumus	☐	☐	☐	
Spēj plānot pirkumus	☐	☐	☐	
Prot izmantot pakalpojumus un dokumentus	☐	☐	☐	

6. IZGLĪTĪBA UN NODARBINĀTĪBA

Kritērijs	1	2	3	Komentāri
Regulāri iesaistās mācību procesā	☐	☐	☐	
Iesaistās darbā vai darba meklēšanā	☐	☐	☐	
Ir motivācija attīstībai	☐	☐	☐	
Spēj uzņemties atbildību par pienākumiem	☐	☐	☐	
Spēj sadarboties ar mācību iestādi/darba devēju	☐	☐	☐	
Plāno profesionālo attīstību	☐	☐	☐	

7. SOCIĀLĀS PRASMES UN INTEGRĀCIJA

Kritērijs	1	2	3	Komentāri
Veido drošas attiecības	☐	☐	☐	
Spēj uzticēties pieaugušajiem, ir	☐	☐	☐	

vienas nozīmīgas attiecības				
Spēj sadarboties ar vienaudžiem	☐	☐	☐	
Ievēro sociālās normas	☐	☐	☐	
Piedalās sociālajās aktivitātēs	☐	☐	☐	
Izmanto atbalsta tīklu	☐	☐	☐	

8. SADARBĪBA AR SPECIĀLISTIEM UN ĢIMENI

Kritērijs	1	2	3	Komentāri
Sadarbojas ar speciālistiem	☐	☐	☐	
Iesaistās Atbalsta plāna īstenošanā	☐	☐	☐	
Ievēro vienošanās	☐	☐	☐	
Pieņem atbalstu	☐	☐	☐	
Izprot atbalsta mērķus	☐	☐	☐	
Ģimenes iesaiste ir resurss jauniešiem	☐	☐	☐	

9. JAUNIEŠA STIPRĀS PUSES, POZITĪVĀS IZMAIŅAS UN RESURSI

Stiprās puses: jaunieša talanti, prasmes un rakstura īpašības, kas tika pamanītas un attīstītas Dzīvokļa pakalpojuma laikā

Resursi: jaunieša atbalsta avoti (ģimene, draugi, skolotāji), kuri palīdz jauniešiem sasniegt mērķi, un ikdienas aktivitātes (piemēram, hobijs, interešu pulciņš), kuras palīdz uzlabot situāciju

10. SAGLABĀJUŠIES ŠĶĒRŠĻI UN IZAICINĀJUMI

Izaicinājumi: saistīti ar jaunieša iekšējo stāvokli un attieksmi. Tās ir grūtības, kuras ir iespējams pārvarēt ar atbilstošu atbalstu un rīcību, piemēram, jaunieša motivācija, vieglā ietekmējamība, neuzticēšanās, u.c.

Šķēršļi: ārēji un grūti kontrolējami faktori, kas traucē jauniešiem sasniegt mērķi, piemēram, finanšu trūkums, ģimenes neiesaistīšanās, u.c.

11. REKOMENDĀCIJAS PAR TURPMĀKO ATBALSTU

Rekomendācija	Atzīme
Turpināt pakalpojumu esošajā intensitātē	☐
Samazināt atbalsta intensitāti	☐
Palielināt atbalsta intensitāti	☐
Pāriet uz nākamo Dzīvokļa pakalpojuma posmu	☐
Uzsākt pārejas plāna īstenošanu	☐
Nodrošināt pēcpakalpojuma atbalstu	☐
Nepieciešama papildus speciālistu iesaiste	☐

Komentāri:

12. TURPMĀKĀS ATTĪSTĪBAS VAJADZĪBAS

Joma	Nepieciešamais atbalsts	Atbildīgais
Emocionālā stabilitāte		
Atkarību risku mazināšana		
Patstāvīgas dzīves prasmes		
Izglītība/nodarbinātība		
Sociālā integrācija		
Dzīvesvietas plānošana		

13. GATAVĪBA PĀREJAI UZ PATSTĀVĪGU DZĪVI

Kritērijs	Jā	Daļēji	Nē
Spēj organizēt ikdienu patstāvīgi	☐	☐	☐
Spēj pārvaldīt personīgo budžetu	☐	☐	☐

Spēj uzturēt dzīvesvietu	☐	☐	☐
Spēj izmantot ārējos resursus	☐	☐	☐
Ir stabils atbalsta tīkls	☐	☐	☐
Ir izglītības vai nodarbinātības plāns	☐	☐	☐
Spēj lūgt palīdzību nepieciešamības gadījumā	☐	☐	☐

14. STARPDISCIPLINĀRĀS KOMANDAS KOPSAVILKUMS

15. PARAKSTI

Persona	Vārds, uzvārds	Paraksts	Datums
Jaunietis			
Sociālais darbinieks			
Mentors			
Psihologs/cits speciālists			
Dzīvokļa pakalpojuma vadītājs			

Pārejas plāns jauniešiem pēc dzīvokļa pakalpojuma izbeigšanas.

PĀREJAS PLĀNS

(Tiek aizpildīts Dzīvokļa pakalpojuma nobeigumā)

1. Pamatinformācija

Jaunieša vārds, uzvārds: _____

Personas kods: _____

Dzimšanas datums: _____

Pakalpojuma sniedzējs: _____

Pakalpojuma periods: _____

Plāna sastādīšanas datums: _____

Atbildīgais speciālists: _____

Kontakttālrunis / e-pasts: _____

2. Situācijas izvērtējums pakalpojuma noslēgumā

2.1. Dzīvesvieta pēc pakalpojuma

☐ Patstāvīgs īres dzīvoklis

☐ Dzīvo pie ģimenes / radniekiem

☐ Pašvaldības nodrošināts mājoklis

☐ Cits: _____

2.2. Izglītības / nodarbinātības statuss

☐ Turpina mācības (iestāde, programma): _____

☐ Strādā (darba vieta / amats): _____

☐ Reģistrēts NVA

☐ Pašlaik bez darba / mācībām

☐ Cits: _____

2.3. Funkcionēšanas izvērtējums

Pašaprūpes prasmes: _____

Finanšu plānošanas prasmes: _____

Sadzīves prasmes: _____

Sociālais atbalsta tīkls: _____

Emocionālā stabilitāte: _____

Riska faktori (ja attiecināmi): _____

3. Identificētās vajadzības turpmākajam atbalstam

- ☐ Sociālais atbalsts
- ☐ Psiholoģiskais atbalsts
- ☐ Atkarību profilakse / ārstēšana
- ☐ Nodarbinātības atbalsts
- ☐ Izglītības atbalsts
- ☐ Finanšu konsultācijas
- ☐ Juridiskais atbalsts
- ☐ Veselības aprūpe
- ☐ Cits: _____

Apraksts (ja nepieciešams):

4. Personalizētie ieteikumi un piesaistāmie resursi

Joma	Ieteiktais pakalpojums / institūcija	Kontaktinformācij a	Atbildīgā persona
Sociālais atbalsts	_____	_____	_____
Izglītība	_____	_____	_____
Nodarbinātība	_____	_____	_____
Psiholoģiskais atbalsts	_____	_____	_____
NVO kopienas resurss	/ _____	_____	_____

5. Nepieciešamais atbalsts (līdz 6 mēnešiem)

- ☐ Regulāras konsultācijas (biežums: _____)
- ☐ Telefoniska saziņa

- ☐ Mentora atbalsts
- ☐ Sociālā darbinieka uzraudzība
- ☐ Starpinstitucionāla sadarbība
- ☐ Cits: _____

Plānotais atbalsta periods: _____

Uzraudzības mērķis:

Veicināt stabilu pāreju uz patstāvīgu dzīvi

Stiprināt sociālās un sadzīves prasmes

Mazināt recidīva riskus

Atbalstīt izglītības vai nodarbinātības iesaisti

Individuāli noteiktie mērķi:

6. Jaunieša līdzdalība

Jaunietis ir iepazīstināts ar pārejas plānu un:

- ☐ Piekrīt plānam
- ☐ Daļēji piekrīt
- ☐ Nepiekrīt (paskaidrojums): _____

Jaunieša komentāri:

7. Paraksti

Jaunietis: _____ Datums: _____

Speciālists: _____ Datums: _____

Iestādes pārstāvis (ja nepieciešams): _____

Dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes un rezultātu novērtēšanas anketa (speciālistiem)

Pakalpojuma nosaukums: DZĪVOKĻA pakalpojums

Aizpildīšanas datums: _____

Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas sastāvs:

Sociālais darbinieks _____

Klīniskais psihologs _____

Mentors _____

Mācību atbalsta speciālists _____

Karjeras prasmju speciālists _____

Cits speciālists (ja piemērojams) _____

Jaunieša ID kods: _____

Dzīvokļa pakalpojuma periods no _____ līdz _____

DZĪVOKĻA PAKALPOJUMA ORGANIZĀCIJAS KVALITĀTES NOVĒRTĒJUMS

Novērtējuma skala:

1- ļoti zems 2- drīzāk zems 3 - vidējs 4 - labs 5- ļoti labs

Nr.	Kritērijs	Novērtējums	Komandas komentārs/pamatojums
1.	Dzīvokļa pakalpojuma mērķi un uzdevumi bija skaidri definēti un saprotami visām iesaistītajām pusēm	1 2 3 4 5	
2.	Dzīvokļa pakalpojums tika sniegts atbilstoši Atbalsta plānam	1 2 3 4 5	
3.	Komunikācija starp speciālistiem bija regulāra, strukturēta un savlaicīga	1 2 3 4 5	
4.	Sadarbība ar jaunieša likumisko pārstāvi bija konstruktīva un atbalstoša, ja attiecināms	1 2 3 4 5	
5.	Jaunietim tika nodrošināta droša, uz patstāvību orientēta vide	1 2 3 4 5	
6.	Speciālistiem bija pieejami nepieciešamie resursi pakalpojuma īstenošanai	1 2 3 4 5	
7.	Komanda reflektēja un pielāgoja	1 2 3 4 5	

	darbu, ņemot vērā jaunieša dinamiku		
8.	Dokumentācija tika uzturēta kvalitatīvi un savlaicīgi	1 2 3 4 5	
9.	Tika ievēroti jaunieša tiesību un ētikas principi visā atbalsta pakalpojuma laikā	1 2 3 4 5	
10.	Komandas sadarbība ar citām institūcijām (nodarbinātības, izglītības, veselības u.c.) bija efektīva	1 2 3 4 5	

KOPSAVILKUMS/SECINĀJUMI/IETEIKUMI

Dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes un rezultātu novērtēšana jauniešiem

Priekšlikumi **“Jaunieša Dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes un rezultātu novērtēšanas anketas”**, kuru aizpilda jauniešis vai jauniešis ar mentora atbalstu Dzīvokļa pakalpojuma ietvarā.

1. Datu apkopošanas mērķis

1. iegūt objektīvu informāciju par jaunieša situācijas izmaiņām pakalpojuma laikā;
2. izvērtēt pakalpojuma kvalitāti un efektivitāti no jaunieša atbalsta personas (vecāka, radnieka, mentora) puses;
3. nodrošināt komandas atgriezenisko saiti, lai uzlabotu darba metodes un atbalsta pieejas;
4. veicināt jaunieša līdzdalību atbalsta procesa izvērtēšanā un pašrefleksijā.

2. Datu aizpildīšanas kārtība

- Aizpildīšanas laiks: Anketa tiek aizpildīta pakalpojuma starpizvērtējuma posmā vai noslēgumā, kad jauniešis un viņa piesaistes persona, vai mentors vai, audzinātājs, vai kāds cits jauniešim tuvs cilvēks kopīgi izvērtē paveikto.
- Aizpildīšanas forma: Anketu aizpilda kopīgi sarunā – jauniešis izsaka savas domas, pieaugušais palīdz formulēt, papildina ar saviem novērojumiem. Aizpildīšanu vada sociālais darbinieks, nodrošinot drošu un atbalstošu atmosfēru.
- Aizpildīšanas atbildība: Anketas autentiskumu nodrošina paraksti (jaunieša un pieaugušā). Aizpildītā anketa tiek nodota sociālajam darbiniekam vai Dzīvokļa pakalpojuma starpdisciplinārās komandas vadītājam datu apkopošanai.

3. Datu apkopšana un apstrāde

1. Kvantitatīvo datu apstrāde:
 - 1.1. Katram jautājumam tiek piešķirts punktu vērtējums (1–5).
 - 1.2. Aprēķina vidējo vērtējumu:
 - i. saņemtā atbalsta pakalpojuma kvalitātes sadaļai (I daļa);
 - ii. progresu novērtējuma sadaļai (II daļa);
 - iii. kopējo apmierinātības un progresu rādītāju par pakalpojuma kvalitāti.
2. Kvalitatīvo datu apstrāde:

Analizē atvērtās atbildes (jaunieša un pieaugušā komentārus).
Izdala pozitīvās tendences, grūtības un ieteikumus uzlabojumiem.
Citātus var anonīmi izmantot pakalpojuma izvērtējuma ziņojumos kā ilustratīvus piemērus.
3. Apvienotā analīze:

Dati no vairākām anketām tiek apkopoti periodiski (piemēram, reizi ceturksnī vai gadā).
Apkopotos rezultātus izmanto Dzīvokļa pakalpojuma komanda, lai izvērtētu:

 - i. pakalpojuma ietekmi uz jaunieša funkcionēšanu;
 - ii. piesaistes personu-vecāku/mentoru iesaistes nozīmi;
 - iii. nepieciešamību mainīt vai papildināt metodiku.

4. Datu drošība un konfidencialitāte

Anketas satur sensitīvu informāciju par jaunieša personību un ģimeni, tāpēc tās glabā slēgtā datu nesējā (fiziski vai digitāli ar piekļuves ierobežojumiem).

Anketu rezultātus drīkst izmantot tikai:

- a. Dzīvokļa pakalpojuma komandas darbā,

- b. Dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes izvērtēšanā,
- c. apkopotos veidā statistikai vai metodiskajiem pārskatiem.

Publiskos materiālos netiek norādīti jaunieša dati vai citējamās atbildes, kas var viņu identificēt.

5. Datu interpretācijas principi

Vidējais rādītājs (1-5)	Interpretācija
4-5	Ļoti labs progress un augsta apmierinātība – jaunietis un viņa piesaistes persona ir ieguvuši būtisku labumu no Dzīvokļa pakalpojuma.
3-4	Labs progress – vairumā jomu redzami uzlabojumi, nelielas grūtības saglabājas
2-3	Neliels progress – uzlabojumi atsevišķās jomās, bet nepieciešams turpināt darbu
1-2	Zems progress vai pasliktināšanās – nepieciešama papildu analīze un korekcijas darbā.

6. Rezultātu izmantošana praksē

1. Individuālajā līmenī:
 - 1.1. Jaunieša un piesaistes personas anketa tiek pārrunāta individuāli ar sociālo darbinieku vai psihologu.
 - 1.2. Rezultāti palīdz formulēt turpmāko Atbalsta plānu, identificējot jomas, kur nepieciešams papildus atbalsts.
2. Komandas līmenī:
 - 2.1. Rezultāti tiek prezentēti multidisciplinārajā sanāksmē, lai izvērtētu Dzīvokļa pakalpojuma efektivitāti konkrētam gadījumam.
 - 2.2. Komanda analizē kopīgās tendences, piemēram: vai bērnu emocionālā stabilitāte un ģimenes funkcionēšana uzlabojas sistemātiski.
3. Institucionālajā un pašvaldības līmenī:
 - 3.1. Periodiski apkopo visus rezultātus (pusgadā vai gada griezumā).
 - 3.2. Iegūtie dati kalpo par pamatu:
 - 3.2.1. Dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes ziņojumiem,
 - 3.2.2. metodisko ieteikumu sagatavošanai,
 - 3.2.3. jaunu pakalpojuma formu vai apmācību plānošanai.

7. Ieteikumi jaunieša līdzdalības stiprināšanai

- Novērtējuma process jāveido kā saruna, nevis pārbaude – jauniešiem tiek dotas izvēles un iespēja paust savas emocijas.
- Jāizmanto vienkārša valoda, pozitīva komunikācija un atzinība par progresu.
- Piesaistes persona/vecāks vai mentors palīdz formulēt domas, taču galvenais ir jaunieša viedoklis.

8. Datu izmantošanas ētiskie principi

1. Novērtēšanas mērķis nav vērtēt jaunieši, bet novērtēt atbalsta pakalpojuma ietekmi uz viņa attīstību.
2. Novērtēšana tiek veikta bez nosodījuma un ar cieņu, uzsverot stiprās puses.
3. Rezultāti tiek izmantoti tikai, lai uzlabotu atbalstu, nevis kontrolētu vai sodītu.

Jaunieša dzīvokļa pakalpojuma kvalitātes un rezultātu novērtēšanas anketa

Pakalpojums: Dzīvokļa pakalpojums

Aizpildīšanas datums: _____

Jaunieša vārds, uzvārds _____, personas kods _____

Vecums _____ Dzimums _____

Pakalpojuma periods no _____ līdz _____

I. KĀ TU VĒRTĒ SAŅEMTO ATBALSTU (DZĪVOKĻA PAKALPOJUMA KVALITĀTI)?

Novērtējuma skala:

1- noteikti nepiekrītu 2- nepiekrītu 3 - daļēji piekrītu 4 - piekrītu 5- pilnībā piekrītu

Nr.	Jautājums	Vērtējums (1-5)	Komentārs/ paskaidrojums
1.	Es saprotu, kāpēc esmu šajā Dzīvokļa pakalpojumā un ticu, ka pakalpojums var man palīdzēt	1 2 3 4 5	
2.	Speciālisti ar mani runāja saprotami un ar cieņu?	1 2 3 4 5	
3.	Es jutos droši un pieņemts šajā vidē?	1 2 3 4 5	
4.	Man palīdzēja risināt grūtības vai problēmas?	1 2 3 4 5	
5.	Es saņēmu pietiekamu atbalstu no iesaistītajiem darbiniekiem?	1 2 3 4 5	
6.	Mana ģimene vai piesaistes personas arī tika iesaistīti atbalstā?	1 2 3 4 5	
7.	Es jutu, ka speciālisti sadarbojās savā starpā?	1 2 3 4 5	
8.	Es jutu, ka mans viedoklis tika ņemts vērā?	1 2 3 4 5	
9.	Es iemācījos labāk organizēt savu ikdienu?	1 2 3 4 5	
10.	Es uzlaboju savas prasmes apieties ar naudu un budžetu?	1 2 3 4 5	
11.	Es jūtos gatavāks patstāvīgai	1 2 3 4 5	

	dzīvei?		
12.	Es saņēmu pietiekamu atbalstu mācībām un darbam?	1 2 3 4 5	
13.	Kopumā man patika piedalīties šajā Dzīvokļa pakalpojumā?	1 2 3 4 5	
14.	Es ieteiktu šo atbalsta pakalpojumu citiem jauniešiem ar līdzīgām grūtībām?	1 2 3 4 5	

II. KĀ TU JŪTIES TAGAD, SALĪDZINOT AR LAIKU, KAD DZĪVOKĻA PAKALPOJUMS SĀKĀS?

Novērtējuma skala:

1- ļoti slikti, 2- drīzāk slikti, 3 - normāli, 4 - labi, 5- ļoti labi.

Nr.	Jautājums	Pirms	Tagad	Komentārs/ Piemērs
1.	Kā tu jūties emocionāli (mierīgāks, drošāks, priecīgāks)?			
2.	Vai tev vieglāk kontrolēt savu uzvedību un emocijas?			
3.	Vai tu labāk saproti, kas izraisa dusmas vai konfliktus?			
4.	Vai tev vieglāk sadarboties ar pieaugušajiem un draugiem?			
5.	Vai tu jūties vairāk motivēts mācīties, strādāt vai darīt pozitīvas lietas?			
6.	Vai tu jūties atbildīgāks par savām izvēlēm un rīcību?			
7.	Vai tev ir mazāk vēlmes lietot kaitīgas vielas (ja bija tāda problēma)?			
8.	Vai tu esi kļuvis patstāvīgāks (proti rīkoties ar naudu, labāk plāno savu laiku, izproti savus karjeras mērķus u.c.)?			
9.	Vai tavas attiecības ar ģimeni /radniekiem ir uzlabojušās?			
10.	Vai kopumā jūties labāk nekā			

	pirms pakalpojuma?			
--	--------------------	--	--	--

III. KO TU GRIBĒTU PATEIKT PAR ŠO DZĪVOKĻA PAKALPOJUMU?

1. Kas tev Dzīvokļa pakalpojumā palīdzēja visvairāk?

2. Ko tu esi iemācījies par sevi? _____

3. Kas tev joprojām sagādā grūtības?

4. Ko vajadzētu uzlabot Dzīvokļa pakalpojumā?

5. Kādi ir tavi nākamie mērķi?

IV. KOPĒJAIS VĒRTĒJUMS

Joma	Izvērtējums	Komentāri
Jaunieša motivācija un iesaiste		
Emocionālā stabilitāte		
Patstāvības prasmju attīstība		
Sociālā funkcionēšana		
Drošības un atkarību risku dinamika		
Gatavība pārejai uz nākamo posmu		

Kopējais jaunieša apmierinātības vērtējums: ☐ ļoti labs ☐ labs ☐ vidējs ☐ nepietiekams

Kopējais jaunieša progress: ☐ ļoti labs ☐ labs ☐ vidējs ☐ nepietiekams

Papildus komentāri no mentora: _____

V. PARAKSTI

Jaunietis _____

Piesaistes persona _____

Informācijas avoti

1. Achenbach System of Empirically Based Assessment (2025) 2025 ASEBA Catalog [tiešsaiste]. Pieejams: https://aseba.org/wp-content/uploads/2025_ASEBA-Catalog.pdf [skatīts 18.01.2026.].
2. American Psychological Association (b.g.) Antisocial behavior. APA Dictionary of Psychology [tiešsaiste]. Pieejams: <https://dictionary.apa.org/antisocial> [skatīts 18.01.2026.].
3. American Psychological Association (b.g.) Conners rating scales. APA Dictionary of Psychology [tiešsaiste]. Pieejams: <https://dictionary.apa.org/conners-rating-scales> [skatīts 18.01.2026.].
4. American Psychological Association (b.g.) Maladaptation. APA Dictionary of Psychology [tiešsaiste]. Pieejams: <https://dictionary.apa.org/maladaptation> [skatīts 18.01.2026.].
5. Bērnu tiesību aizsardzības likums. [19.06.1998.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums> [skatīts 18.01.2026.].
6. Jaunatnes likums. [08.05.2008.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/175920-jaunatnes-likums> [skatīts 18.01.2026.].
7. Labklājības ministrija (2019) Starpinstitucionālā sadarbība ģimeniskās vides nodrošināšanā ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem un labās prakses ieviešana: Vadlīnijas [tiešsaiste]. Pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/arpusgimenes-aprupe/vadlinijas1.pdf> [skatīts 18.01.2026.].
8. Labklājības ministrija (2023) Ģimenēm ar bērniem [tiešsaiste]. Pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/metodiskie-materiali> [skatīts 18.01.2026.].
9. Labklājības ministrija (2023) Sociālā darba ētikas kodekss [tiešsaiste]. Pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/media/19586/download?attachment> [skatīts 18.01.2026.].
10. Sociālā darba vārdnīca. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2023 [tiešsaiste]. Pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/media/23154/download> [skatīts 18.01.2026.].
11. Latvijas Universitāte (2020) Vardarbības pieredze bērnībā, traumas simptomi, paškaitējošā uzvedība un pašnāvības domas [tiešsaiste]. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/items/12d87874-99ba-4edc-9b6b-51c6d5e58d73> [skatīts 18.01.2026.].
12. Slimību profilakses un kontroles centrs (2018) Ieteikumi bērnu un pusaudžu atkarību izraisīto vielu lietošanas un procesu atkarības pazīmju agrīnai atpazīšanai, profilaksei un palīdzības iespējām [tiešsaiste]. Pieejams: <https://www.spkc.gov.lv/lv/media/11773/download?attachment> [skatīts 18.01.2026.].
13. Slimību profilakses un kontroles centrs (2020) Autiskā spektra traucējumu (AST) agrīna diagnostika un ārstēšana [tiešsaiste]. Pieejams: https://www.spkc.gov.lv/sites/spkc/files/media_file/autiska-spektra-trauc_algoritms.pdf [skatīts 18.01.2026.].
14. Slimību profilakses un kontroles centrs (2025) Uzmanības deficīta un hiperaktivitātes sindroma (UDHS) diagnostika un ārstēšana bērniem un pusaudžiem [tiešsaiste]. Pieejams: <https://www.spkc.gov.lv/lv/media/24419/download?attachment> [skatīts 18.01.2026.].
15. Slimību profilakses un kontroles centrs (b.g.) SSK-10: F91.3 – Opozicionāri izaicinoši traucējumi [tiešsaiste]. Pieejams: <https://ssk10.spkc.gov.lv/ssk/F913> [skatīts 18.01.2026.].

16. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums: [31.10.2002.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums> [skatīts 18.01.2026.].
17. Valsts izglītības satura centrs (b.g.) Informācija par Latvijā standartizētiem testiem bērna intelekta un pamatprasmju izvērtēšanai [tiešsaiste]. Pieejams: <https://www.visc.gov.lv/lv/visc-izstradatie-metodiskie-materiali/par-testiem-inf-mat1.pdf> [skatīts 18.01.2026.].